

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

MILDA KALINAUSKAITĖ

BEGLOBIŲ GYVŪNŲ APSAUGA EUROPOS SĄJUNGOJE
IR LIETUVOJE

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

Prof. habil. dr. Vygandas Kazimieras Paulikas

VILNIUS, 2013

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

BEGLOBIŲ GYVŪNŲ APSAUGA EUROPOS SĄJUNGOJE
IR LIETUVOJE

Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 621L23002

Vadovas :

Prof. habil.dr. V. K. Paulikas

Recenzentas:

Atliko:

ESAmis1-01 gr. stud.

M. Kalinauskaitė

VILNIUS, 2013

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	5
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	6
ĮVADAS	8
1. BEGLOBIŲ GYVŪNŲ APSAUGOS ES TEORINIS ASPEKTAS.....	13
1.1. Beglobių gyvūnų padėties ES vertinimas	13
1.1.1. Beglobių gyvūnų samprata	13
1.1.2. Beglobių gyvūnų ES skaičiaus statistinė analizė	15
1.1.3. Gyvūnų atsisakymo priežasčių ES problematikos analizė.....	17
1.2. Beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės ES pagrindiniai bruožai.....	19
1.2.1. Gyvūnų apsaugos ES pagrindiniai teisiniai aspektai	19
1.2.2. Beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinė struktūra	22
1.2.3. Beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo priemonės.....	23
1.2.3.1. Beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo metodai	23
1.2.3.2. Gyvūnų registracija ir sterilizacija.....	26
2. BEGLOBIŲ ŠUNŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO KETURIOSE ES ŠALYSE (LIETUVOJE, ŠVEDIJOJE, OLANDIJOJE, SLOVĖNIJOJE) PALYGINAMOJI ANALIZĖ	31
2.1. Beglobių šunų populiacijos palyginamoji analizė Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje.....	31
2.2. Gyvūnų gerovės teisinio reglamentavimo palyginamoji analizė Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje.....	36
2.3. Beglobių šunų skaičiaus kontrolės palyginamoji analizė Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje.....	42
2.3.1. Beglobių šunų registracija.....	43
2.3.2. Beglobių šunų prieglaudos ir eutanazija.....	46
2.3.3. Šunų sterilizacija.....	54
2.3.4. Šunų savininkų švietimas.....	58
3. BEGLOBIŲ ŠUNŲ APSAUGOS LIETUVOJE SITUACIJOS GERINIMAS ŠVEDIJOS, OLANDIJOS IR SLOVĖNIJOS ŠALIŲ PATIRTIES PAGRINDU	61
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	69
LITERATŪRA	72

ANOTACIJA	76
ANNOTATION	77
SANTRAUKA	78
SUMMARY	79
PRIEDAI.....	80

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Beglobių gyvūnų keliamos problemos.....	9
2 lentelė. Gyvūnų rūšys.....	14
3 lentelė. Naminių gyvūnų įsigijimo priežastys pagal pasaulio regionus.....	17
4 lentelė. Šunų ir kačių atsisakymo pagrindinės priežastys.....	18
5 lentelė. Pagrindiniai ES teisiniai dokumentai, reglamentuojantys beglobių gyvūnų gerovę.....	20
6 lentelė. Gyvūnų apsaugos atskirų aspektų palyginimas ES šalyse.....	21
7 lentelė. Naminių gyvūnų registracijos privalomumas ES šalyse narės.....	27
8 lentelė. Naminių gyvūnų identifikacijos būdai ES šalyse.....	29
9 lentelė. Gyvūnų sterilizacijos/kastracijos finansavimas ES šalyse.....	30
10 lentelė. Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos padėtis turinčių šeiminkus šunų ir beglobių šunų populiacijos aspektu.....	36
11 lentelė. Lietuvos, Švedijos, Olandijos, Slovėnijos gyvūnų teisių teisinio reglamentavimo lygiai.....	41
12 lentelė. Lietuvos, Švedijos, Olandijos, Slovėnijos beglobių gyvūnų teisių teisinio reglamentavimo lygiai.....	42
13 lentelė. Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje beglobių šunų skaičiaus mažinimo priemonės.....	43
14 lentelė. Lietuvoje užregistruotų šunų skaičius, 2013 m.....	45
15 lentelė. Šunų, turinčių mikroschemas, skaičius Lietuvoje, 2012 m.....	45
16 lentelė. Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos šunų registracijos ir identifikacijos sistemų atskirų elementų palyginimas.....	46
17 lentelė. Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos gyvūnų prieglaudų ypatumai.....	51
18 lentelė. Šunų eutanazijos ypatumai Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje.....	52
19 lentelė. Pagrindiniai Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos gyvūnų sterilizacijos (kastracijos) aspektai ir jų palyginimas.....	57
20 lentelė. Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje šunų savininkams organizuojamo švietimo mastas ir šį procesą įgyvendinančios institucijos.....	60

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Gyvūnų rūšys	13
2 pav. Benamių (beglobių) gyvūnų rūšys pagal jų sąsajas su šeimininkais.....	14
3 pav. Savininkų globojamų ir beglobių šunų skaičiaus ES šalyse palyginimas, 2007 m. (vnt.).....	16
4 pav. Lietuvos beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinė sistema ES sistemos kontekste	22
5 pav. Beglobių gyvūnų populiacijos efektyvios kontrolės priemonės	24
6 pav. Pagrindiniai pasaulyje naudojami beglobių gyvūnų mažinimo metodai	25
7 pav. Beglobių gyvūnų eutanazijos priemonės	26
8 pav. Naminių gyvūnų registracijos įtaka beglobių gyvūnų populiacijai ES narėse, proc.....	28
9 pav. Turinčių šeimininkus šunų skaičiaus palyginimas Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje, 2007 m.	31
10 pav. Beglobių šunų skaičiaus pasiskirstymas Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje, 2007 m.	33
11 pav. Beglobių gyvūnų teises Lietuvoje reglamentuojančių teisinių dokumentų rūšys.....	39
12 pav. Į Lietuvos gyvūnų prieglaudą priimtų beglobių gyvūnų skaičiaus dinamika 2005-20011 m.	48
13 pav. Lietuvos atskirų regionų beglobių gyvūnų prieglaudų pasiskirstymas pagal jose priimtų gyvūnų skaičių, 2009 m.	49
14 pav. 2009 m. į gyvūnų globos namus patekusių beglobių gyvūnų skaičiaus ir naujus šeimininkus juose radusių gyvūnų skaičiaus santykis, 2011 m.	50
15 pav. Lietuvos gyvūnų globos įstaigose gyvenusių gyvūnų pasiskirstymas pagal tai, ar jie rado naujus šeimininkus, ar buvo eutanazuoti, proc. (2009 m.)	53
16 pav. Radusių ir eutanazuotų beglobių gyvūnų skaičiaus Lietuvoje pasiskirstymas 2005-2011 m. laikotarpiu.....	53
17 pav. Lietuvoje sterilizuotų(kastruotų) benamių gyvūnų skaičiaus pasiskirstymas pagal apskritis, 2011 m.	56
18 pav. Pagrindiniai veiksniai, nulėmę Švedijos beglobių šunų apsaugos ir jų populiacijos kontrolės užtikrinimą	61

19 pav. Pagrindiniai veiksniai, nulėmę Olandijos beglobių šunų apsaugos ir jų populiacijos kontrolės užtikrinimą	62
20 pav. Slovėnijos beglobių šunų apsaugos ir jų populiacijos kontrolės pagrindinės priemonės	64
21 pav. Beglobių šunų apsaugos ir jų populiacijos mažinimo Lietuvoje galimybės Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos pavyzdžiu	67

ĮVADAS

Darbo aktualumas. Beglobiai gyvūnai – aktuali problema visoje Europos Sąjungoje. Priklausomai nuo to, kokių priemonių yra imamas beglobių gyvūnų teisėms saugoti ir jų populiacijai mažinti, beglobių gyvūnų skaičius skirtingose valstybėse varijuoja nuo visiško valkataujančių gyvūnų nebuvimo (pvz., Švedija, Olandija ir kt.) iki 200000-500000 (Vengrija, Portugalija)¹. Daugelyje ES valstybių narių šalia šiukšlių konteinerių ir sąvartynų, daugiabučių namų rūsiuose, apleistuose pastatuose, kur beglobiai gyvūnai nesunkiai gali rasti maisto, prieglobstį nuo šalčio ir lietaus, galima sutikti valkataujančių kačių ir šunų. Neretai jie būna sergantys, prastai atrodantys, baikštūs arba sulaukėję. Beglobiai gyvūnai kelia nemažai problemų – ir sau, ir žmonėms, ir aplinkai (žr. 1 lent.). Jie dažnai būna prastos sveikatos, jiems trūksta priežiūros, užtikrinančios jiems gerbūvį. Be to, jie gali pakenkti ir žmonių sveikatai pernešdami užkrečiamas ligas.

Daugumoje šalių sugauti nereikalingi beglobiai gyvūnai yra naikinami, taip siekiant išvengti vis didėjančios nekontroliuojamos beglobių valkataujančių gyvūnų populiacijos. Sveikiems gyvūnams ES eutanazija netaikoma Vokietijoje, Graikijoje, Italijoje².

Nepaisant to, kad daugumoje ES valstybių narių niekam nereikalingiems beglobiams gyvūnams įvykdoma eutanazija, akivaizdu, kad pati problema tokiu būdu neišnyksta, nes tokių gyvūnų vis tiek gausėja. Intensyvus valkataujančių gyvūnų gaudymas ir jiems atliekama eutanazija dažnai sukelia visuomenės pasipiktinimą gyvūnų teisių apsaugos įgyvendinimo valdžios politika, priešiškamą gyvūnų gaudymo ir karantinavimo tarnybų darbuotojų atžvilgiu. Dažnai gyventojai tokius gyvūnus slepia, apie juos niekam nepraneša³.

Reikėtų atkreipti dėmesį į faktą, kad „kur yra pusiausvyra tarp naujai atsirandančių benamių gyvūnų skaičiaus ir jo sumažėjimo (buvo surasti nauji šeimnininkai arba gyvūnus ištiko natūrali mirtis), šios problemos iš esmės ir nėra. Tokiomis aplinkybėmis gyvūnų prieglaudos suteikia laikiną prieglobstį

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12].

³ Beglobių gyvūnų gaudymo ir globos paslaugos. *Poreikio analizė/Kauno m. savivaldybės atvejis*, 2013, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=65>, [2013-03-12].

benamiui gyvūnui (t.y. atlieka savo funkciją), o gyvūnai ten laikomi tinkamomis sąlygomis, kol jiems surandami nauji šeimininkai¹.

1 lentelė

Beglobių gyvūnų keliamos problemos

Problemos	Beglobiai šunys	Beglobės katės
1. „Visuomenės sveikata		
1.1. Zoonotinių ligų perdavimas	Identifikuota daugiau nei 100 zoonotinių ligų, perduodamų šunų žmogui. Ligų perdavimo intensyvumas priklauso nuo beglobių šunų kiekio ir vietovės.	Zoonotinių ligų panašumas į šunų. Ligų perdavimo intensyvumas priklauso nuo beglobių šunų kiekio ir vietovės.
1.2. Įkandimai	Beglobiai šunys gali įkasti. Šių įvykių pobūdis ir intensyvumas skiriasi nuo šalies regiono, nuosavybės tipo ir įkandimų rūšies (pasiutligės perdavimas).	Beglobės katės gali įkasti. Šių įvykių pobūdis ir intensyvumas skiriasi nuo šalies regiono, nuosavybės tipo ir įkandimų rūšies (pasiutligės perdavimas).
2. Aplinkos tarša	Gyvūnų išmatos žmonių gyvenamosiose teritorijose ir (arba) jų prieigose.	Gyvūnų išmatos žmonių gyvenamosiose teritorijose ir (arba) jų prieigose.
Nemalonūs veiksniai		
2.1. Triukšmas	Lojimas, staugimas, agresyvūs garsai	Triukšmas kačių kovų ir jų dauginimosi periodo metu.
2.2. Kvapas/estetika	Teritorijos ženklėjimas šlapimu.	Teritorijos ženklėjimas šlapimu.
3. Laukiniai gyvūnai	Naikina mažesnius laukinius žinduolius	Galima įtaka paukščių ir smulkių žinduolių populiacijai.
4. Žala turtui ir gyvūnams	<ul style="list-style-type: none"> • Šunų sukeltų nelaimingų atsitikimų pasekmės. • Beglobių šunų agresyvaus elgesio prieš globojamus naminius gyvūnus pasekmės. • Teritorijos tarša šunims žymint savo teritoriją. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kačių sukeltų nelaimingų atsitikimų pasekmės. • Sodų/daržų kasimas/rausimas. • Žmonės priklausančių daiktų draskymas nagais. • Teritorijos tarša katėms žymint savo teritoriją.
5. Gyvūnų gerovė	<ul style="list-style-type: none"> • Autoįvykių metu patirti sužeidimai. • Sužeidimai šunų kovų metu jiems konkuruojant dėl ribotų išteklių. • Nusilpimas dėl ribotos galimybės gauti tinkamo maisto. • Jautrumas ligoms. • Nehumaniški beglobių gyvūnų mažinimo būdai, jų skaičiaus kontrolės priemonės. 	<ul style="list-style-type: none"> • Autoįvykių metu patirti sužeidimai. • Kačių įdrėskimų/įkandimų sužeidimai. • Nusilpimas dėl ribotos galimybės gauti tinkamo maisto. • Jautrumas ligoms. • Nehumaniški beglobių gyvūnų mažinimo būdai, jų skaičiaus kontrolės priemonės“.

Šaltinis: Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Aukščiau pateikti argumentai rodo, kad beglobių gyvūnų naikinimas neišsprendžia beglobių valkataujančių gyvūnų kontrolės problemos, o beglobių gyvūnų teisių teisės yra engiamos ir dažnai

¹ Beglobių gyvūnų gaudymo ir globos paslaugos. *Poreikio analizė/Kauno m. savivaldybės atvejis*, 2013, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=65>, [2013-03-12].

ignoruojamos. Be to, tokius valstybių veiksmus galima būtų įvardinti kaip betikslis ir brangius, nes reikalauja daug sąnaudų, o pageidaujamas rezultatas yra tik trumpalaikis.

Temos iširtumas. Beglobių gyvūnų tematika atliktų darbų nėra gausu. Dažniausiai tai – atskirų gyvūnų gerovės organizacijų pranešimai¹, statistiniai duomenys². Skiriasi Lietuvos ir užsienio literatūroje pateikiamų mokslinių tyrimų mokslinis reikšmingumas: man prieinamuose informacijos šaltiniuose pavyko aptikti tik vieną Lietuvos autoriaus atliktą mokslinį darbą, t.y. Mykolo Romerio universiteto magistrantės A.Valentinovič darbą „Benamių gyvūnų globa ir teisės Europos Sąjungoje ir Lietuvoje“³. Kiti lietuvių autorių man prieinami darbai, susiję su beglobių gyvūnų situacijos analize, neatitinka moksliniam darbui keliamų reikalavimų. Tuo tarpu užsienio mokslinėje literatūroje nors ir negausiai, tačiau beglobių gyvūnų problematika yra nagrinėjama (Tasker, 2007; Scarlett ir kt., 2001; New ir kt., 2000; Kass ir kt., 2001; ir kt.).

Rašant šį darbą teko aptikti tik kelis mokslinius darbus, leidžiančius įvertinti ir palyginti kelių šalių beglobių gyvūnų teises ir jų skaičiaus kontrolės priemonės: L.Tasker⁴ lygino kai kurių ES valstybių beglobių gyvūnų skaičiaus kontrolės priemones ir metodus, leidinyje „Europe’s homeless animals“ atvejo analizės tyrimo metodo pagrindu lyginami ES valstybėse narėse galiojantys gyvūnų teises reglamentuojantys įstatymai⁵, World Society for the Protection of Animals (WSPA)⁶ pateikia pasaulio atskiruose regionuose naminių gyvūnų auginimo ir laikymo, jų atsisakymo pagrindines priežastis, palygino beglobių gyvūnų kontrolės šiuose regionuose metodus ir kt. Dauguma mokslininkų, analizavusių beglobių gyvūnų teisių apsaugą akcentuoja, kad reta kuri šalis renka statistinius duomenis apie tai, kiek ir kokių joje yra laikoma naminių gyvūnų, kiek šalyje yra beglobių, valkataujančių gyvūnų. Geriausiu atveju šalyse pateikiami tik statistiniai duomenys, iliustruojantys tik registruotų naminių

¹ Beglobių gyvūnų gaudymo ir globos paslaugos. *Poreikio analizė/Kauno m. savivaldybės atvejis*, 2013, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=65>, [2013-03-12]; Gyvūnų globos tarnyba Pifas. *Rekomendacijos benamių gyvūnų populiacijos mažinimo ir kontrolės strategijai*, 2008, <http://www.pifas.org/uploads/documents/pifo_rekomendacijos.pdf>, [2013-03-07]; Gyvūnų globos tarnyba Pifas. *Švietimas, apmokymai, konferencijos*, 2013, <http://www.pifas.org/lt/naujienos/svietimas_apmokymai_konferencijos/_offset.40>, [2013-03-07]; Lesė. „Pagauk-Sterilizuok-Paleisk“ tvarka Vilniuje, 2012, <<http://www.lese.lt/lt/pagauk-sterilizuok-paleisk-vilnius/>>, [2012-10-05].

² Gyvūnų registracijos centras (2013). *Užregistruota gyvūnų*, <<http://www.registracija.lt/>>, [2013-03-05]; Lietuvos prieglaudy gyvūnų statistika, 2012, <http://www.lese.lt/lt/naudinga_statistika/>, [2012-07-22].

³ Valentinovič A. *Benamių gyvūnų globa ir teisės Europos Sąjungoje ir Lietuvoje*: Magistro baigiamasis darbas, 2010, Vilnius: MRU.

⁴ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

⁵ Europe’s homeless animals, 2012, <<http://www.occupyforanimals.org/europes-homeless-animals.htm>>, [2012-09-06].

⁶ World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12].

gyvūnų skaičių ir į beglobių gyvūnų prieglaudą patenkančių gyvūnų skaičių ir tolesnio jų likimo tendencijas. Dėl minėtų priežasčių moksliniam darbui atlikti stingant informacijos, teko naudotis pakankamai sena, penkerių-šešerių metų senumo informacija.

Dėl informacijos apie beglobius gyvūnus stokos mokslinėje literatūroje nebuvo didelių pasirinkimo galimybių įvardinant šalis, kurių pagrindu galima būtų pasiūlyti tobulinti Lietuvos beglobių gyvūnų apsaugos ir šių gyvūnų skaičiaus kontrolės sistemą. Man prieinamuose informacijos šaltiniuose apie ES beglobių gyvūnų situaciją, išsamiausia informacija pateikiama tik apie kelias valstybes. Švedijos ir Olandijos beglobių gyvūnų sistemų analizė iš galimų pasirinkti šalių buvo pasirinkta todėl, kad šiose valstybėse nėra beglobių gyvūnų (buvo daroma prielaida, kad šių šalių sistemų tam tikrus bruožus galima būtų pritaikyti Lietuvos atvejui). Slovėnija pasirinkta todėl, kad jos istorinė, socialinė ir ekonominė padėtis artimiausia Lietuvai, o beglobių gyvūnų apsauga šioje šalyje yra geresnė nei Lietuvoje (renkantis šios šalies beglobių gyvūnų apsaugos sistemos analizę buvo daroma prielaida, kad šios sistemos bruožus dėl šalių panašumo būtų lengviausia adaptuoti Lietuvos sąlygomis).

Darbo naujumas. Atsižvelgiant į tai, kad itin sunku aptikti reikšmingos informacijos, susijusios su ES šalyse gyvenančių beglobių gyvūnų teisių apsauga ir šių gyvūnų populiacijos mažinimo priemonėmis, šis mokslinis darbas bus naudingas tuo, kad vienoje vietoje galima bus susipažinti su naujausia susisteminta informacija apie tai, kokia yra dabartinė beglobių gyvūnų padėtis Europos Sąjungos šalyse, kuriose ES šalyse yra laikoma daugiausiai naminių gyvūnų, o kuriose iš jų – daugiausiai beglobių gyvūnų, kokios ES šalyse naudojamos beglobių gyvūnų skaičiaus kontrolės priemonės, kurios iš jų yra populiariausios ir pan.

Analitinėje darbo dalyje išanalizuoti ir palyginti Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos beglobių gyvūnų teisių apsaugos ir beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo sistemų pagrindiniai elementai leido įvardinti Lietuvos beglobių šunų teisių apsaugos didinimo ir beglobių šunų populiacijos mažinimo kryptis.

Tyrimo objektas – beglobiai gyvūnai.

Darbo problema: Kodėl beglobių gyvūnų skaičiaus problema aktuali ne visose ES valstybėse? Kokių priemonių kitų šalių pavyzdžiu gali imtis Lietuva, siekdama patobulinti joje gyvenančių beglobių gyvūnų teisių apsaugą ir sumažinti beglobių gyvūnų skaičių?

Darbo tikslas – išanalizuoti beglobių gyvūnų apsaugos ES ir Lietuvoje pagrindinius aspektus.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriniu aspektu aptarti beglobių gyvūnų apsaugą ES.

2. Išanalizuoti ir palyginti beglobių šunų apsaugos pagrindinius bruožus keturiose ES valstybėse narėse (Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje, Slovėnijoje).
3. Švedijos, Olandijos, Slovėnijos beglobių gyvūnų apsaugos praktikos pagrindu pateikti pasiūlymus Lietuvos beglobių šunų apsaugos gerinimui ir šios rūšies šunų skaičiaus mažinimui.

Darbe naudoti tyrimo ir analizės metodai:

- Teisės aktų ir kitų dokumentų analizė.
- Statistinių duomenų analizė.
- Lyginamoji analizė.
- Atvejo analizė.

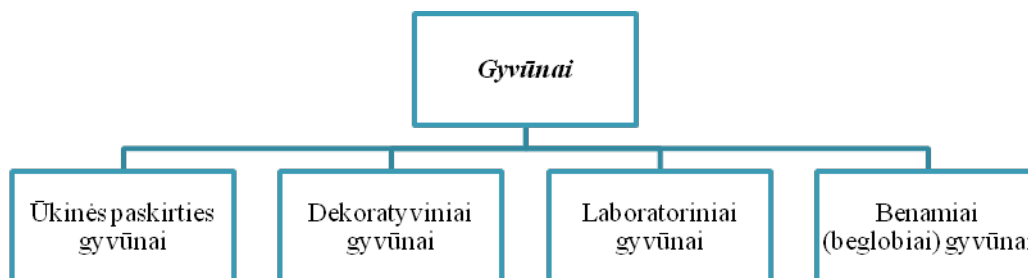
1. BEGLOBIŲ GYVŪNŲ APSAUGOS ES TEORINIS ASPEKTAS

1.1. Beglobių gyvūnų padėties ES vertinimas

1.1.1. Beglobių gyvūnų samprata

Gyvūnai – viena sudėtinių gamtos dalių. Remiantis informacijos šaltiniais¹, jie – viena iš penkių gyvosios gamtos elementų (kiti elementai yra augalai, grybai, protistai ir moneros). „Gyvūnai - visų rūšių laukiniai gyvūnai, taip pat gyvūnai, kurių auginimu ir laikymu rūpinasi žmogus“².

Aptariant gyvūno sąvoką tikslinga išskirti jų rūšis. Remiantis LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymu², galima išskirti keturias pagrindines gyvūnų rūšis: ūkinės paskirties gyvūnai, dekoratyviniai gyvūnai, laboratoriniai gyvūnai ir benamiai (beglobiai) gyvūnai (žr. 1 pav.).

1 pav. Gyvūnų rūšys

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymais. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.

Visų rūšių gyvūnų sąvokos pristatomos 2 lentelėje. Kaip galima pastebėti iš 1 paveikslo ir 2 lentelės, benamiai (beglobiai) gyvūnai – viena iš gyvūnų rūšių.

Beglobio gyvūno sąvoką yra sunku apibrėžti, nes ji kiekvienoje šalyje yra apibrėžiama skirtingai. Remiantis LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymu², benamiams (beglobiams) gyvūnams priskiriami tik tie gyvūnai, „kurie kažkada turėjo ryšį su šeiminingu, tačiau tam tikrų gyvenimo tarpsniu jį laikinai arba visiškai prarado“².

Taigi, Lietuvos įstatyme į beglobio (benamio) gyvūno sąvoką nėra įtraukiami tie gyvūnai, kurie turėtų būti laikomi naminiais, turinčiais šeiminingą gyvūnais, tačiau jau gimė jo neturėdami. Todėl šiame darbe apibrėžiant benamio (beglobio) gyvūno sąvoką yra vadovaujamosi L.Tasker¹ klasifikacija.

¹ *Keisti gyvūnai*, <http://gamta.page.tl/>, [žiūrėta 2012-09-21].

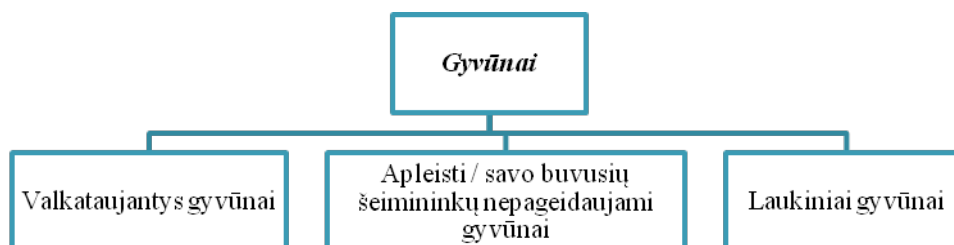
² Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.

Gyvūnų rūšys

Rūšis	Samprata
Ūkinės paskirties gyvūnai	Tai – „visi gyvūnai, laikomi ir veisiami maistui, kailiams, vaistams ir kitai produkcijai gauti, namams saugoti, darbo ir kitiems tikslams“.
Dekoratyviniai gyvūnai	Tai – „visi prijaukinti (domestikuoti) ar jaukinami laukiniai gyvūnai, laikomi tenkinti žmonių estetinius, auklėjimo ir mokymo poreikius. Šiai kategorijai priskirtini ir laukiniai gyvūnai, laikomi zoologijos soduose, akvariumuose, terariumuose, okeanariumuose ir gamtininkų stotyse“.
Laboratoriniai gyvūnai	Tai – „visi gyvūnai, specialiai auginami arba atrinkti laboratoriniams tyrimams ar eksperimentams“.
Benamiai (beglobiai) gyvūnai	Tai – „naminiai arba buvę prijaukinti laukiniai gyvūnai, netekę ryšio su savininkais“.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.

Apibendrinusi į vairių autorių mintis L.Tasker¹ įvardina tris beglobių gyvūnų rūšis pagal jų galimas sąsajas su savo šeimininkais: apleisti/savo buvusių šeimininkų nepageidaujami gyvūnai, valkataujantys gyvūnai, laukiniai gyvūnai (žr. 2 pav.).

2 pav. Benamių (beglobių) gyvūnų rūšys pagal jų sąsajas su šeimininkais

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries.*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [žiūrėta 2012-09-20]; Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas, *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.

„Apleisti/savo buvusių šeimininkų nepageidaujami gyvūnai - gyvūnai, kurie kažkada priklausė šeimininkui, kuris vėliau jų atsisakė, pabėgo ir (ar) buvo neieškomas (nesurastas). Tokie gyvūnai gali būti šeriami arba nešeriami kitų bendruomenės gyventojų (gali būti šeriami tik kartkartėmis). Dažniausiai tokie gyvūnai maisto ieškosi rausdamiesi šiukšlynuose arba medžiodami. Jei tokie gyvūnai greitai

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries.*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

neranda kitų nuolatinių šeiminkų ar nuolatinio maisto tiekėjo, arba nepatenka į prieglaudą, išgyvena neilgai¹.

Valkataujantys gyvūnai nuo apleistų gyvūnų skiriasi tuo, kad „jie turi šeiminką, bet šeiminkai jiems leidžia laisvai valkatauti. Jie dažniausiai priklauso vienam kuriam iš bendruomenės narių ir likę bendruomenės nariai tai žino. Tokie gyvūnai gali valkatauti pastoviai, arba būti į laisvę išleidžiami tik tam tikrais laikotarpiais, pvz., rytais, vakare, savaitgaliais ir pan. Tokie gyvūnai neįpratę maisto ieškotis patys, jie yra priklausomi nuo šeiminkų“¹.

Laukiniai gyvūnai nuo anksčiau pristatytų beglobių gyvūnų rūšių skiriasi tuo, kad jie, priešingai nei kitos beglobių gyvūnų rūšys, „iš karto po savo gimimo netekę ar jau net ir gimę ne žmogaus žinioje, gyvūnai. Jie neturi nuolatinio šeiminko, nėra pripratę prie žmonių globos, nesitiki iš jų jokių veiksmų, galinčių jiems padėti išgyventi (pvz., maisto, pastogės, švelnumo ir pan.). Šios rūšies beglobiai gyvūnai ieškosi maisto patys, dažniausiai rausdamiesi po šiukšlynus. Tokių gyvūnų išgyvenimo laikas yra pakankamai trumpas. Jie gali būti sterilizuoti arba ne“¹.

Apibendrinant šį poskyrį galima daryti išvadą, kad *gyvūnai – viena iš sudėtinių gamtos dalių, o benamiai (beglobiai) gyvūnai – viena iš gyvūnų rūšių. Išskiriamos trys beglobių gyvūnų rūšys: apleisti/savo buvusių šeiminkų nepageidaujami gyvūnai, valkataujantys gyvūnai, laukiniai gyvūnai.*

1.1.2. Beglobių gyvūnų ES skaičiaus statistinė analizė

Remiantis apytiksliai statistiniais duomenimis, Europoje 2012 m. gyvena apie 100 mln. beglobių šunų. Beglobių kačių šiame regione priskaičiuojama dar daugiau².

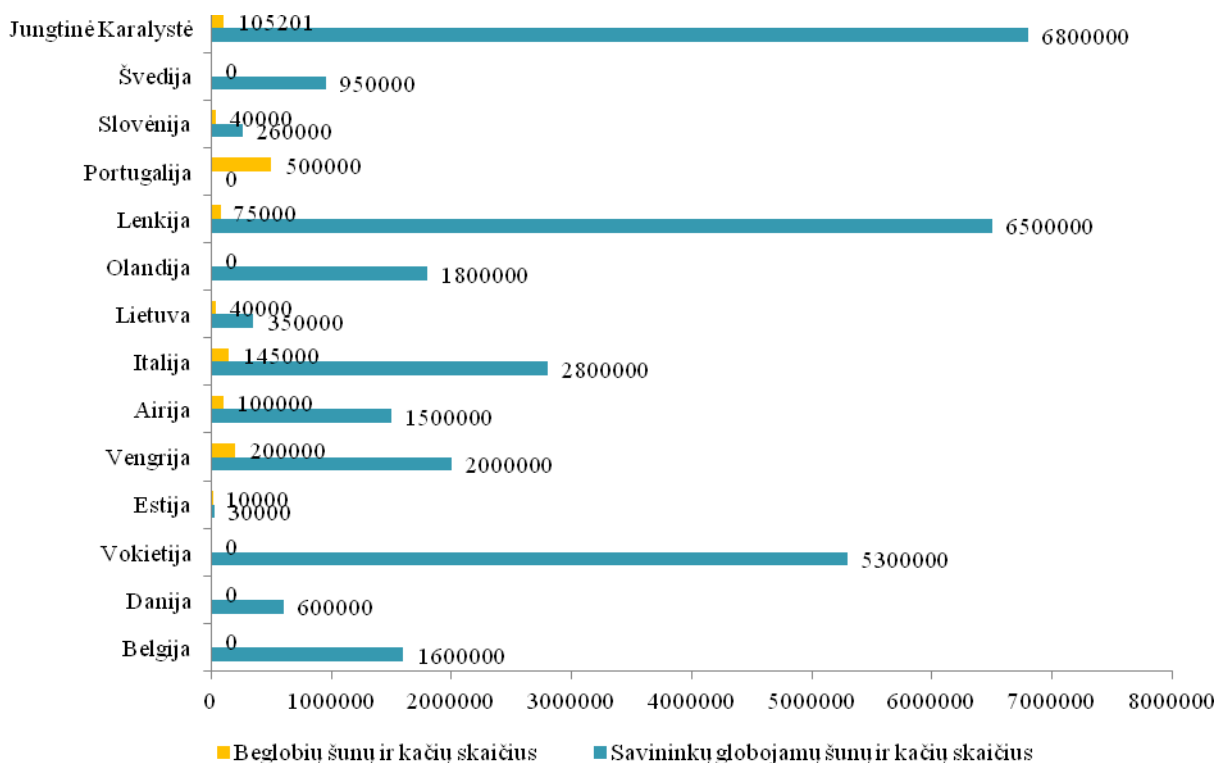
Benamių gyvūnų skaičiaus analizė tiek pasauliniu, tiek ES mastu yra labai sudėtinga, nes tikslių tokių tyrimų nėra atliekama. „Dažniausiai analizuojami statistiniai duomenys, gaunami iš atskirų konkrečios šalies regionų beglobių gyvūnų prieglaudų. Pastarosios informuoja tik apie tai, kiek per tam tikrą laikotarpį beglobių gyvūnų yra patekę į jų įstaigą. Tuo tarpu tikslių duomenų, parodančių, kiek konkrečioje šalyje yra valkataujančių beglobių gyvūnų, nepatekusių į gyvūnų prieglaudą, nėra. Informacijos šaltiniuose yra pateikiami tik apytiksliai duomenys, nusakantys beglobių šunų ir kačių

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practices%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² Europe's homeless animals, 2012, <<http://www.occupyforanimals.org/europes-homeless-animals.html>>, [2012-09-06].

skaičių. Kai kurios šalys, pavyzdžiui, Airija, Rumunija, Didžioji Britanija greta beglobių kačių ir šunų skaičiaus nurodo ir beglobių arklių skaičių. Rumunija taip pat mini ir šalyje gyvenančių beglobių asilų skaičių¹. „Šioje šalyje 2007 m. užfiksuota 150000 beglobių arklių ir asilų“¹.

Ne visos šalys reguliariai (kai kurios iš viso to nedaro) skaičiuoja savo šalyje gyvenančių gyvūnų ir beglobių gyvūnų skaičių. Tos, kurios tai atlieka, dažniausiai skaičiuoja globojamų ir beglobių šunų ir kačių skaičių. 3 paveiksle pateikiamas kaip kurių ES šalių šių statistinių rodiklių palyginimas.

3 pav. Savininkų globojamų ir beglobių šunų skaičiaus ES šalyse palyginimas, 2007 m. (vnt.)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal European Society of Dog and Animal Welfare (ESDAW). *Abandoned companion animals (stray animals) by country & year, 2007*, <<http://www.esdaw.eu/strayanimalsbycountry.htm>>, [2012-07-18]; Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries, 2007*, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Kaip galima pastebėti iš 3 paveiksle pateiktų duomenų, daugiausiai tarp ES šalių narių šunų ir kačių laikoma Jungtinėje Karalystėje, Lenkijoje ir Vokietijoje. Tuo tarpu daugiausiai beglobių gyvūnų

¹ European Society of Dog and Animal Welfare (ESDAW). *Abandoned companion animals (stray animals) by country & year, 2007*, <<http://www.esdaw.eu/strayanimalsbycountry.htm>>, [2012-07-18].

klajoja Portugalijoje, Vengrijoje, Italijoje. Visiškai beglobių gyvūnų nėra Belgijoje, Danijoje, Vokietijoje, Olandijoje, Švedijoje.

Taigi, ES deklaruojamų beglobių gyvūnų skaičius nėra tikslus. Dažniausiai šalyse skelbiama statistinė informacija, susijusi su beglobių šunų ir kačių skaičiumi. Europoje 2012 m. gyvena apie 100 mln. beglobių šunų; beglobių kačių priskaičiuojama dar daugiau. Daugiausiai tarp ES šalių narių šunų ir kačių laikoma Jungtinėje Karalystėje, Lenkijoje ir Vokietijoje. Daugiausiai beglobių gyvūnų klajoja Portugalijoje, Vengrijoje, Italijoje. Visiškai beglobių gyvūnų nėra Belgijoje, Danijoje, Vokietijoje, Olandijoje, Švedijoje.

1.1.3. Gyvūnų atsisakymo priežasčių ES problematikos analizė

Skirtingose šalyse skiriasi naminių gyvūnų laikymo priežastys¹. Pavyzdžiui, Europoje, pagrindinė priežastis, dėl kurios siekiama įsigyti augintinį – poreikis turėti draugą. Taip pat šiame regione naminiai gyvūnai įsigijami ir apsaugai, medžioklei, darbinei veiklai. Tuo tarpu kituose pasaulio regionuose pagrindinė priežastis, kodėl yra įsigijamas augintinis, skiriasi. Pavyzdžiui, Afrikoje ir Šiaurės Amerikoje jie įsigijami pirmiausiai apsaugai. Be to, kai kuriose šalyse naminiai gyvūnai šalia kitų priežasčių taip pat įsigijami ir auginami maistui (Afrika, Azija, Šiaurės Amerika, Okeanija), ko negalima būtų pasakyti apie Europos gyventojus (žr. 3 lent.).

3 lentelė

Naminių gyvūnų įsigijimo priežastys pagal pasaulio regionus

Afrika	Azija	Europa	Šiaurės Amerika	Pietų Amerika	Okeanija
Apsauga	Draugas	Draugas	Apsauga	Draugas	Draugas
Medžioklė	Apsauga	Apsauga	Draugas	Apsauga	Galvijų priežiūra
Galvijų priežiūra	Maistui	Medžioklė	Maistui	Veisimas komerciniais tikslais	Apsauga
Draugas	Galvijų priežiūra	Darbui	Galvijų priežiūra		Maistui
Maistui					

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12].

¹ World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12].

Remiantis atliktų tyrimų rezultatais¹ galima įvardinti pagrindines naminių gyvūnų atsisakymo priežastis: per didelės šių gyvūnų išlaikymo sąnaudos, persikraustymas, būsto savininkų reikalavimai, netikėtos aplinkybės ir pan. Šunų ir kačių atsisakymo priežasčių eiliškumas skiriasi (žr. 4 lent.).

4 lentelė

Šunų ir kačių atsisakymo pagrindinės priežastys

Šunys	Katės
1. Persikraustymas	1. Namuose per daug gyvūnų
2. Būsto savininko reikalavimai	2. Alergijos
3. Gyvūno išlaikymo didelės sąnaudos	3. Persikraustymas
4. Nėra laiko gyvūnui	4. Didelės gyvūno išlaikymo sąnaudos
5. Netikėtos aplinkybės	5. Būsto savininko reikalavimai
6. Namuose per daug naminių gyvūnų	6. Nėra vietos jaunikliams
7. Gyvūno liga(-os)	7. Būsto teršimas
8. Asmeninės problemos	8. Asmeninės problemos
9. Gyvūno agresyvumas	9. Gyvūno liga(-os)
10. Nėra vietos jaunikliams	10. Netikėtos aplinkybės

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal *Exploring the Surplus Cat and Dog Problem: Highlights of Five Research Publications Regarding Relinquishment of Pets*, 2012, <<http://www.petpopulation.org/exploring.pdf>>, [2012-08-12].

J.M.Scarlett ir kt.² atliekamo tyrimo metu plačiau išanalizavo, kokios gali būti asmeninės problemos, galinčios šeimnininką priversti atsisakyti savo augintinio. 1999 m. JAV apklausus 12 beglobių gyvūnų įstaigų keturiuose šalies regionuose paaiškėjo, kad tai gali būti vaiko-augintinio konflikto, šeimnininko nuolatinės kelionės, skyrybas, kūdikio gimimas, šeimnininkės nėštumas. Minėto tyrimo rezultatai parodė, kad šunų dažniausiai atsisakoma dėl alerginių susirgimų ir vaiko-augintinio konflikto; kačių - taip pat dėl alerginių susirgimų ir dėl kūdikio gimimo.

Lietuva – ne išimtis. Pagrindinės, dažniausiai minimos gyvūnų atsisakymo priežastys mūsų šalyje – šeimos pagausėjimas bei finansinių išteklių išlaikant augintinį, stoka. Tiesa, Lietuva turi dar viena specifinę priežastį, skatinančią šeimnininkus atsisakyti savo augintinių – didėjantys emigracijos srautai, kai į užsienį išvažiuojantys asmenys nebeturi kam palikti prižiūrėti savo augintinio.

Yra atlikta nemažai tyrimų, nusakančių asmenų, dažniausiai atsisakančių savo augintinių, demografinės charakteristikas³. Jie tyrė tokių asmenų lytį, amžių, išsilavinimą, etninį identitetą. Tyrimais nustatyta, kad „dažniau vyrai nei moterys atsisako naminių gyvūnų. Tarp įvairių etninių grupių (ispanų,

¹ *Exploring the Surplus Cat and Dog Problem: Highlights of Five Research Publications Regarding Relinquishment of Pets*, 2012, <<http://www.petpopulation.org/exploring.pdf>>, [2012-08-12].

² Scarlett J.M. at al. Reasons for Relinquishment of Companion Animals in US Animal Shelters: Selected Health and Personal Issues. *Journal of applied animal welfare science*, 1999, 2(1), p.41-57.

³ Scarlett J.M. at al. Reasons for Relinquishment of Companion Animals in US Animal Shelters: Selected Health and Personal Issues. *Journal of applied animal welfare science*, 1999, 2(1), p.41-57; New J.C.Jr. at al. Characteristics of Shelter-relinquished Animals and Their Owners Compared With Animals and Their Owners in U.S. Pet-Ownning Households. *Journal of applied animal welfare science*, 2000, 3(3), p.179-201; Kass Ph.H. at al. Understanding Animal Companion Surplus in the United States: Relinquishment of Nonadoptables to Animal Shelters for Euthanasia. *Journal of applied animal welfare science*, 2001, 4(4), p.237-248.

afroamerikiečių, baltųjų, azijatų, gyvenančių JAV, indėnų ir kitų, savo augintinių dažniausiai atsisako baltieji. Paprastai tai būna aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą įgiję asmenys. J.C.New Jr. tyrimas parodė, kad skiriasi šunų ir kačių atsisakančiųjų asmenų amžius¹. „Šunų dažniau atsisako jaunesni (25-39 metų amžiaus), o kačių – vyresni savininkai (30-49 metų amžiaus)“¹.

Nepaisant daugelio autorių atliktų tyrimų rezultatų, susijusių su savo augintinio atsisakančių šeiminių sociodemografinėmis charakteristikomis, negalima būtų teigti, kad skirtinguose pasaulio regionuose, tarp jų ir ES, šios charakteristikos yra identiškos. Kita vertus, galima daryti panašias prielaidas.

Dažniausiai atsisakoma senų ir labai jaunų², neveislinių² augintinių, šeiminiams paprastai nieko nekainavusių³. Šios charakteristikos vienodai būdingos ir atsisakomiems šunims, ir katėms.

Taigi, *skirtingose šalyse skiriasi naminių gyvūnų laikymo priežastys, tačiau jų atsisakymo priežastys išlieka panašios: per didelės šių gyvūnų išlaikymo sąnaudos, persikraustymas, būsto savininkų reikalavimai, netikėtos aplinkybės ir pan. Lietuvoje specifinė priežastis, dažnai skatinanti atsisakyti augintinių ir skirianti ją nuo kitų šalių – emigracija. Dažniausiai savo augintinių atsisako baltieji, aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą įgiję, 25-49 m. amžiaus vyrai. Dažniausiai atsisakoma senų ir labai jaunų, neveislinių augintinių, šeiminiams paprastai nieko nekainavusių.*

1.2. Beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės ES pagrindiniai bruožai

1.2.1. Gyvūnų apsaugos ES pagrindiniai teisiniai aspektai

Visos ES valstybės narės yra priėmusios gyvūnų gerovės įstatymus⁴, kurie turėtų saugoti visų rūšių gyvūnus nuo bereikalingo skausmo, fizinio ir psichologinio smurto. Europos Sąjungai

¹ New J.C.Jr. at al. Characteristics of Shelter-relinquished Animals and Their Owners Compared With Animals and Their Owners in U.S. Pet-Ownning Households. *Journal of applied animal welfare science*, 2000, 3(3), p.179-201.

² Kass Ph.H. at al. Understanding Animal Companion Surplus in the United States: Relinquishment of Nonadoptables to Animal Shelters for Euthanasia. *Journal of applied animal welfare science*, 2001, 4(4), p.237-248.

³ Scarlett J.M. at al. Reasons for Relinquishment of Companion Animals in US Animal Shelters: Selected Health and Personal Issues. *Journal of applied animal welfare science*, 1999, 2(1), p.41-57.

⁴ World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12]; Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

priklausančios šalys pripažįsta, kad gyvūnai yra „jūslys padarai, kuriuos reikia saugoti“¹. Bendrijos teisiniuose dokumentuose įvardinti tam tikri reikalavimai, skirti apsaugoti gyvūnus nuo bereikalingų kančių.

Pirmąjį kartą benamiais gyvūnais Europos Sąjungoje susidomėta 1979 metais, ko pasekoje buvo suformuluota Europos Komisijos (EK) rekomendacija 860 (1979). Ja buvo siekiama atkreipti šalių narių dėmesį į didėjančią beglobių gyvūnų populiaciją, kuri gali sukelti pavojų žmogaus higienai ir sveikatai. Nors nuo pirmosios EK rekomendacijos iki pastarųjų metų ES neišleido itin daug teisinių dokumentų, susijusių su beglobių gyvūnų gerove, tačiau galima būtų išskirti Europos konvenciją dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos (1987), Amsterdamo sutartį 1997 m., Lisabonos sutartį 2007 m., 2011 m. rašytinį pareiškimą 0026/2011 dėl šunų populiacijos valdymo Europos Sąjungoje (žr. 5 lent.).

5 lentelė

Pagrindiniai ES teisiniai dokumentai, reglamentuojantys beglobių gyvūnų gerovę

Dokumento pavadinimas, metai	Dokumento tikslas
<i>EK Rekomendacija 860 (1979)</i>	Atkreipti šalių narių dėmesį į tai, kad per didelė beglobių gyvūnų populiacija (ypatingai katės ir šunys) kenkia visuomenei ir ją reikia kontroliuoti. Tai rekomenduojama daryti žymint ir sterilizuojant gyvūnus, taikant humanišką eutanaziją.
<i>Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos (1987)</i>	Apibrėžti pagrindinius naminių gyvūnų laikymo principus: laikymo sąlygas, įsigijimo amžiaus cenzą, veisimo ir pardavimo sąlygas, beglobių gyvūnų gaudymo sąlygas ir aplinkybes, dresavimą, chirurgines intervencijas ir t.t.
<i>Amsterdamo sutartis (1997)</i>	Pirmą kartą Europos teisės istorijoje atkreiptas dėmesys į tai, kad gyvūnai turi jausmus – jie geba jausti skausmą ir kančią.
<i>Lisabonos sutartis (2007)</i>	Šalims narėms akcentuoti, kad jose formuojant ir įgyvendinant žemės ūkio, žuvininkystės, transporto, vidaus rinkos, technologinę ir kosmoso politikas privalus atsižvelgti į tai, jog visame kame dalyvauja ir gyvūnai, galintys jausti kančią ir skausmą. Taigi, siekiant įgyvendinti minėtas politikas tikslinga visapusiškai įgyvendinti gyvūnų gerovę.
<i>Rašytinis pareiškimas 0026/2011 (2011) dėl šunų populiacijos valdymo Europos Sąjungoje</i>	ES valstybės narės nars raginamos priimti šunų populiacijos valdymo strategijas, kurios būtų pagrįstos šunų kontrolės, kovos su žiauriu elgesiu įstatymų priėmimu, gyvūnų skiepijimą nuo pasiutligės, sterilizaciją, atsakingo naminių gyvūnų laikymo skatinimą.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis *Europe's homeless animals*. 2012, <http://www.occupyforanimals.org/europes-homeless-animals.html>, [2012-09-25]; *Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos*. 1987, <http://www.infolex.lt/lite/ta/14338>, [2012-10-01]; *Rašytinis pareiškimas 0026/2011 dėl šunų populiacijos valdymo Europos Sąjungoje*. 2011, <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=deklaracija%200026%2F2011&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Feurogroupforanimals.org%2Ffiles%2Fnews%2Fdownloads%2F245%2FIt.doc&ei=3eVqULuvI5DOswbXnlGoAg&usg=AFQjCNF8bpWpCKNBkmAnL4XgcpEzcBvIpg>, [2012-10-01].

Nors ES mastu suformuluoti teisiniai dokumentai, susiję su gyvūnų apsauga, yra orientuoti į visas ES šalis nars, tačiau jos dažniausiai yra rekomendacinio pobūdžio, todėl kiekviena valstybė savaip gali interpretuoti ir įgyvendinti minėtus pasiūlymus, rekomendacijas ir pan. 6 lentelėje pateikiamas kai kurių

¹ *Gyvūnų gerovė*. 2012, < http://europa.eu/legislation_summaries/food_safety/animal_welfare/index_lt.htm>, [2012-10-01].

ES šalių gyvūnų apsaugos aspektų palyginimas. Kaip galima pastebėti iš minėtos lentelės, mažiausiai teisinių apribojimų naminių gyvūnų savininkams yra suformulavusi Maltos ir Švedijos vyriausybės.

6 lentelė

Gyvūnų apsaugos atskirų aspektų palyginimas ES šalyse

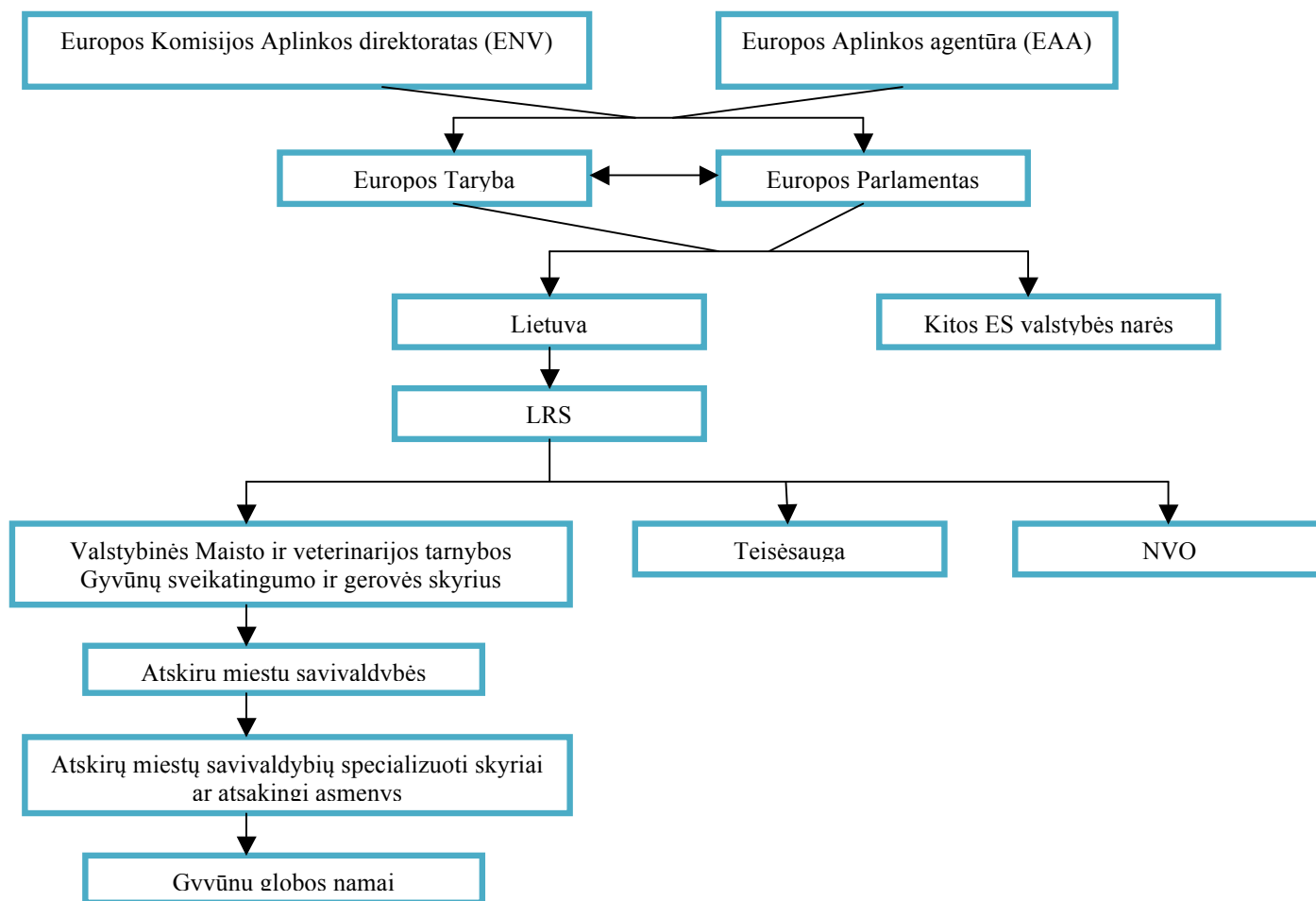
Šalys	Reikalavimų naminių gyvūnų savininkams egzistavimas	Reikalavimų naminių gyvūnų priežiūrai egzistavimas	Sprendžiamos beglobių gyvūnų problemos	Beglobiai gyvūnai yra gaudomi	Yra įsteigtos gyvūnų prieglaudos	Turi apribojimas pavojingų veislių šunims	Egzistuoja reikalavimai naminių gyvūnų veisimui	Egzistuoja reikalavimai naminių gyvūnų pardavimui
<i>Belgija</i>	+	+	+	+	+	-	+	+
<i>Bulgarija</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Čekija</i>	+	+	+	+	+	+	-	+
<i>Danija</i>	-	-	+	+	+	+	-	+
<i>Estija</i>	-	+	+	+	+	+	-	-
<i>Vokietija</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Graikija</i>	-	+	+	+	+	+	-	+
<i>Vengrija</i>	-	+	+	+	+	+	+	+
<i>Italija</i>	+	+	+	+	+	+	-	-
<i>Lietuva</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Malta</i>	-	-	-	-	-	+	-	-
<i>Lenkija</i>	-	+	+	+	+	+	+	+
<i>Portugalija</i>	+	+	+	+	+	+	-	+
<i>Slovakija</i>	-	+	+	+	+	-	+	+
<i>Ispanija</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Švedija</i>	+	-	+	-	-	+	+	-
<i>Didžioji Britanija</i>	+	+	+	+	+	+	+	+

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Apibendrinant šį poskyrį galima pateikti tokias išvadas: *pagrindiniai ES dokumentai, reglamentuojantys beglobių gyvūnų apsaugą: EK rekomendacija 860, Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos, Amsterdamo sutartis, Lisabonos sutartis, Rašytinis susitarimas 0026/2011 dėl šunų populiacijos valdymo Europos Sąjungoje.*

1.2.2. Beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinė struktūra

Europos Sąjungoje pagrindiniai įstatymų, susijusių su beglobiais gyvūnais, priėmėjai yra Europos Taryba ir Europos Parlamentas. Šiuo požiūriu jiems pagrindinius pasiūlymus teikia Europos Komisijos Aplinkos direktoratas (ENV)¹ ir Europos Aplinkos agentūra (EAA)² (žr. 4 pav.).

4 pav. Lietuvos beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinė sistema

ES sistemos kontekste

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis *Aplinkos generalinis direktoratas*, 2012, <http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/env/lt.pdf>, [2012-10-03]; *Europos Aplinkos agentūra (EAA)*, 2012, <http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/eea/index_lt.htm>, [2012-10-03]; Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. *Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos struktūra*, 2012, <<http://vmvt.lt/lt/top/struktura.ir.kontaktai/grafines.schemas>>, [2012-10-03]; *Gyvūnų apsaugą reglamentuojantys teisės aktai*, 2012, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=88>, [2012-10-03]; *Atsakingi administracijos skyriai už paslaugos teikimą*, 2012, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=71>, [2012-10-02].

¹ *Aplinkos generalinis direktoratas*, 2012, <http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/env/lt.pdf>, [2012-10-03].

² *Europos Aplinkos agentūra (EAA)*, 2012,

<http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/eea/index_lt.htm>, [2012-10-03].

Su Europos Tarybos ir Europos Parlamento bendru darbu priimtais nutarimais, rekomendacijomis, suformuluotomis konvencijomis ir kitais teisiniais dokumentais supažindinamos ES šalių narių vyriausybės, kurios, savo ruožtu, minėtus pasiūlymus ar reikalavimus integruoja į savo šalių gyvūnų apsaugos sistemą, priderindamos juos prie tos šalies specifinės politikos. Taigi, kiekvienos ES šalies narės gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinės sistemos nėra vienodos¹.

Pagrindinės Lietuvos beglobių gyvūnų apsaugos sistemoje veikiančios dalyvių grupės – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Gyvūnų sveikatingumo ir gerovės skyrius, teisėsauga ir nevyriausybinių organizacijų (NVO).

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Gyvūnų sveikatingumo ir gerovės skyriui² yra pavaldūs atskirų šalies miestų savivaldybių skyriai, atsakingi už beglobių gyvūnų populiacijos kontrolę ir jų apsaugą. Pavyzdžiui, Vilniaus miesto savivaldybėje tai – Komunalinio ūkio departamento Miesto tvarkymo skyrius, Kauno miesto savivaldybėje – Miesto ūkio departamento Miesto tvarkymo skyrius ir t.t.³. Kiekvienam iš šių skyrių yra pavaldūs konkretaus miesto gyvūnų globos namai.

Teisėsaugos institucijos Lietuvoje gina beglobių gyvūnų teises ir baudžia asmenis, pažeidusius šalies gyvūnų gerovės įstatymus.

Taigi, atskirų ES šalių narių beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinės sistemos nėra tapačios. Pagrindiniai Lietuvos beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinės sistemos dalyviai ES kontekste yra: Europos Taryba, Europos Parlamentas, Europos Komisijos Aplinkos direktoratas, Europos Aplinkos agentūra, LRS, LR Valstybinės Maisto ir veterinarijos tarnybos Gyvūnų sveikatingumo ir gerovės skyrius, teisėsauga, NVO, atskirų šalies miestų savivaldybių specializuoti skyriai ar atsakingi asmenys, gyvūnų globos namai.

1.2.3. Beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo priemonės

1.2.3.1. Beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo metodai

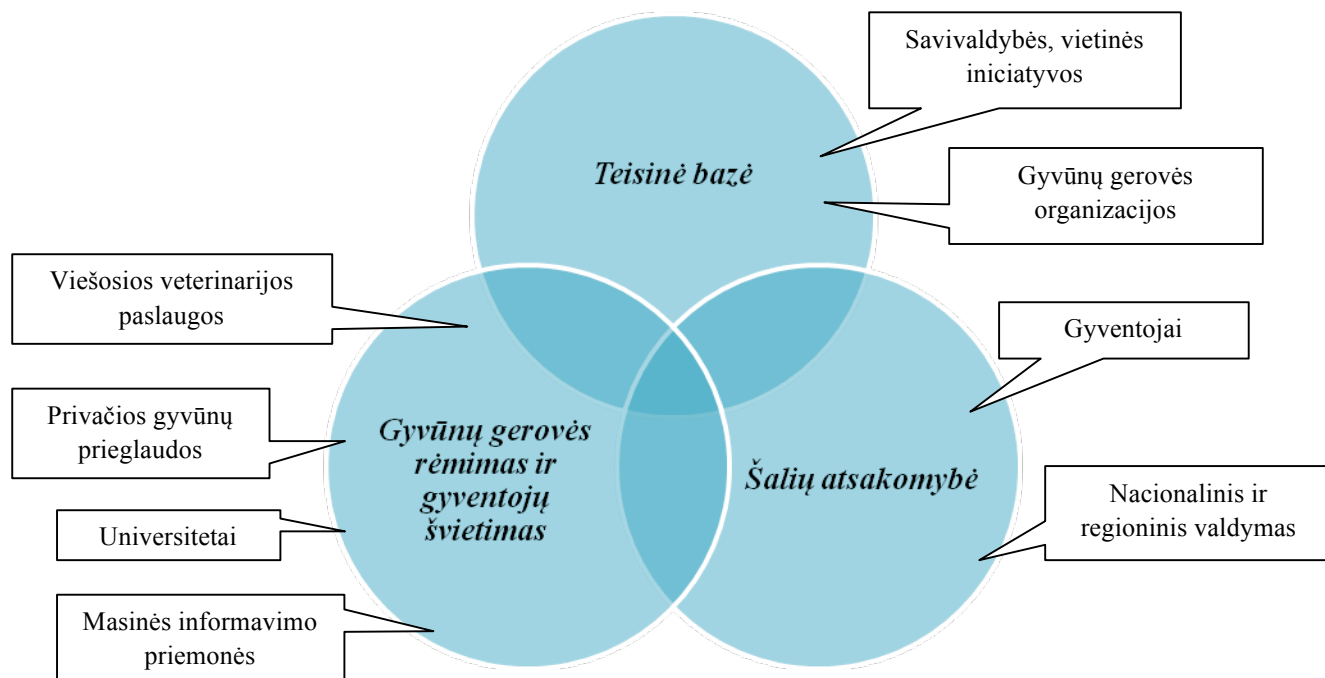
Beglobių gyvūnų likimai skirtingose pasaulio šalyse skiriasi. Vienose šalyse jie gyvena laisvėje savarankiškai ir niekas į juos nekreipia dėmesio, kitos šalys stengiasi kiek įmanoma labiau mažinti

¹ *Aplinkos generalinis direktoratas*, 2012, <http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/env/lt.pdf>, [2012-10-03].

² Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. *Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos struktūra*, 2012, <<http://vmvt.lt/lt/top/struktura.ir.kontaktai/grafines.schemas>>, [2012-10-03].

³ *Gyvūnų apsaugą reglamentuojantys teisės aktai*, 2012, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=88>, [2012-10-03]; *Atsakingi administracijos skyriai už paslaugos teikimą*, 2012, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=71>, [2012-10-02].

beglobių gyvūnų skaičių¹. E.Voslarov ir A.Passantino² (2012) teigia, kad „efektyviausia beglobių gyvūnų populiacijos kontrolės priemonė – trijų pagrindinių komponentų (šalies teisinės bazės, šalių atsakomybės bei gyvūnų gerovės rėmimo ir gyventojų švietimo) sinergijos“² (žr. 5 pav.). „Tik veikiant šiems trims komponentams į gyvūnų (tame tarpe ir beglobių) gerbūvio sukūrimą bus įtrauktas maksimalus kiekis suinteresuotųjų asmenų, kas, savo ruožtu, nulems jų bendrus humaniškus veiksmus ir sprendimus, susijusius su gyvūnų teisių apsauga“².

5 pav. Beglobių gyvūnų populiacijos efektyvios kontrolės priemonės

Šaltinis: Voslarov E., Passantino A. (2012). Stray dog and cat laws and enforcement in Czech Republic and in Italy. *Ann Ist Super Sanita*. Nr. 48(1), p. 97-104, http://www.iss.it/binary/publ/cont/Ann_12_01_16_1_.pdf, [2013-02-13].

Pagrindiniai pasaulyje naudojami beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo būdai: šeiminių šiems gyvūnams suradimas, nužudymas ir eutanazija, gyventojų švietimas (žr. 6 pav.).

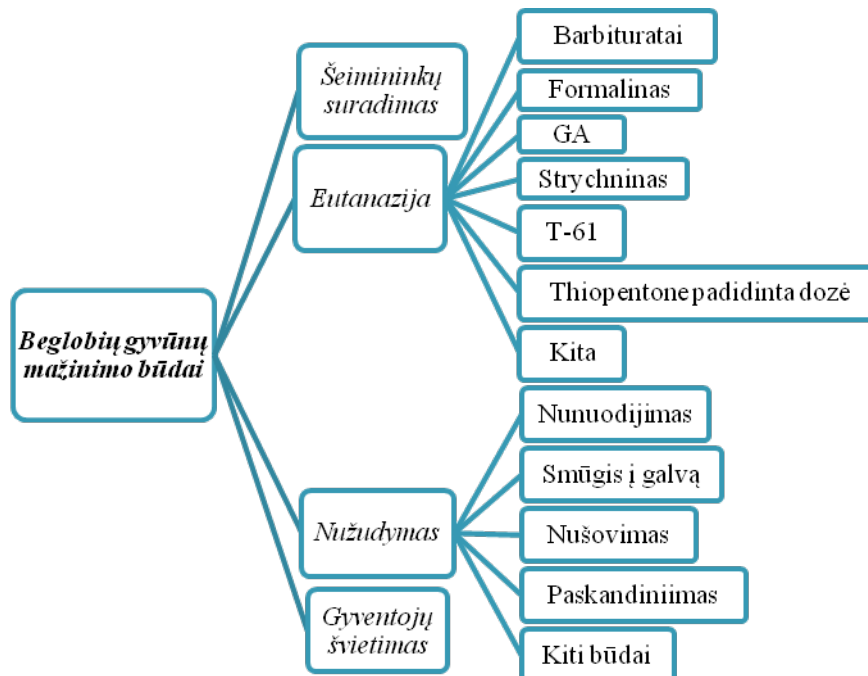
Beglobiams gyvūnams šeiminių paprastai ieško konkrečioje šalyje veikiančios gyvūnų globos namai. Lietuvoje gyvūnų globos namų sąvoką apibrėžiama remiantis Veterinarijos reikalavimais gyvūnų

¹ *Humane dog population management guidance: International Companion Animal Management Coalition*. 2008, <http://www.wsava.org/PDF/2008/Misc/AWC_ICAM_Coalition.pdf>, [2012-10-01].

² Voslarov E., Passantino A. (2012). Stray dog and cat laws and enforcement in Czech Republic and in Italy. *Ann Ist Super Sanita*. Nr. 48(1), p. 97-104, http://www.iss.it/binary/publ/cont/Ann_12_01_16_1_.pdf, [2013-02-13].

globos namams¹. Remiantis šiuo teisiniu dokumentu, tai – „valstybinės veterinarijos priežiūros objektas, kuriame laikomi benamiai gyvūnai“¹.

Eutanazija – dar vienas beglobių gyvūnų kontrolės būdas. Tai – „neskausmingas gyvūno numarinimas“². Nors Lietuvoje šis metodas taikomas, to negalima pasakyti apie visas ES šalis. Sveikiems gyvūnams eutanazija netaikoma Vokietijoje, Graikijoje, Italijoje. Taip pat sveikų gyvūnų eutanazija neatliekama ir kai kuriuose autonominiuose Ispanijos regionuose³.

6 pav. Pagrindiniai pasaulyje naudojami beglobių gyvūnų mažinimo metodai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12]; Voslarov E., Passantino A. (2012). Stray dog and cat laws and enforcement in Czech Republic and in Italy. *Ann Ist Super Sanita*. Nr. 48(1), p. 97-104, http://www.iss.it/binary/publ/cont/Ann_12_01_16_1_.pdf, [2013-02-13].

Visose ES valstybėse narėse beglobių gyvūnų eutanazija įgyvendinama nacionaliniu lygmeniu (išskyrus Belgiją ir Lietuvą, kuriose ji įgyvendinama ir nacionaliniu, ir vietiniu lygmenimis)⁴.

¹ Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 179-6654.

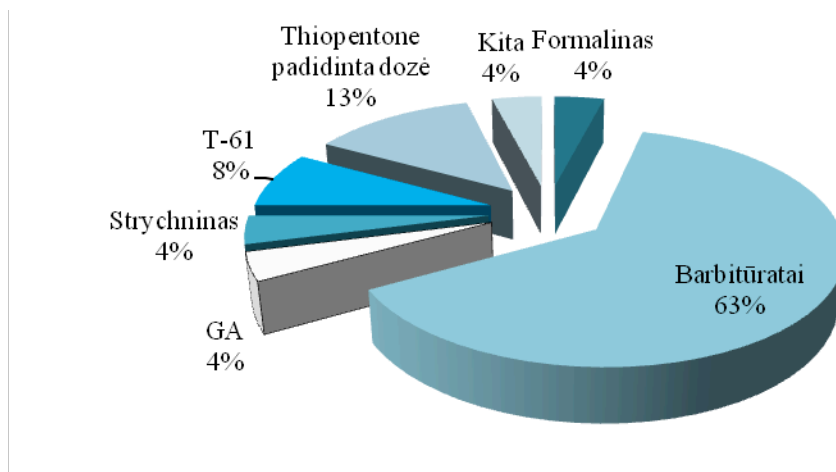
² Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 179-6654.

³ World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12].

⁴ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practices%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Eutanazija gyvūnams leistina ją atliekant naudojantis keliomis pagrindinėmis priemonėmis, tačiau populiariausias – barbitūratais (žr. 7 pav.).

Beglobių gyvūnų neskausmingą eutanaziją ES reglamentuoja Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos¹. Remiantis šia konvencija, jei šalyse narėse iškyla būtinybė mažinti beglobių gyvūnų populiaciją, tai daryti yra leidžiama nesukeliant gyvūnui papildomo skausmo ir streso.

7 pav. Beglobių gyvūnų eutanazijos priemonės

Šaltinis: World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12].

Apibendrinant šį poskyrį galima daryti išvadą, kad *pagrindiniai pasaulyje naudojami beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo būdai: šeiminių šiams gyvūnams suradimas, eutanazija ir nužudymas, savininkų švietimas. Beglobiams gyvūnams šeiminių paprastai ieško konkrečioje šalyje veikiantys gyvūnų globos namai. Eutanazija sveikiems gyvūnams nėra įteisinta visose ES šalyse narėse. Populiariausia eutanazijos priemonė – barbitūratai. Beglobių gyvūnų nužudymas jiems sukeliant skausmą ir stresą ES šalyse narėse yra netoleruotinas.*

1.2.3.2. Gyvūnų registracija ir sterilizacija/kastracija

Viena iš pagrindinių beglobių gyvūnų populiacijos kontrolės priemonių – naminių gyvūnų registravimas ir ženklėjimas¹. Gyvūnų registravimas – tai „duomenų apie gyvūnus augintinius bei jų savininkus įtraukimas į Paženklintų gyvūnų augintinių registrą”².

¹ Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 80-2839.

Ne visose ES šalyse narėse gyvūnai yra registruojami privalomai³. Vienose iš jų taip elgtis reikalauja įstatymai, o kitose gyvūnų registracija yra tik rekomenduojamo pobūdžio. Pavyzdžiui, šunis beveik visose ES šalyse registruoti yra privaloma (išskyrus Estiją ir Didžiąją Britaniją, kur šunų registracija yra rekomenduojamo pobūdžio). Tuo tarpu kates privalomai registruoti turi tik Lietuvos kačių šeiminkai (nors realiai tai nėra įgyvendinama), o Belgijoje, Bulgarijoje, Danijoje, Vokietijoje, Ispanijoje ir Švedijoje kates registruoti yra rekomenduojama, tačiau neprivaloma. Visose kitose likusiose ES šalyse kačių registruoti yra neprivalu ir net nesiūloma to daryti (žr. 7 lent.).

7 lentelė

Naminių gyvūnų registracijos privalomumas ES šalyse narėse

ES šalys	Privaloma		Pagal pageidavimą	
	Šunys	Katės	Šunys	Katės
Belgija	+			+
Bulgarija	+			+
Čekija	+	-		-
Danija	+			+
Estija		-	+	-
Vokietija	+			+
Graikija	+	-		-
Vengrija	+	-		-
Italija	+	-		-
Lietuva	+	+		
Malta	+	-		-
Lenkija	+	-		-
Portugalija	+	-		-
Slovakija	+	-		-
Ispanija	+			+

¹ Europe's homeless animals . 2012, <http://www.occupyforanimals.org/europes-homeless-animals.html>, [2012-09-25].

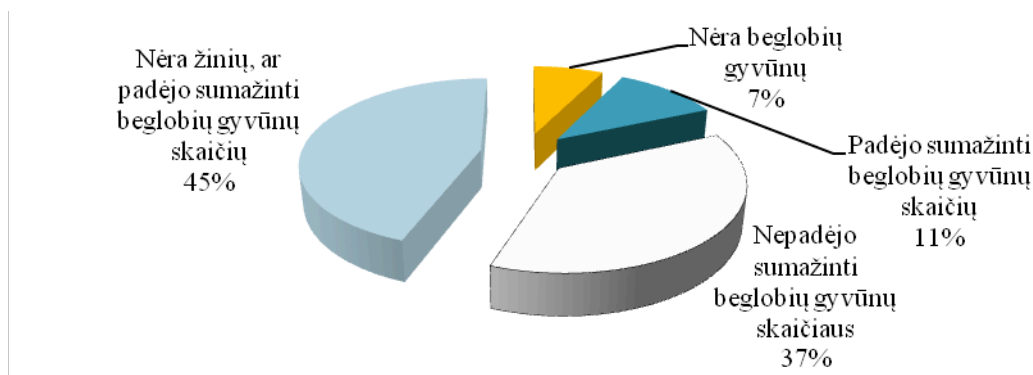
² Gyvūnų augintinių ženklinimo taisyklės, <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=gyv%C5%ABn%C5%B3%20augintini%C5%B3%20%C5%BEenklinimo%20ir%20registravimo%20taisykl%C4%97s&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.regivet.lt%2Fdownload%2Findex.php%3Ffile%3Dta4.doc&ei=C19tUJuCBI_BswbAn4DoAQ&usg=AFQjCNGJII8DIq0XKBD7TB4-YIYk0VAwdA>, [žiūrėta 2012-10-04].

³ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

ES šalis	Privaloma		Pagal pageidavimą	
	Šunys	Katės	Šunys	Katės
Švedija	+			+
Didžioji Britanija	+	-	+	-

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Nepaisant to, kad daugelyje ES šalių yra privaloma registruoti savo naminius gyvūnus, net 37 proc. visų šalių, pateikusių šiuo aspektu informaciją, teigia, kad gyvūnų privalomas registravimas nesumažino beglobių gyvūnų populiacijos jų šalyje (žr. 8 pav.).

8 pav. Naminių gyvūnų registracijos įtaka beglobių gyvūnų populiacijai ES narėse, proc.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

„Užregistruojant augintinį paprastai reikalaujama jam suteikti tam tikrą identifikacinį ženklą. Šis ženklas suteikia tokius privalumus¹:

- Padeda pasiklydusius gyvūnus grąžinti savininkui.
- Padeda nustatyti neatsakingus savininkus ir jiems pritaikyti sankcijas.
- Didina savininko pasitikėjimą.
- Padeda kontroliuoti paveldimų ligų plitimą.

¹ Apie REGIVET, 2012, <<http://www.regivet.lt/>>, [2012-10-04].

- Įgalina kaupti kitą informaciją duomenų bazėje (vakcinacijos statusas, sterilizuotas ar ne; populiacijos apskaita)⁴.

ES šalyse gyvūnų ženklavimui naudojami identifikaciniai ženklai - mikroschemos, tatuiruotės, antkaklis su pakabuku, kuriame nurodyti pagrindinė informacija apie gyvūną ir jo šeiminką¹.

Šunims ir katėms identifikuoti ES populiariausios mikroschemos (žr. 8 lent.). ES šalyse narėse žymiai dažniau identifikuojami šunys nei katės. Katės visiškai neidentifikuojamos Bulgarijoje, Graikijoje, Italijoje, Portugalijoje.

8 lentelė

Naminių gyvūnų identifikacijos būdai ES šalyse

Šalys	Šunys			Katės		
	Tatuiruotė	Mikroschema	Antkaklis su pakabuku	Tatuiruotė	Mikroschema	Antkaklis su pakabuku
Belgija	+	+	+	+	+	+
Bulgarija	+	+	+	-	-	-
Čekija	+	+	+	+	+	
Danija	+	+	+	+	+	+
Estija	+	+	+	+	+	+
Vokietija		+	+	+	+	+
Graikija	+	+	+	-	-	-
Vengrija	+	+	+	+		+
Italija		+		-	-	-
Lietuva		+	+	+	+	
Malta	+	+	+	-	-	-
Lenkija	+	+	+	+	+	+
Portugalija		+	+	-	-	-
Slovakija		+			+	
Ispanija		+	+		+	+
Švedija	+	+			+	
Didžioji Britanija	+	+	+		+	+

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Gyvūno sterilizacija/kastracija – dar vienas metodas, kaip galima mažinti beglobių gyvūnų populiaciją¹. Kastracija atliekama patinams pašalinant sėklides, o sterilizacija atliekama patelėms, pašalinant kiaušides ir gimdą².

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Nemažai ES šalių siekdamas mažinti beglobių gyvūnų populiaciją gyvūnų sterilizacija/kastracija vienokiu ar kitokiu būdu finansuoja. Tai – Belgija, Bulgarija, Estija, Lietuva, Didžioji Britanija, Slovakija ir kt. (žr. 9 lent.).

9 lentelė

Gyvūnų sterilizacijos/kastracijos finansavimas ES šalyse

ES šalys	Procedūra finansuojama (+), ar ne (-)
Belgija	+
Bulgarija	+
Čekija	-
Danija	-
Estija	+
Vokietija	-
Graikija	+
Vengrija	+
Italija	+
Lietuva	+
Malta	-
Lenkija	+
Portugalija	-
Slovakija	+
Ispanija	-
Švedija	-
Didžioji Britanija	+

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Taigi, gyvūnų registracija ir sterilizacija/kastracija – vieni pagrindinių beglobių gyvūnų populiacijos kontrolės būdų. Ne visose ES šalyse narėse gyvūnai yra registruojami privalomai. ES šalyse gyvūnų ženklavimui naudojami identifikaciniai ženklai - mikroschemas, tatuiruotės, antkaklis su pakabuku, kuriame nurodyti pagrindinė informacija apie gyvūną ir jo šeimininką. Kai kurios ES šalys siekdamas mažinti beglobių gyvūnų populiaciją finansuoja beglobių gyvūnų sterilizacija/kastraciją.

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20]; *Naminių gyvūnų sterilizacija ir kastracija*, 2007, <<http://suxonia.blogas.lt/naminiu-gyvunu-sterilizacija-ir-kastracija-6.html>>, [2012-10-04]; World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12]; Europe's homeless animals, 2012, <<http://www.occupyforanimals.org/europes-homeless-animals.html>>, [2012-09-06].

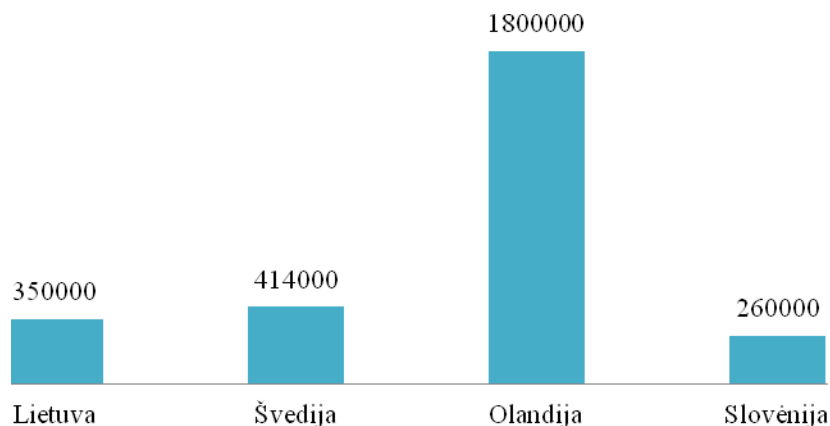
² *Naminių gyvūnų sterilizacija ir kastracija*, 2007, <<http://suxonia.blogas.lt/naminiu-gyvunu-sterilizacija-ir-kastracija-6.html>>, [2012-10-04].

2. BEGLOBIŲ ŠUNŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO KETURIOSE ES ŠALYSE (LIETUVOJE, ŠVEDIJOJE, OLANDIJOJE, SLOVĖNIJOJE) PALYGINAMOJI ANALIZĖ

2.1. Beglobių šunų populiacijos palyginamoji analizė Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje

Šiame darbo poskyryje pristatomos Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos turinčių šeiminkus šunų ir beglobių šunų populiacijos tendencijos, pagrindiniai šių šalių kultūros bruožai, susiję su šunų, kaip augintinių, laikymo aspektais.

Lyginant Lietuvą, Olandiją, Švediją ir Slovėniją, Olandijoje laikoma daugiausiai šunų, mažiausiai – Slovėnijoje (žr. 9 pav.).

9 pav. Turinčių šeiminkus šunų skaičiaus palyginimas
Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje, 2007 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practices%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

„Lietuvoje, kaip ir kitose išsivysčiusiose šalyse, vis labiau pastebimas didėjantis gyventojų nuovokumas ir susidomėjimas savo prižiūrimų šunų gerbūviu. Tačiau šią mintį statistiškai pagrįsti neįmanoma, nes Lietuvoje nerenkama ir nekaupiama informacija apie tai, kiek namų ūkių šalyje augina

šunis. Galima daryti prielaidas tik remiantis Gyvūnų registravimo centre mikroschemomis paženklintų šunų savininkų elgesio analize¹.

Lietuvoje pastebimas didelis šunų gerbūvio lygio skirtumas tarp skirtingomis sąlygomis laikomų gyvūnų. „Miestuose formuojasi augintinių kultūra, steigiasi jų mylėtojų klubai, nuolat rengiamos gyvūnų parodos ar jų sporto varžybos, tapusios tiek šeiminių, tiek jų augintinių gyvenimo dalimi, saviraiškos forma. Tuo tarpu kaimuose šunys dažniau atlieka ne draugo, o sargo funkciją, kurio visas gyvenimas apsiriboja grandine ir maistu nuo šeimos pietų likučių“¹.

Tarp visų Lietuvos miestų daugiausiai šunų užregistruota Kaune².

„Dauguma šiandieninių olandų savo šunis traktuoja kaip draugus, o kartais jų priežiūra šioje šalyje prilyginama mažo vaiko priežiūrai“³. Analogiška situacija yra susiklosčiusi ir Švedijoje, kur šunys laikomi šeimos nariais⁴. Švedijos visuomenėje jie užima aukštą statusą.

„Švedijos turinčių šeiminių šunų populiacija išsiskiria tuo, kad apytiksliai 90 proc. visų šios šalies šunų yra grynaveisliai. Potencialūs šeiminkai įsigijimui jų ieško veislynuose. Grynaveisliai šunys Švedijoje yra brangūs ir nusprendus juos įsigyti, reikalingos nemažos investicijos. Dauguma veislynų yra nedideli. Jie kontroliuojami įstatymų ir savanoriškos praktikos kodeksų“⁵. Švedijoje nepriimta laikyti daugiau nei vieną šunį“⁶.

Švedijoje gerokai daugiau šunų laikoma kaimiškose vietovėse nei miestuose. Kaip ir olandai, švedų dauguma šunis įsigyja draugavimui, o ne darbui ir saugumo užtikrinimui⁷.

„Šunų laikymas Slovėnijoje nėra populiarus. Didžiąją šios šalies šunų populiacijos dalį sudaro negrynaveisliai šunys. Grynaveislių šunų pirkimas šioje šalyje nepopuliarus dėl etinių priežasčių, - žymiai populiariau įsigyti šunis iš prieglaudų, nes tokiu atveju jie jau yra sterilizuoti (kastuoti), turi implantuotas mikroschemas, vakcinuoti ir išgydyti nuo vidinių ir išorinių parazitų“¹.

¹ Veidas.lt. *Naminiai gyvūnai Lietuvoje: pamazų civilizuotėjame*, 2012, <<http://www.veidas.lt/naminiai-gyvunai-lietuvoje-pamaz-civilizuotejame>>, [2013-03-06].

² Gyvūnų registracijos centras. *Užregistruota gyvūnų*, 2013, <<http://www.registracija.lt/>>, [2013-03-05].

³ Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

⁴ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

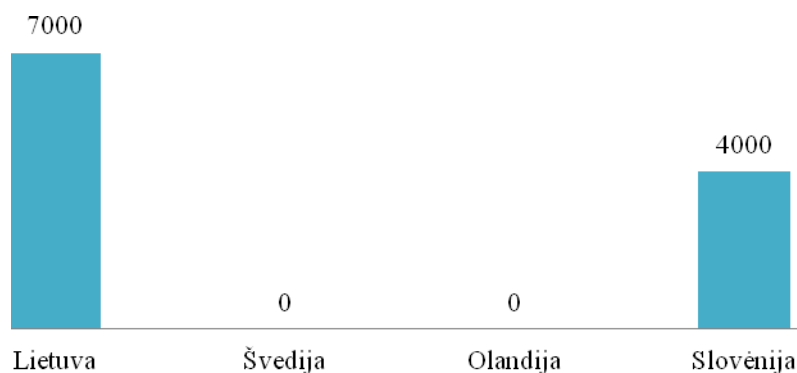
⁵ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

⁶ Egnevall A. ir kt. Survey of the Swedish dog population: age, gender, breed, location and enrolment in animal insurance. *Acta Veterinaria Ssandinavica*, 1999, 40(3): 231 – 240.

⁷ Sallander, M. ir kt. Demographic data of a population of insured Swedish dogs measured in a questionnaire study. *Acta Veterinaria Ssandinavica*, 2001. 42(1), p.71 – 80.

Visose keturiose analizuojamose šalyse – Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje gyventojų laikomų šunų skaičius nuolat didėja¹.

Analizuojant ir lyginant minėtas šalis pagal jų beglobių šunų skaičių, reikia pastebėti, kad Švedija ir Olandija yra sugebėjusios pasiekti visišką tokios rūšies šunų nebuvimo lygmenį (žr. 10 pav.). Jeigu šiose šalyse tenka pastebėti klajojantį be priežiūros šunį, jis greičiausiai bus pasimetęs ar pabėgęs iš šeimininko kiemo ir kol kas dar nesurastas. Iš visų keturių analizuotų ES valstybių Lietuvoje beglobių šunų skaičius yra didžiausias.

10 pav. **Beglobių šunų skaičiaus pasiskirstymas**

Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje, 2007 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

„Šiandieninėje Olandijoje yra mažiausias beglobių šunų skaičius tarp visų ES šalių. Per 200 metų ši šalis sugebėjo maksimaliai sumažinti valkataujančių šunų skaičių. Tačiau šiuo aspektu pažvelgus į Olandijos istoriją galima pastebėti, kad tokia situacija buvo ne visuomet. Apie 1800-uosius metus beveik visi Olandijos namų ūkiai laikė šunis. Tai tapo daugelio beglobių ir valkataujančių šunų atsiradimo priežastimis. Šiuo laikotarpiu visuomenės elitas laikė grynaveislius šunis medžioklei ir savo malonumui. Šie šunys buvo gerai maitinami ir prižiūrimi. Jie buvo savo šeimininkų visuomeninio statuso simbolis, rodantis jo gerbūvio lygį. Vargingesni žmonės laikė mišrūnus ir naudojo juos apsaugai ir darbams. XIX a. šunys Olandijoje vaikščiojo laisvi, jie veisėsi nevaržomai; kai šeimininkai jų turėdavo per daug, dalį jų

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20]; Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

išleisdavo valkatauti. Dėl šių priežasčių Olandijoje valkataujančių šunų populiacijos buvo stipriai padidėjusi. Valkataujančių šunų populiacijos kontrole susirūpinta tik po šunų platinamos pasiutligės protrūkio. Dėl baimės užsikrėsti pasiutlige didelės grupės benamių šunų buvo sunaikintos. Nuo to laiko vis efektyviau Olandijoje imta pastoviai kontroliuoti valkataujančių šunų skaičių¹.

Šiandieninę Olandijos situaciją, kai šalyje nebėra valkataujančių šunų nulėmė kelios pagrindinės veiksnių grupės¹:

1. „Aukštas Olandijos gyventojų gerbūvis, įtakojęs ir aukštus visiems gyventojams priimtinus gyvūnų priežiūros standartus. Lėtai, bet užtikrintai laikui bėgant šunų gerbūvis Olandijoje tapo jo šeimnininko gerbūvio lygio indikatoriumi. Tai suformavo gyvūnų gerbūvio sampratą ir jo siekimo poreikį. Gerai maitinami ir prižiūrimi šunys tapo gerovės simboliais ir ši idėja nulėmė tai, jog šunys visuomenėje imti vertinti vis palankiau.
2. Specialių įstatymų priėmimas, specialių organizacijų ir asociacijų įkūrimas.
3. Šuns, kaip šeimos nario, traktavimas. Remiantis šia intencija galima daryti prielaidą, kad žmonės negalėtų taip paprastai atsisakyti, išmesti į gatvę savo šeimos nario, kaip nebereikalingo. Taigi, šioje šalyje valkatauti neišleidžiami ir šunys.
4. Socialiniai veiksniai. Iki 1960 m., kol šalyje nebuvo pradėta įgyvendinti gyventojų gimstamumo kontrolė, olandų šeimos buvo labai gausios. Sumažėjus šeimų dydžiui, žmonėms atsirado daugiau laisvo laiko nuo vaikų priežiūros. Šiai spragai „kompensuoti“ olandai ėmė auginti šunis ir traktuoti juos beveik kaip vaikus.
5. Olandijos kultūra:
 - Olandija – viena vos iš kelių šalių, savo parlamente turinti politinę partiją, kurios tikslas – pagerinti gyvūnų gerbūvį. Šis aspektas demonstruoja faktą, kad Olandijos visuomenė yra susirūpinusi gyvūnų gerbūvio nuolatine kontrole ir kėlimu.
 - Olandijos kultūrai yra būdinga tai, kad šios šalies žmonės linkę gilintis ir įvertinti, kitų žmonių, kitų kultūrų skirtybes. Toks Olandijos visuomenės bruožas susiformavo istoriniame kontekste, nes, būdama maža šalimi, ji nuolat turėjo ir tebeturi kontaktuoti su kitomis kultūromis. Stebėjimas ir empatija buvo olandų išgyvenimo pagrindas. Ta pati olandų empatija įtakojo ir jų požiūrį į gyvūnų gerbūvį. Matydami gyvūnų kančias olandai ėmėsi reikalingų priemonių.

¹ Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

- Olandijos kultūroje vyrauja feministinės kultūros bruožai. Tai reiškia, kad tokie dalykai, kaip priežiūra, bendrumo jausmas, privataus ir darbinio gyvenimo atskyrimas turi didelę vertę. Derybos, diskusijos ir bendro sprendimo paieška – esminiai elementai olandų versle. Šie dalykai įtakoja ir tai, kad Olandijoje žmonės noriai prižiūri savo augintinius ir neleidžia jiems neprižiūrimiems valkatauti gatvėse“.

Konkretus Slovėnijoje esančių beglobių šunų skaičius nėra žinomas, tačiau faktas, kad jų tikrai yra, nors ir negausiai¹. Net kai Slovėnija buvo sudėtinė Jugoslavijos dalimi, šioje šalyje taip pat nebuvo daug beglobių gyvūnų. Priešingai, nei jos kaimyninėse valstybėse.

„Nepaisant to, kad Slovėnijoje veikia centrinis šunų registras, kontroliuojamas veterinarijos institucijos, ši sistema neapima visų beglobių šunų. Taigi, suskaičiuoti visus šunis ir identifikuoti jų rūšį yra neįmanoma. Remiantis gyventojų nuomone, beglobių šunų skaičius šalyje nėra didelis ir jis išlieka stabilus“.

Panaši situacija susiklosčiusi ir Lietuvoje – statistikos departamentas neturi informacijos apie šalyje gyvenančių beglobių šunų skaičių ir jų veislę². Siekiant bent apytiksliai įvardinti Lietuvoje gyvenančių benamių šunų skaičių galima būtų remtis Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistiniais duomenimis, iliustruojančiais, kad 2001 m. į šalies prieglaudą buvo pristatytas 7772 benamis gyvūnas³. Įvertinus faktą, kad didžioji į gyvūnų prieglaudą patenkančių gyvūnų dalis yra šunys, galima būtų daryti prielaidą, kad 2011 m. Lietuvoje buvo apie 7000 benamių šunų.

Apibendrinant šį poskyrį sudaryta 10 lentelė.

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² Veidas.lt. *Naminiai gyvūnai Lietuvoje: pamazų civilizuotėjame*, 2012, <<http://www.veidas.lt/naminiai-gyvunai-lietuvoje-pamazų-civilizuotėjame>>, [2013-03-06].

³ Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, <http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

**Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos padėtis turinčių šeiminkus šunų ir
beglobių šunų populiacijos aspektu**

	Turinčių šeiminkus šunų skaičius šalyje	Ateities tendencijos	Beglobių šunų skaičius šalyje	Ateities tendencijos
<i>Lietuva</i>	350000	Skaičius didėjantis	Skaičius nežinomas (Apytiksliai 7000)	Mažėjantis
<i>Švedija</i>	414000	Skaičius didėjantis	Nėra	Pastovus
<i>Olandija</i>	1800000	Skaičius didėjantis	Nėra	Pastovus
<i>Slovėnija</i>	260000	Skaičius didėjantis	Skaičius nežinomas	Pastovus

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20]; *Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012*, <http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11]; *Veidas.lt. Naminiai gyvūnai Lietuvoje: pamažu civilizuotėjame*, 2012, <<http://www.veidas.lt/naminiai-gyvunai-lietuvoje-pamaz-civilizuotejame>>, [2013-03-06].

Taigi, lyginant Lietuvą, Švediją, Olandiją ir Slovėniją jose gyvenančių šeiminkus turinčių šunų aspektu nustatyta, kad daugiausiai tokių šunų gyvena Olandijoje, mažiausiai – Slovėnijoje. Visose šalyse šunis išsigyjančių asmenų skaičius didėja. Beglobių šunų skaičius didžiausias Lietuvoje, o Švedijoje ir Olandijoje jų iš viso nėra. Tikėtina, kad kelių metų perspektyvoje Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje šios tendencijos nesikeis, o Lietuvoje beglobių šunų skaičius ims mažėti.

2.2. Gyvūnų gerovės teisinio reglamentavimo palyginamoji analizė Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje

Praeitame darbo poskyryje išanalizavus, kaip Lietuva, Švedija, Olandija ir Slovėnija tvarkosi su beglobių gyvūnų populiacija, tikslinga apžvelgti šiose šalyse galiojančius gyvūnų gerovės ir beglobių gyvūnų situaciją apibrėžiančius teisinius dokumentus.

Švedija. „Pagrindinis Švedijos įstatymas, reglamentuojantis gyvūnų gerovę šalyje – Švedijos gyvūnų apsaugos įstatymas ir gyvūnų gerovės potvarkis (1988), apibrėžiantys gyvūnų gerovės nuostatas, draudžiantys gyvūnų nepriežiūrą, išmetimą (palikimą) ir žiaurumą. Juose apibrėžiamos pagrindinės

nuostatos dėl gyvūnų auginimo, priežiūros, gydymo. Juose taip pat reikalaujama, kad gyvūnų veisimas būtų licencijuotas¹.

Švedijos savivaldybių teisės aktai iš esmės yra susiję su šunų kontrolės įstatymų vykdymu, šunų laikymo už pavadėlio taisyklėmis, šunims lankytis draustinių zonų įvardinimu, medžiokliniais šunimis¹.

„Švedijos nacionaliniai įstatymai nereglamentuoja šalies gyvūnų prieglaudų veiklos. Gyvūnų prieglaudos Švedijoje – nevyriausybinės organizacijos, turinčios savo veiklos taisykles“¹.

Olandija. Olandija gerokai lenkia kitas analizuojamas tris šalis (Lietuvą, Švediją ir Slovėniją) savo šalyje priimtų gyvūnų gerovę turėjusių užtikrinti teisinių dokumentų sukūrimo pirmumu. Šioje šalyje pirmasis draudimas piktnaudžiauti gyvūnais buvo įvestas 1886 m., o pavadėlio ir antsnukio reikalavimai šunims buvo suformuluoti dar XIX a. viduryje². Kaip jau buvo minėta anksčiau, tokių veiksmų buvo analizuojamoje šalyje buvo imtasi dėl pasiutligės protrūkio, sukkelto didelės valkataujančių šunų populiacijos. Netgi tuomet, kai Olandijoje nebeliko rizikos užsikrėsti pasiutlige, šunys be pavadėlio ir antsnukio buvo gaudomi ir naikinami.

Siekiant ir toliau nuolat kontroliuoti valkataujančių šunų skaičių, „XIX a. Olandijoje buvo padidinti mokesčiai asmenims, turintiems šunis. Tačiau šios kontrolės priemonės įvedimas turėjo atvirkštines pasekmes: padaugėjo valkataujančių šunų, išmestų į gatvę tų šeimininkų, kurie neišgalėjo mokėti mokesčių už savo turimus šunis“².

„Sekantis svarbus žingsnis Olandijos šunų gerbūvio kūrimo sistemoje – 1912 m. suformuluotas draudimas šunims dirbti nešulių vežimėlių traukikais. Tuo laikotarpiu šioje šalyje šunys buvo plačiai naudojami nešuliams karučiuose tempti. Siekiant realiai imti įgyvendinti išleistą minėtą įsaką, jo įgyvendinimo priežiūrai buvo paskirti specialūs inspektoriai. Taip pat jie informuodavo šunų savininkus apie tai, kaip yra svarbu gerai prižiūrėti savo gyvūnus. Nepaisant pastangų, šunys Olandijoje nešikų darbą nustojo dirbti tik 1962 m.“².

Vėliau Olandijoje imta ginti šunis, laikomus už grandinių. Vėl specialūs inspektoriai ėmė kontroliuoti padėtį ir šviesti šunų savininkus, keičiant jų požiūrį į savo augintinių gerbūvį.

„1992 m. Olandijoje buvo priimtas Gyvūnų apsaugos aktas, XX a. pabaigoje suformuotas Gyvūnų sveikatos ir gerovės įstatymas. Tai – svarbiausias Olandijos gyvūnų gerbūvio įstatymas. Jis draudžia

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

šuns savininkui piktnaudžiauti gyvūnu ir jo neprižiūrėti. Žiaurumas prieš gyvūnus jame traktuojamas kaip kriminalinis nusikaltimas ir užtraukia bausmę iki trijų metų kalėjimo ir iki 16750 EUR piniginę baudą¹.

Slovėnija. Per pastaruosius dešimt metų Slovėnija išleido 4 teisinius dokumentus, kurie tapo šios šalies beglobių šunų skaičiaus kontrolės pamatu.

„1995 m. Slovėnijoje buvo įvardintas kriminalinės teisės straipsnis, draudžianti žiaurų elgesį su gyvūnais“¹.

„1999 m. analizuojamoje šalyje buvo priimtas Gyvūnų apsaugos aktas, kuris buvo ženkliai platesnis nei 1995 m. Jame apibrėžti gyvūnų pardavimo reikalavimai, įvardintas draudimas atsisakyti gyvūno, numatyti gyvūnų eutanazijos pagrindiniai aspektai, įvardinti gyvūnų savininko atsakingo rūpinimosi savo augintiniu pagrindiniai elementai“¹.

„2002 m. Slovėnijos Gyvūnų apsaugos aktas (1999) buvo papildytas gyvūnų prieglaudos taisyklėmis, kurios padidino kiekvienos savivaldybės atsakomybę tiesiogiai vadovauti gyvūnų prieglaudų veiklai, arba, jei tai yra neįmanoma, perleisti šią atsakomybę kitai organizacijai, galinčiai apgyvendinti beglobius gyvūnus. Taisyklėse nurodyta, kad teritorijoje, turinčioje daugiau nei 800 registruotų šunų, turi būti įsteigta viena jų prieglauda. Šios taisyklės pakeitė senuosius reikalavimus, nurodžiusius, kad bendruomenėje rastais beglobiai gyvūnais turi pasirūpinti veterinarijos klinikos“¹.

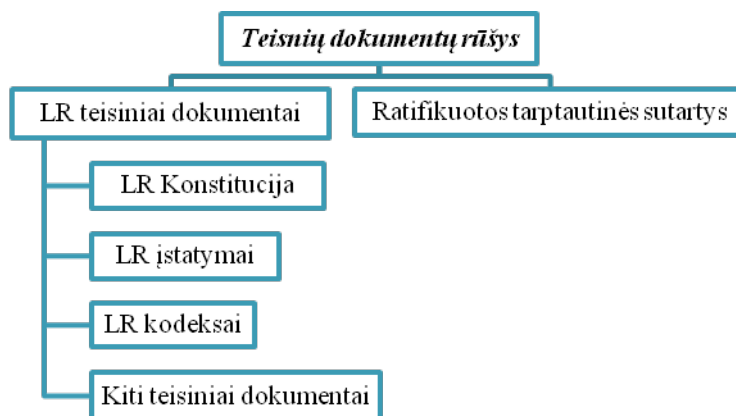
„2005 m. Slovėnijos parlamentas suformulavo Naminių gyvūnų gerovės taisykles. Jose nurodoma, kas gali įsigyti augintinį, apibrėžta jų atsakomybė už įsigytą augintinį, įvardintas draudimas jo atsisakyti. Greta gyvūnų savininkų atsakomybės apibrėžimo šiose taisyklėse taip pat įvardintas naminių gyvūnų pasiūlos aspektas: šunų veisėjams draudžiama turėti daugiau nei vieną šunų vadą per metus. Šis aspektas orientuotas ir į komercines šunų veisyklas, ir į privačius asmenis. Šios taisyklės taip pat draudžia pardavinėti šunis atvirose turguose, gatvėse, asmeniškai, viešuose renginiuose, dovanoti šunis kaip prizą. Be to, taisyklėse numatyta griežta veislinių šunų importo kontrolė, įgyvendinama muitinės pareigūnų“¹.

„Nacionalinė Veterinarijos teisė Slovėnijoje viename namų ūkyje draudžia laikyti daugiau nei 5 šunis“¹.

Slovėnijoje taip pat veikia papildomi savivaldybių lygio teisiniai dokumentai, draudžiantys viešose vietose vedžioti šunis be pavadėlio. Šios šunų kontrolės taisyklės aktyviai skatina jų šeiminius nuolat viešose vietose prižiūrėti savo augintinius¹.

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Lietuvoje gyvūnų teisės reglamentuoja dviejų rūšių teisiniai dokumentai: Lietuvos Respublikos teisiniai dokumentai bei Lietuvos ratifikuotos tarptautinės sutartys (žr. 11 pav.).

11 pav. **Beglobių gyvūnų teisės Lietuvoje reglamentuojančių teisinių dokumentų rūšys**

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

LR teisiniams dokumentams, reguliuojantiems beglobių gyvūnų teisės ir jų apsaugą priskirtina LR Konstitucija², šiuo aspektu priimti LR įstatymai, atskiri LR kodeksų aspektai, įstatymo projektas, specialios taisyklės ir t.t.

Pagrindinio šalies įstatymo – LR Konstitucijos - IV skirsnio 54 straipsnyje akcentuojama, kad valstybė turi saugoti bet kokia gyvūnijos rūšį: („Valstybė rūpinasi...gyvūnijos...apsauga...“¹) ir joje draudžiama kenkti gyvūnijai, tame tarpe ir beglobiams gyvūnams („Įstatymu draudžiama...skurdinti...gyvūniją.“²).

Pagrindiniai LR įstatymai, susiję su beglobių gyvūnų apsauga – LR Aplinkos apsaugos įstatymas, LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas, LR Veterinarijos įstatymas.

LR Aplinkos apsaugos įstatymo³ aplinkos sąvokos sudedamąja dalimi įvardinama ir visa gyvūnija. Vadinasi, ir beglobiai gyvūnai. Minėtas įstatymas reguliuoja aplinkosaugos klausimus visuomenėje, taigi, tuo pačiu ir beglobių gyvūnų apsaugą.

Pagrindinis šalyje naminių gyvūnų apsaugą reglamentuojantis įstatymas – LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas⁴. Šio įstatymo tikslas – įvardinti „...asmenų elgesio su naminiais, ūkinės

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės Žinios*, 1992, Nr.33-1014.

³ LR Aplinkos apsaugos įstatymas. *Žinios*, 1992, Nr.5-75.

⁴ LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.

paskirties, dekoratyviniais, laboratoriniais, nelaisvėje laikomais ir laukiniais gyvūnais bendruosius principus, kad gyvūnai būtų apsaugoti nuo kančių, žiauraus elgesio ir kitų neigiamų poveikių ir būtų užtikrintas žmonių saugumas². Taigi, minėtas įstatymas saugo ir šalies beglobius gyvūnus nuo žiauraus su jais elgesio, tačiau kartu jis reikalauja ir kontroliuoti jų populiaciją, kad nebūtų padaryta žala visuomenei.

LR Veterinarijos įstatymas¹ įpareigoja apsaugoti visus gyvūnus (tame tarpe ir beglobius) nuo ligų, o joms pasireiškus – suteikti gyvūnui pagalbą.

LR atsakomybę už padarytą žalą beglobiui gyvūnui numato du šalies kodeksai: LR Baudžiamasis ir LR Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. LR baudžiamojo kodekso XLIV skyriuje 310 straipsnyje numatyta asmens atsakomybė už gyvūno (tame tarpe ir beglobio) sužeidimą, suluošinimą ar nužudymą: „Tas, kas žiauriai elgėsi su gyvūnu, jeigu dėl to gyvūnas žuvo arba buvo suluošintas, arba kankino gyvūną, baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki vienerių metų². LR Administracinių teisės pažeidimų kodekso 90 straipsnyje numatoma bauda nuo šimto iki trijų šimtų už žiaurų elgesį su gyvūnais, o 110 straipsnyje numatoma bauda gyvūnų šeimininkams už jų laikymo taisyklių pažeidimus³.

Lietuvoje yra parengtas, o 2012 m. pabaigoj priimtas, tačiau dar realiai negaliojantis Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas, kurio paskirtis – nustatyti „...valstybės institucijų ir savivaldybių kompetenciją, užtikrinant gyvūnų gerovę ir apsaugą, fizinių ir juridinių asmenų pareigas gyvūnų apsaugos ir gerovės srityje, beprižiūrių gyvūnų gerovę ir apsaugą, bešeimininkių gyvūnų populiacijos mažinimo priemones, humaniško elgesio su gyvūnais reikalavimus, kad gyvūnai būtų apsaugoti nuo žiauraus elgesio, kankinimo ir kitų neigiamų poveikių ir būtų užtikrintas žmonių saugumas⁴. Be minėtų pagrindinių šio įstatymo aspektų, tai – įstatymas, kuriuo pirmą kartą šalyje siekiama įvesti vieningą augintinių žymėjimo sistemą bei atsisakyti kovinių ir pavojingų šunų auginimo.

Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams⁵ – dar vienas teisinis dokumentas šalyje, tiesiogiai susijęs su beglobių gyvūnų apsauga. Šiuose reikalavimuose įvardinti esminiai beglobių gyvūnų prieglaudų įrengimo ir veikimo principai, aprašyti beglobių gyvūnų gaudymo ir transportavimo, sveikatos priežiūros, eutanazavimo ir kiti reikalavimai.

¹ LR Veterinarijos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1992, Nr.2-15.

² LR Baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr.89-2741.

³ LR Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Žinios*, 1985, Nr.1-1.

⁴ LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas, 2010, http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=47947&p_query=&p_tr2=&p_org=13&p_fix=y, [2012-10-03].

⁵ Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 179-6654.

Pagrindinis Lietuvos tarptautinis susitarimas, susijęs su beglobių gyvūnų apsauga – Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos¹. Ją LR Seimas ratifikavo 2004 metais.

11 lentelėje pateikiamas atskirų gyvūnų teisių Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje elementų teisinio reglamentavimo ir šio reglamentavimo lygmenų palyginimas. Kaip galima pastebėti iš minėtoje lentelėje pateiktos informacijos, gyvūnų gerovė teisiškai reglamentuojama visose analizuojamose ES valstybėse narėse (Švedijoje ir Olandijoje savivaldybių lygmenyse, Slovėnijoje – nacionaliniu lygiu, o Lietuvoje – ir nacionaliniu, ir savivaldybių lygmenimis). Olandijoje teisiškai neapibrėžta naminių gyvūnų priežiūra, Švedijoje – šunų pardavimas, o Slovėnijoje – pavojingi šunys. Remiantis tokiais duomenimis galima daryti prielaidą, kad šiose šalyse minėti aspektai yra neaktualūs, nes nereglamentuoti.

11 lentelė

Lietuvos, Švedijos, Olandijos, Slovėnijos gyvūnų teisių teisinio reglamentavimo lygiai

	Gyvūnų gerovė	Naminių gyvūnų priežiūra	Pavojingi šunys	Šunų veisimas	Šunų pardavimas
<i>Lietuva</i>	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygiu
<i>Švedija</i>	Reglamentuojama savivaldybių lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Nereglamentuojama
<i>Olandija</i>	Reglamentuojama savivaldybių lygiu	Nereglamentuojama	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu
<i>Slovėnija</i>	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Nereglamentuojama	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Beglobių gyvūnų teisės Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje taip pat yra aptartos teisės dokumentuose (žr. 12 lent.).

¹ Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos. *Valstybės žinios*, 2004, Nr.80-2839.

Lietuvos, Švedijos, Olandijos, Slovėnijos beglobių gyvūnų teisių teisinio reglamentavimo lygiai

	Eutanazija	Beglobių šunų teisės	Gyvūnų prieglaudų veikla	Draudimas šunis paversti valkataujančiais
<i>Lietuva</i>	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu ir savivaldybių lygiu
<i>Švedija</i>	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Neregamentuota	Neregamentuota	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu
<i>Olandija</i>	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu
<i>Slovėnija</i>	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu	Reglamentuojama nacionaliniu lygiu

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Visose keturiose analizuojamose valstybėse nacionaliniu lygiu teisiškai draudžiama šeiminkams savo šunis paversti valkataujančiais (Lietuvoje ir savivaldybių lygmeniu), nacionaliniu lygmeniu (o Lietuvoje ir savivaldybių lygmeniu) reglamentuota beglobių šunų eutanazija. Švedija – vienintelė iš analizuojamų valstybių, kurioje teisinėje formoje neapartotos valkataujančių šunų teisės ir gyvūnų prieglaudų veikla.

Apibendrinant šį poskyrį galima daryti išvadą, kad visose keturiose analizuojamose ES šalyse teisiškai yra apibrėžta gyvūnų, tame tarpe ir beglobių gyvūnų, teisinė apsauga. Olandija turi seniausias gyvūnų apsaugos teises tradicijas, lyginant su Švedija, Slovėnija ir Lietuva. Slovėnijoje ir Lietuvoje teisiškai reglamentuotas ženkliai didesnis skaičius gyvūnų teisių elementų nei Švedijoje ir Olandijoje. Tai sietina su beglobių šunų šiose valstybėse nebuvimu, taigi ir su jais susijusių problemų, kurias reikėtų apibrėžti teisiškai, neegzistavimu. Visose keturiose analizuojamose valstybėse teisiškai draudžiama šeiminkams savo šunis paversti valkataujančiais, nacionaliniu lygmeniu reglamentuota beglobių šunų eutanazija.

2.3. Beglobių šunų skaičiaus kontrolės palyginamoji analizė

Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje

Pirmojoje darbo dalyje minėta, kad pagrindinės beglobių gyvūnų skaičiaus kontrolės priemonės – jų gaudymas, talpinimas į gyvūnų prieglaudas, eutanazija, registracija, gyvūnų šeiminkų švietimas. Apžvelgus mokslinius darbus, analizavusius Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos beglobių gyvūnų

kontrolės priemonės ir metodus paaiškėjo, kad pagrindinė ir visose analizuotose šalyse taikoma beglobių gyvūnų kontrolės priemonė - beglobiai šunys yra gaudomi ir patalpinami į prieglaudą, veikia legali gyvūnų eutanazijos sistema (žr. 13 lent.).

Iš visų keturių tirtų šalių tik Olandijoje gyvūnų registracija, kaip benamių gyvūnų kontrolės priemonė yra neprivaloma. Šunų šeiminių švietimas dėl gyvūnų apsaugos įgyvendinamas Olandijoje, Lietuvoje ir Slovėnijoje, o Švedijoje nuspręsta, kad tokio poreikio jų šalyje nėra. Slovėnija – vienintelė iš visų keturių analizuojamų valstybių, kurioje į gyvūnų prieglaudą patekę beglobiai šunys yra privalomai sterilizuojami (kastuojami).

13 lentelė

Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje beglobių šunų skaičiaus mažinimo priemonės

	Veiksmais su valkataujančiais šunimis	Valkataujančių šunų patalpinimas į prieglaudą	Šunų eutanazija	Šunų registracija	Beglobių šunų sterilizacija (kastacija)	Šunų šeiminių švietimas
<i>Lietuvoje</i>	Gaudomi	Talpinami	Legali	Privaloma	Nevykdoma privalomai	Įgyvendinamas
<i>Švedija</i>	Gaudomi	Talpinami	Legali	Privaloma	Nevykdoma privalomai	Neįgyvendinamas
<i>Olandija</i>	Gaudomi	Talpinami	Legali	Neprivaloma	Nevykdoma privalomai	Įgyvendinamas
<i>Slovėnija</i>	Gaudomi	Talpinami	Legali	Privaloma	Vykdoma privalomai prieglaudose	Įgyvendinamas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20]; Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

Sekančiuose šio skyriaus poskyriuose detaliau aptariamos pagrindinės beglobių šunų populiacijos kontrolės priemonės Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje: šunų registracija, beglobių šunų patalpinimas į prieglaudą ir eutanazija, šunų sterilizacija (kastacija), šunų savininkų švietimas.

2.3.1. Beglobių šunų registracija

Gyvūnų registracija ir identifikacija – vienas iš beglobių gyvūnų skaičiaus kontrolės būdų. Atsižvelgiant į tai, kad Švedijoje ir Olandijoje iš viso nėra valkataujančių šunų, o Slovėnijoje jų nėra daug, įdomu apžvelgti šių šalių šunų registravimo ir identifikavimo sistemų bruožus.

Švedija turi gerą šunų registracijos sistemą. Ji buvo sukurta remiantis XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje įdiegta triušų populiacijos mažinimo programa.

„Švedijoje įstatymu yra reglamentuota, kad visi nuo 4 mėnesių amžiaus šunys privalo būti užregistruoti ir identifikuoti. Nors šalyje šunų identifikacijai naudojamos ir tatuiruotės ant ausų, ir mikroschemų implantai, nuo 2000 m. pastarieji tapo gerokai populiariesni. Jei šunis tenka perduoti kitam šeiminkui, šis įvykis per 4 savaites turi būti užregistruotas Švedijos valdžios institucijose. Toks pats reikalavimas galioja ir perkant šunis iš vietinio šunų veislyno, ir atsivežant iš kitos šalies. Vidutinis šuns registracijos mokestis – apie 70 Švedijos kronų. Mikroschemos implantas kainuoja 150 Švedijos kronų“¹.

Švedų policija kartu su gyvūnų gerovės inspektorais ir veterinarijos gydytojais kontroliuoja, ar šunys yra registruoti ir identifikuoti.

Slovėnijoje taip pat veikia privaloma šunų registravimo sistema. Be to, „visi šunys, gimę po 2003 m. sausio 1 d., privalo turėti implantuotą identifikacinę mikroschemą. Mikroschemos šunims yra implantuojamos nemokamai, kai veterinarai pirmą kartą jaunos šuniukus skiepija nuo pasiutligės. Pasikeitus šuns savininkui, per 72 val. apie tai turi būti informuotos atitinkamos institucijos“¹.

„Visa informacija apie gyvūną ir jo šeiminką yra įrašoma į centrinę informacinę bazę, kontroliuojamą žemės ūkio ministerijai priklausančios Veterinarinės akademijos. Ši informacinė bazė atlieka dvi funkcijas¹:

1. Kas metai primena šunų savininkams apie pakartotinio šuns skiepijimo artėjančius terminus.
2. Pasimetus šuniui padeda surasti jo šeiminkus“.

Slovėnijoje ši sistema sėkmingai veikia, nes reguliarus šunų skiepijimas nuo pasiutligės šioje šalyje yra privalomas. Taip registruotų šunų vakcinacija yra kontroliuojama kompetentingų institucijų. Tuo pačiu iš dalies yra kontroliuojamas ir valkataujančių šunų skaičius. „Iš dalies kontroliuojamas“ reiškia tai, kad ne visi šalyje valkataujantys šunys turi implantuotas mikroschemas, talpinančias savyje informaciją apie jų šeiminkus. Taigi, į prieglaudą patekus beglobiui šuniui su mikroschema galima greitai surasti jo šeiminkus, tačiau jei šuo jos neturi, nes bus surastas ir jo šeiminkas.

Olandijoje šunų registracija nėra privaloma². Todėl nėra tikslių duomenų iš minėtos šalies apie tai, kokia vidutinė šunų registracijos kaina ir koks šios šalies šunų tarpe populiariausias identifikacijos metodas.

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

Lietuvos šunų registravimo privalomumą reglamentuoja LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas¹. Remiantis minėtu teisiniu dokumentu, Lietuvoje atskirų rūšių gyvūnai privalo būti registruojami ir ženklinami pagal gyvūnų registravimą ir ženklinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus. „Šunys privalo būti ženklinami mikroschemomis ir registruojami Gyvūnų augintinių registre. Gyvūnų augintinių registro valdytoja – Žemės ūkio ministerija, tvarkytojos – valstybės įmonė Žemės ūkio informavimo ir kaimo verslo centras ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Gyvūnų augintinių registro duomenys yra teikiami savivaldybių administracijoms neatlygintinai“².

2013 m. šalyje buvo užregistruota 26519 šunų. Dauguma – Kaune (žr. 14 lent.).

14 lentelė

Lietuvoje užregistruotų šunų skaičius, 2013 m.

Miestas	Registruotų šunų skaičius
Vilnius	8721
Kaunas	11982
Klaipėda	4215
Kitur	1601
VISO:	26519

Šaltinis: Gyvūnų registracijos centras (2013). *Užregistruota gyvūnų*, <<http://www.registracija.lt/>>, [2013-03-05].

Nors šunų registracija Lietuvoje yra privaloma, tačiau šioje šalyje neveikia efektyvi neregistruotų šunų kontrolės sistema. Daroma prielaida, kad Lietuvoje gyvena 10 kartų daugiau šunų, nei yra užregistruota Gyvūnų registracijos centre.

2012 m. identifikacinės mikroschemos Lietuvoje yra implantuotos 26159 šunims (žr. 15 lent.). Didžiąją tokių gyvūnų dalį sudaro Kauno mieste gyvenančių savininkų šunys.

15 lentelė

Šunų, turinčių mikroschemas, skaičius Lietuvoje, 2012 m.

	Šunys	VISO:
Vilnius	8720	10797
Kaunas	11700	13637
Klaipėda	4198	4650
Kitur	1541	3504
VISO:	26159	32588

Šaltinis: Gyvūnų registravimo centras. *Užregistruota gyvūnų*, 2012, <<http://www.registracija.lt/>>, [2012-10-04].

¹ LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.

16 lentelėje pateikiamas Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos šunų registracijos ir identifikacijos sistemų atskirų elementų palyginimas.

16 lentelė

Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos šunų registracijos ir identifikacijos sistemų atskirų elementų palyginimas

	Šunų registracijos privalomumas	Šunų identifikacijos privalomumas	Šunų identifikacijos būdas	Šunų registracijos mokestis	Ar padėjo sumažinti vaikataujančių šunų skaičių?
<i>Lietuva</i>	Privaloma	Privaloma	Mikroschemos	Registracija mokama (2GBP)	Ne
<i>Švedija</i>	Privaloma	Privaloma	Tatuiruotės, mikroschemos	Registracija mokama (70 SKr)	Taip
<i>Olandija</i>	Nepivaloma	Nepivaloma	Neaišku	Registracija mokama	-
<i>Slovėnija</i>	Privaloma	Privaloma	Mikroschemos	Registracija nemokama	Taip

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practices%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20]; Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15]; LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.

Taigi, Lietuvoje, Švedijoje ir Slovėnijoje veikia privaloma šunų registravimo ir identifikavimo sistema (priešingai nei Olandijoje). Šiose šalyse šunims identifikuoti naudojamos mikroschemos. Švedijoje ir Lietuvoje šunų registracija ir identifikacija yra mokamos procedūros, o Slovėnijoje – kompensuojamos iš valstybės biudžeto. Ir Švedijoje, ir Slovėnijoje naudojamos šunų registravimo ir identifikavimo sistemos padėjo sumažinti beglobių šunų skaičių, o Lietuvoje – ne.

2.3.2. Beglobių šunų prieglaudos ir eutanazija

Beglobių šunų gaudymas ir eutanazija – vienos iš Europos šalyse populiariausių beglobių šunų skaičiaus kontrolės priemonių. Visose keturiose tirtose šalyse – Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje, - vaikataujantys ir beglobiai šunys yra gaudomi ir pristatomi į tam skirtas specialiąsias institucijas.

„Švedijoje“ viešose vietose rastus palaidus šunis sugauna suinteresuoti visuomenės nariai, policija ar gyvūnų gerovės inspektoriai. Policija gali vienai parai priglauti rastą beglobį šunį prieš jį atiduodant į gyvūnų prieglaudą. Daugumos Švedijoje rastų šunų šeiminių greitai surandami dėl šuns turimos mikroschemos su visa reikalinga informacija apie jo šeiminiųką.

Pagal įstatymus Švedijos gyvūnų globos įstaigose gyvūnai gali būti laikomi 7 dienas. Atsiradę šunų savininkai sumoka baudą už šuns „apnakvindinimą“¹.

Slovėnijoje prieš įsigaliojant Gyvūnų prieglaudos taisyklėms (2002), visos veterinarijos klinikos turėjo įsirengusias po keletą narvų jiems pristatytų beglobių gyvūnų stebėjimui (dėl pasiutligės) ir laikymui. Šalyje galiojo dekretas, kad bet koks viešoje vietoje rastas palaidas beglobis šuo turi būti pristatytas į veterinarijos kliniką.

„Remiantis Slovėnijos Gyvūnų prieglaudos taisyklėmis (2002), kiekviename šalies regione, turinčiame 800 registruotų šunų, privalu įsteigti vieną beglobių gyvūnų prieglaudą“¹. „Pradėjus galioti minėtoms taisyklėms, gyvūnų prieglaudos (savivaldybių ir priklausančios gyvūnų gerovės organizacijoms) perėmė atsakomybę už rastus beglobius šunis. Čia jie yra laikomi numatyta minimalų laikotarpį ir, jei per tą laiką neatsiranda rasto šuns šeimininkas, jis yra sterilizuojamas (kastruojamas) ir jam ieškoma naujo šeimininko. Minimalus šunų laikymo periodas prieglaudose – 30 dienų. Šis laikotarpis prailginamas iki 90 dienų, jei gyvūnas laukiasi ar žindo šuniukus“¹.

„93 proc. beglobių šunų, Slovėnijoje patekusių į prieglaudą, randa savo senus ar naujus šeimininkus; 7 proc. – eutanazuojami“¹.

„Visi šunys, patekę į prieglaudą, yra apžiūrimi veterinaro, vakcinuojami ir gydomi nuo parazitų. Rastam šuniui mikroschema yra implantuojama per 8 dienas nuo jo atvykimo.

Atsiradę rasto šuns šeimininkai privalo sumokėti 15 EUR už kiekvieną šuns prabuvimo prieglaudoje dieną ir už šuniui suleistas vakcinas“¹.

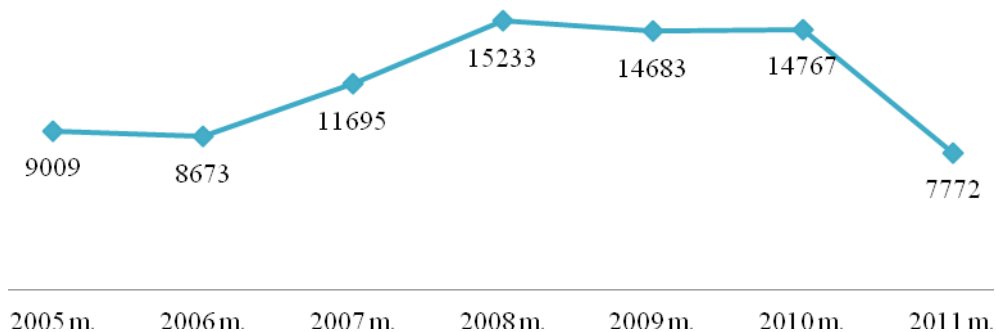
Olandijoje nesant beglobių šunų, nei statistiniai portalai, nei Olandijos internetiniai portalai neteikia jokios informacijos apie savo šalyje veikiančias gyvūnų prieglaudas. Tikėtina, kad jų veikla šali yra minimali, užtikrinanti aukštą į jas patekusių beglobių šunų gerbūvį tuo laikotarpiu, kol atsiranda pasiklydusių šunų šeimininkai. Visi 100 proc. Olandijoje pasiklydusių beglobių šunų randa savo šeimininkus dėl šalyje privalomo šunų ženklavimo mikroschemų implantų, teikiančių visą informaciją apie šio šuns šeimininką.

Lietuvoje beglobių gyvūnų prieglaudos yra plačiai paplitusios. 2011 m. dešimtyje Lietuvos regionų 45 gyvūnų globos namai: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės,

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

Alytaus, Telšių, Utenos, Tauragės. 48 proc. visų šalies gyvūnų globos namų įsikūrę Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionuose¹.

Remiantis Lietuvos gyvūnų prieglaudų pateiktais statistiniais duomenimis¹, 2005-2011 m. laikotarpiu jose priimtų beglobių gyvūnų skaičius buvo nepastovus: mažiausias jis buvo 2011 m. (7772 gyvūnai), didžiausias – 2008 m. (15233 gyvūnai). 2006-2008 m. laikotarpiu nuolat didėjantis benamių gyvūnų skaičius 2008 m. nusistovėjo ir kelis metus išliko stabilus. 2010-2011 m. laikotarpiu stebimas ženklus benamių gyvūnų skaičiaus prieglaudose sumažėjimas (žr. 12 pav.).

12 pav. Į Lietuvos gyvūnų prieglaudas priimtų beglobių gyvūnų skaičiaus dinamika 2005-2011 m.

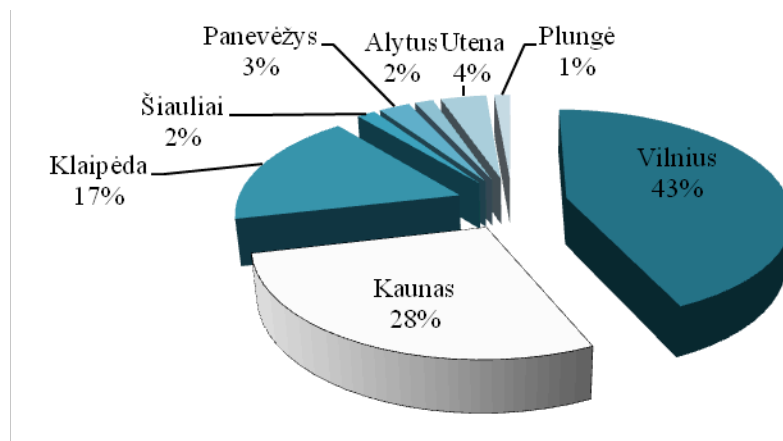
Šaltinis: Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, < http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

Lyginant atskirus šalies regionus, Lietuvoje daugiausiai beglobių gyvūnų į prieglaudas priimama Vilniuje (43 proc.) ir Kaune (28 proc.) (žr. 13 pav.).

2011 m. daugiausiai benamių gyvūnų priklausta Telšių gyvūnų prieglaudoje „Kometa“ (1108 gyvūnai), Vilniaus gyvūnų prieglaudoje „Grinda“ (977 gyvūnai), LGGD Vilniaus skyriuje (755 gyvūnai), Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugijoje (687 gyvūnai), Panevėžio gyvūnų globos draugijoje (672 gyvūnai), Vilniaus gyvūnų globos namuose „Lesė“ (661 gyvūnas) (žr. 2 pr. 1 lent.).

55,6 proc. šių gyvūnų globos įstaigų yra finansuojamos iš savivaldybių biudžetų, o likusioji dalis veikia privačių fondų pagrindu¹ (žr. 1 pr. 1 lent.). Taigi, Lietuvoje veikia daugiau valstybinių nei privačių benamių gyvūnų prieglaudų.

¹ Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

13 pav. Lietuvos atskirų regionų beglobių gyvūnų prieglaudų pasiskirstymas pagal jose priimtų gyvūnų skaičių, 2009 m.

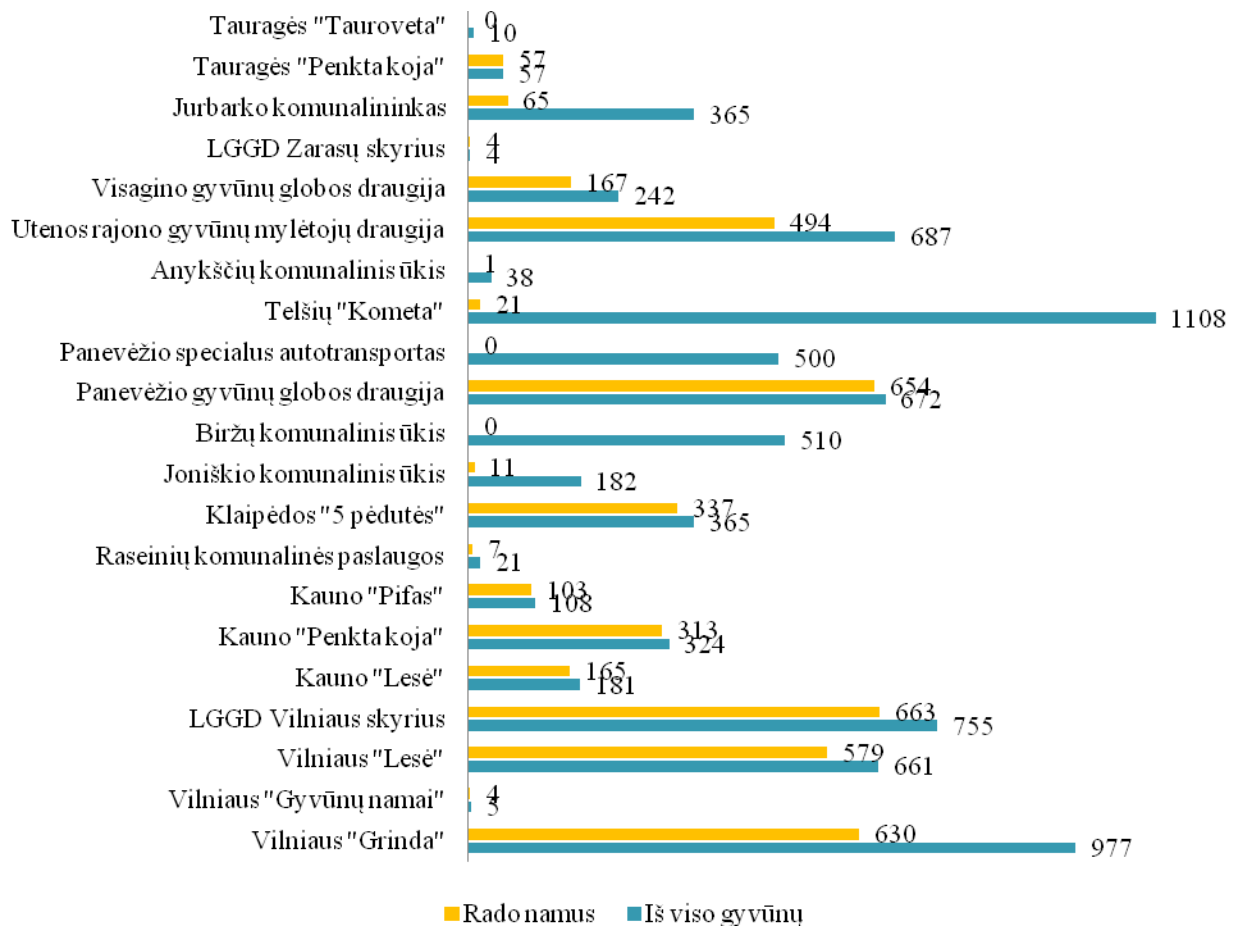
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Lietuvos prieglaudų gyvūnų statistika, 2012, <http://www.lese.lt/lt/naudinga_statistika/>, [2012-07-22].

55,6 proc. šių gyvūnų globos įstaigų yra finansuojamos iš savivaldybių biudžetų, o likusioji dalis veikia privačių fondų pagrindu¹ (žr. 1 pr. 1 lent.). Taigi, Lietuvoje veikia daugiau valstybinių nei privačių benamių gyvūnų prieglaudų.

Daugiausiai naujų šeiminių beglobiams gyvūnams 2011 m. surado LGGD Vilniaus skyrius (663 gyvūnams), Panevėžio gyvūnų globos draugija (654 gyvūnams), Vilniaus „Grinda“ (630 gyvūnų), Vilniaus gyvūnų globos namai „Lesė“ (579 gyvūnams), Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugija (494 gyvūnai)¹ (žr. 14 pav.).

Į beglobių gyvūnų prieglaudas patekę gyvūnai naujus šeiminius dažniausiai suranda į patekę į Tauragės gyvūnų prieglaudą „Penkta koja“ (100 proc.), LGGD Zarasų skyrių (100 proc.), Panevėžio gyvūnų globos draugiją (97 proc.), Kauno „Penktą koja“ (97 proc.), Kauno „Pifą“ (95 proc.), Klaipėdos „5 pėdutes“ (92 proc.) (žr. 3 pr. 1 lent.). 2011 m. nei vienam į globos namus patekusiam gyvūnui namų nerado Biržų komunalinis ūkis (mirė 510 gyvūnų), Panevėžio specialus autotransportas (mirė 500 gyvūnų), Tauragės „Taurovetoje“ (mirė 10 gyvūnų). Taip pat mažai šansų išgyventi beglobiams gyvūnams suteikia Joniškio komunalinis ūkis (2011 m. išgyveno 6 proc. visų beglobių gyvūnų), Telšių „Kometa“ (2011 m. išgyveno 2 proc. visų beglobių gyvūnų), Anykščių komunalinis ūkis (2011 m. išgyveno 3 proc. visų beglobių gyvūnų) (žr. 4 pr. 1 lent.).

¹ Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

14 pav. 2009 m. į gyvūnų globos namus patekusių beglobių gyvūnų skaičiaus ir naujus šeiminkus juose radusių gyvūnų skaičiaus santykis, 2011 m.

Šaltinis: Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, < http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

Skirtingose analizuojamose šalyse skiriasi gyvūnų prieglaudų savininkai. Pavyzdžiui, Švedijoje visos prieglaudos priklauso gyvūnų gerovės organizacijoms. Olandijoje¹ šioms organizacijoms priklauso 43 proc. visų prieglaudų, o Lietuvoje² – 44 proc. (žr. 1 pr. 1 lent.). Tuo tarpu tik 9 proc. Slovėnijos gyvūnų prieglaudų priklauso gyvūnų gerovės organizacijoms¹.

17 lentelėje pateikiama Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos palyginamoji informacija apie šių šalių gyvūnų prieglaudų pagrindinius aspektus.

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, <http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos gyvūnų prieglaudų ypatumai

	Prieglaudų skaičius šalyje	Prieglaudų savininkai	Gyvūnų laikymo prieglaudoje trukmė	Šunų, radusių senus ar naujus šeimininkus, dalis (proc.)
<i>Lietuva</i>	45	44 proc. privačios gyvūnų gerovės organizacijos; 56 proc. – viešosios gyvūnų globos organizacijos	Numato kiekvienos prieglaudos nuostatai	55
<i>Švedija</i>	Nėra informacijos	100 proc. privačios gyvūnų gerovės organizacijos	7 dienas	Dauguma
<i>Olandija</i>	Nėra informacijos	43 proc. privačios gyvūnų gerovės organizacijos; 57 proc. – viešosios gyvūnų globos organizacijos	Nėra informacijos	100
<i>Slovėnija</i>	Viena prieglauda 800-ams registruotų šunų (apie 325 prieglaudas)	9 proc. privačios gyvūnų gerovės organizacijos; 91 proc. – viešosios gyvūnų globos organizacijos	30 dienų	93

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20]; Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15]; Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 179-6654.

Kaip galima pastebėti iš minėtos lentelės, iš analizuotų keturių ES šalių daugiausiai gyvūnų prieglaudų yra įsteigta Slovėnijoje. Vertinant šias šalis pagal jose veikiančių privačių ir viešųjų gyvūnų gerovės organizacijų pagrindų gyvūnų prieglaudų pasiskirstymą, Švedijoje visos šios organizacijos yra privačios; Slovėnijoje daugiausiai yra viešųjų gyvūnų prieglaudų. Ilgiausias gyvūnų prieglaudoje laikomo šuns terminas numatytas Slovėnijoje ir Lietuvoje, trumpiausias – Švedijoje. Lyginant Lietuvą, Švediją ir Olandiją pagal šiose šalyse gyvūnų prieglaudose radusius naujus ar senus šeimininkus skaičių, lyderiauja Olandijoje (šioje šalyje visi į prieglaudas patekę šunys randa šeimininkus); mažiausia dalis šunų šeimininkus suranda Lietuvoje.

Skiriasi ir analizuojamose šalyse gyvūnų prieglaudose gyvenančių šunų likimai. Nors eutanazija legali ir Lietuvoje, ir Švedijoje, ir Olandijoje, ir Slovėnijoje, tačiau gyvūnų prieglaudose, esančiose Švedijoje ir Olandijoje eutanazuojami tik sergantys, sužeisti ir agresyvūs šunys. Tuo tarpu Slovėnijoje ir Lietuvoje gyvūnų prieglaudose taip pat eutanazuojami ir tie beglobiai šunys, kurių nepasiima jų šeimininkai ir nepavyksta jiems surasti naujų šeimininkų (žr. 18 lent.). Slovėnijoje šuns šeimininkams

atsirasti ir pasiimti globotinį iš gyvūnų prieglaudos suteikiamas 30 dienų laikotarpis¹, o Lietuvoje šį laikotarpį reglamentuoja atskirų gyvūnų prieglaudų nuostatai².

18 lentelė

Šunų eutanazijos ypatumai Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje

	Šunų eutanazijos legalumas	Šunų eutanazijos priežastys	Šunų eutanazija įgyvendinantys asmenys	Šunų eutanazijos priemonės
Lietuva	Legali	<ul style="list-style-type: none"> Sergantys Sužeisti Agresyvūs Neadaptuoti 	Veterinaras	Barbitūratai
Švedija	Legali	<ul style="list-style-type: none"> Sergantys Sužeisti Agresyvūs 	Veterinaras	Barbitūratai
Olandija	Legali	<ul style="list-style-type: none"> Sergantys Sužeisti Agresyvūs 	Veterinaras	Mirtina injekcija
Slovėnija	Legali	<ul style="list-style-type: none"> Sergantys Sužeisti Agresyvūs Per 30 dienų nepaimti iš prieglaudos 	Veterinaras	T61

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

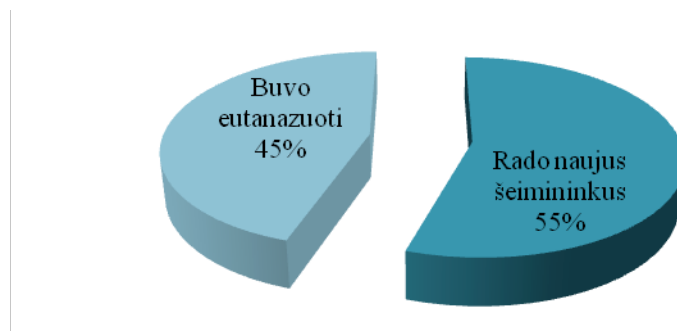
Lietuvoje gyvūnų eutanazijos aplinkybes reglamentuoja Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams². Remiantis šiuo teisiniu dokumentu, mūsų šalyje gyvūnai gali būti eutanazuojami, kai jie serga nepagydoma liga, po sunkių traumų, gyvūno laikytojo prašymu, kai gyvūnas yra agresyvus, kai gyvūno neįmanoma adaptuoti. Minėtame teisiniame dokumente įvardijami ir atskiri gyvūnų nužudymo būdai, draudžiami Lietuvoje: „gyvūno gyvybės atėmimas variklio išmetamosiomis dujomis, skandinimas ir kiti dusinimo būdai, naudojant preparatus su *kurarė* nuodingais produktais, chlorido hidratu, kofeinu, nikotinu, magnio sulfatu, natrio chloridu, sucinilcholino chloridu, strichninu, sušaldymu skystu azotu, pentabarbitolio kombinuotais preparatais, turinčiais raumenų nervus blokuojančių medžiagų; naudojant

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 179-6654.

šaujamąjį ginklą, elektros srovę, sukeltą dekompresiją (slėgio/spaudimo sumažinimas), nupjaunant ar nusukant kaklą, nuduriant, nuleidžiant kraują, sukeltą emboliją¹.

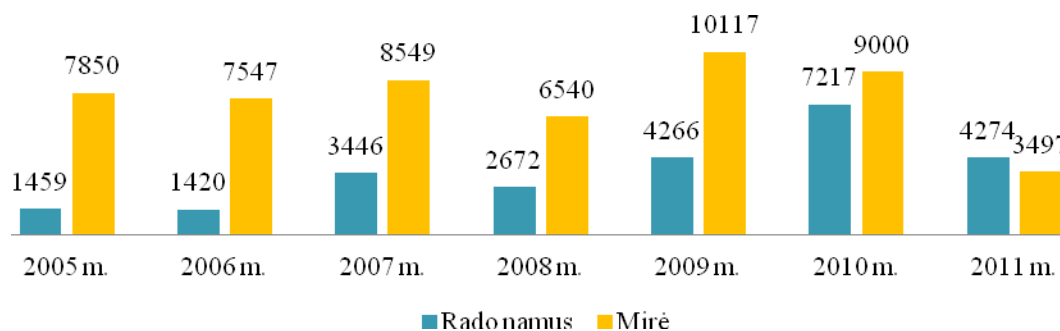
2009 m. duomenimis 45 proc. visų į Lietuvos gyvūnų globos namus patekusių gyvūnų buvo eutanazuoti (žr. 15 pav.). Tai – 3497 gyvūnas² (žr. 4 pr. 1 lent.).

15 pav. Lietuvos gyvūnų globos įstaigose gyvenusių gyvūnų pasiskirstymas pagal tai, ar jie rado naujus šeimininkus, ar buvo eutanazuoti, proc. (2009 m.)

Šaltinis: Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, < http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

2005-2010 m. laikotarpiu Lietuvoje buvo daugiau eutanazuota beglobių gyvūnų nei radusių namus (žr. 16 pav.). Ypač ženklus skirtumas pastebimas 2005-2006 m. 2005-2011 m. laikotarpiu 2011 m. – pirmieji per visą laikotarpį metai, kai radusių namus beglobių gyvūnų skaičius buvo didesnis nei eutanazuotų.

16 pav. Radusių ir eutanazuotų beglobių gyvūnų skaičiaus Lietuvoje pasiskirstymas 2005-2011 m. laikotarpiu

Šaltinis: Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, < http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

¹ Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 179-6654.

² Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, < http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

Stebint šias tendencijas galima daryti išvadą, kad Lietuvoje mažėja beglobių gyvūnų skaičius apskritai, tuo pačiu mažėja ir eutanazuotų beglobių gyvūnų skaičius, nes daugėja namus radusių beglobių gyvūnų skaičius.

Visose keturiose analizuojamose šalyse gyvūnams eutanaziją atlieka veterinarai.

Skiriasi Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos gyvūnų eutanazijos metodai: Švedijoje ir Lietuvoje ji atliekama barbitūratų pagalba, Olandijoje gyvūnams suleidžiama mirtina injekcija, o Slovėnijoje – T61.

Taigi, Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje be priežiūros viešosiose vietose esantys šunys yra gaudomi ir pristatomi į gyvūnų prieglaudą. Olandijoje ir Švedijoje beveik visi gyvūnų prieglaudose atsidūrę šunys grįžta pas savo šeimininkus.

Iš analizuotų keturių ES šalių daugiausiai gyvūnų prieglaudų yra įsteigta Slovėnijoje. Vertinant šias šalis pagal jose veikiančių privačių ir viešųjų gyvūnų gerovės organizacijų pagrindu gyvūnų prieglaudų pasiskirstymą, Švedijoje visos šios organizacijos yra privачios; Slovėnijoje daugiausiai yra viešųjų gyvūnų prieglaudų. Ilgiausias gyvūnų prieglaudoje laikomo šuns terminas numatytas Slovėnijoje ir Lietuvoje, trumpiausias – Švedijoje. Lyginant Lietuvą, Švediją ir Olandiją pagal šiose šalyse gyvūnų prieglaudose radusius naujus ar senus šeimininkus skaičių, lyderiauja Olandijoje (šioje šalyje visi į prieglaudą patekę šunys randa šeimininkus); mažiausia dalis šunų šeimininkus suranda Lietuvoje.

2.3.3. Šunų sterilizacija

Pirmojoje darbo dalyje minėta, kad šunų kastracija (sterilizacija) – viena iš priemonių kontroliuojant benamių šunų populiaciją. Šiame darbo poskyryje analizuojama ir palyginama Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos nuostatas į minėtą valkataujančių šunų skaičiaus mažinimo būdą.

„Švedijoje šunų sterilizavimas (kastravimas) nėra populiarus: mažiau nei 7 proc. kalių ir 4 proc. šunų yra kastruoti (sterilizuoti). Švedijoje šios procedūros nėra remiamos valstybės. Pageidaujantys savo šunis sterilizuoti (kastruoti) šeimininkai už šią paslaugą turi susimokėti patys^{1c}“.

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

„**Olandijoje** šunų sterilizacijos (kastracijos) praktika ir populiarumas ėmė didėti panašiu metu, kaip ir gyventojų populiacijos kontrolės priemonės naudojant kontracepciją. Nuo 1960 m. ėmė sparčiai gausėti šunų ir kačių sterilizacijos (kastracijos) paslaugas teikiančių klinikų“¹.

„**Slovėnijoje** savanoriška šunų sterilizacija (kastracija) nėra valstybės subsidijuojama. Ši paslauga yra pakankamai brangi (pvz., kastruoti didelį šunį kainuoja apie 200 EUR). Remiant idėją, kad šunų kastracija (sterilizacija) mažina valkataujančių šunų skaičių šalyje, kelis kartus per metus daugelis savivaldybių taiko dideles nuolaidas šioms paslaugoms įsigyti. Šioje šalyje kalės dažniau kastruojamos nei sterilizuojami šunys. Kaimiškose vietovėse gyvenantys veterinarai praktikai kelis kartus per metus (konkrečiomis iš anksto numatytais datomis) savo mobiliomis klinikomis vyksta pas gyventojus siekiant juos informuoti apie kasmetines šunų vakcinacijos nuo pasiutligės poreikį, skatinti šunų kastraciją (sterilizaciją). Ši veikla remiama Žemės ūkio ministerijos Veterinarijos administracijos“².

„Visi Slovėnijos beglobiai šunys, patekę į prieglaudą, yra kastruojami (sterilizuojami) prieš jiems surandant naujus namus (išskyrus mažus šuniukus, kuriuos pasiima nauji šeimininkai. Prieglauda jiems įsipareigoja ateityje nemokamai suteikti šią paslaugą)“³.

Nors **Lietuvoje** valstybė nefinansuoja beglobių gyvūnų sterilizacijos/kastracijos, tačiau šie humaniški beglobių gyvūnų populiacijos kontrolės procesai vis tiek vyksta. Nemaža dalis šunų savininkų savo noru kastruoja (sterilizuoja) savo augintinį. „Lietuvoje šunų sterilizavimo kainos yra nemažos: kalytės sterilizacija kainuoja iki 180 Lt., patino - iki 80 Lt“³.

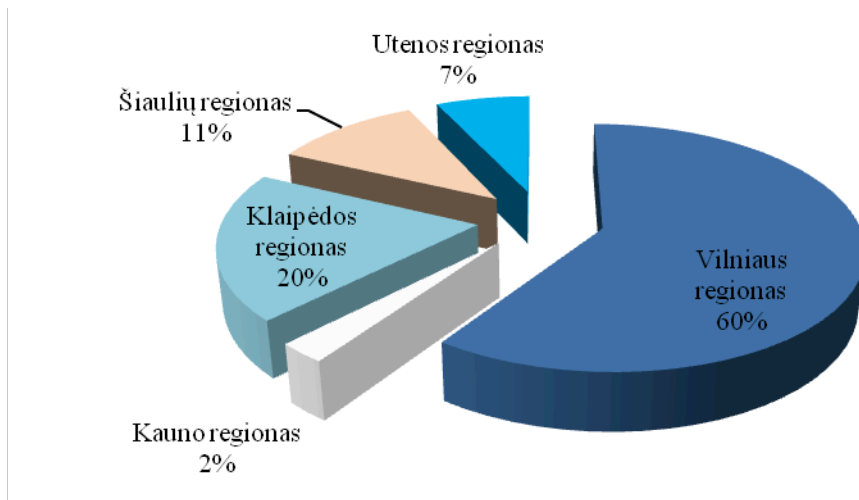
Dalis šalyje veikiančių gyvūnų prieglaudų prieš atiduodami beglobį šunį naujiems šeimininkams, jį savo lėšomis sterilizuoja (kastruoja). 2005-2011 m. laikotarpiu Lietuvoje buvo sterilizuoti(kastruoti) 7904 benamiai gyvūnai⁴. Daugiausiai gyvūnų buvo sterilizuota(kastruota) Vilniaus, Kauno ir Utenos regionuose. 17 paveiksle pateikiamas 2011 m. sterilizuotų(kastruotų) benamių gyvūnų skaičiaus pasiskirstymas pagal apskritis.

¹ Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

² Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

³ Gyvūnų globos tarnyba Pifas. *Rekomendacijos benamių gyvūnų populiacijos mažinimo ir kontrolės strategijai*, 2008, <http://www.pifas.org/uploads/documents/pifo_rekomendacijos.pdf>, [2013-03-07].

⁴ Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012, <http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

17 pav. Lietuvoje sterilizuotų(kastruotų) benamių gyvūnų skaičiaus pasiskirstymas pagal apskritis, 2011 m.

Šaltinis: sudaryta remiantis *Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011*, 2012, <http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

Daugiausiai benamių gyvūnų 2011 m. sterilizavo(iškastravo) Vilniaus benamių gyvūnų prieglauda „Vier Pfofen“ (1359 gyvūnai), LGGD Vilniaus skyrius (536 gyvūnai), Šiaulių benamių gyvūnų prieglauda „Vier Pfofen“ (338 gyvūnai), Klaipėdos benamių gyvūnų prieglauda „Vier Pfofen“ (268 gyvūnai)¹.

Suinteresuotos gyvūnų gerovės organizacijos stengiasi reguliariai ieškoti rėmėjų ir partnerių tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje tam, kad įgyvendintų programą „Pagauk-sterilizuok-paleisk“. Šios programos tikslas – „humaniškai mažinti benamių kačių skaičių, stabdant jų dauginimąsi. Programa skirta sulaukėjusioms katėms, kurios yra prisitaikę gyventi lauke ir neturi šansų rasti naujų šeiminių“². Pagautos katės vežamos į veterinarijos klinikas, kur yra sterilizuojamos (patinai - kastruojami) ir vakcinuojamos nuo pasiutligės. Po šios procedūros beglobiai gyvūnai paleidžiami toje pačioje vietoje, kurioje jie buvo sugauti. Atgal būna paleidžiamos tik sveikos ir veterinarų apžiūrėtos katės. Jei katė sveika, ji paleidžiama 1-2 dienas po operacijos. Jeigu gyvūnui reikalinga medicininė pagalba (sužalojimai, parazitai, ligos), jis laikomas iki pasveikimo¹. Kiekvienos tokios akcijos metu sterilizuojama nuo 400 iki 900 beglobių kačių ir šunų, todėl vienos tokios akcijos dėka per metus Lietuvoje gimsta dviem – trim tūkstančiais mažiau galimai beglobių gyvūnų. 2012 m. pavasarį tokį projektą organizavo Austrijos ambasadoriaus Lietuvoje žmona G.Koller, tarptautinis partneris – Austrijos

¹ *Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011*, 2012, < http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf>, [2013-02-11].

² Lesė. „Pagauk-Sterilizuok-Paleisk“ tvarka Vilniuje, 2012, <<http://www.lese.lt/lt/pagauk-sterilizuok-paleisk-vilnius/>>, [2012-10-05].

fondas „Vier Pfoten“ („Keturius pėdutes“). Projektą įgyvendinti padėjo Lietuvoje veikiančios nevyriausybinės gyvūnų globos organizacijos.

19 lentelėje pateikiami pagrindiniai Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos gyvūnų sterilizacijos(kastracijos) aspektai ir jų palyginimas. Kaip galima pastebėti iš minėtos lentelės, tik olandai savo noru geranoriškai nusiteikę savo augintinių kastracijai(sterilizacijai). Lietuvoje ir Slovėnijoje dažniausiai šis procesas vyksta inicijuotas gyvūnų prieglaudų. Visose keturiose tirtose ES valstybėse šunų sterilizacija(kastracija) finansiškai neremiamą valstybės, išskyrus Slovėnijos atvejį, kai visi į gyvūnų prieglaudas patekę beglobiai šunys yra sterilizuojami (kastruojami). Lietuvoje, Švedijoje ir Slovėnijoje gyvūnų sterilizacija(kastracija) verčiasi ir privačios, ir viešos gyvūnų organizacijos, o Olandijoje – tik privačios gyvūnų gerovės organizacijos.

19 lentelė

**Pagrindiniai Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos
gyvūnų sterilizacijos (kastracijos) aspektai ir jų palyginimas**

	Šunų sterilizacijos (kastracijos) populiarumas šalyje	Ar šunų sterilizacija (kastracija) subsidijuojama valstybės	Šunų sterilizaciją (kastraciją) įgyvendinančios institucijos
<i>Lietuva</i>	Iš dalies	Ne	Privačios gyvūnų gerovės organizacijos, veterinarijos organizacijos, savivaldybių veterinarijos klinikos.
<i>Švedija</i>	Ne	Ne	Gyvūnų gerovės organizacijos, privačios veterinarijos klinikos, savivaldybių veterinarijos klinikos.
<i>Olandija</i>	Taip	Ne	Privačios veterinarijos klinikos.
<i>Slovėnija</i>	Iš dalies	Iš dalies	Valstybinės veterinarijos klinikos, privačios veterinarijos klinikos.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20]; Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

Taigi, Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje yra sterilizuotų (kastruotų) šunų. Tarp keturių analizuotų šalių ši procedūra populiariausia Olandijoje, mažiausiai populiari Švedijoje. Olandijoje ir Švedijoje visi pageidaujantys sterilizuoti (kastruoti) savo šunis tai daro savo iniciatyva ir lėšomis. Slovėnijoje ir Lietuvoje šunys kastruojami(sterilizuojami) dviem būdais: šeimininkų iniciatyva (neprivalomai, patiems susimokant už paslaugas) ir privalomai (Slovėnijoje valstybės lėšomis atliekant šią procedūrą visiems į prieglaudą patekusiems beglobiams šunims; Lietuvoje – tik į kai kurias gyvūnų prieglaudas patekusiems šunims). Ir Lietuvoje, ir Slovėnijoje savanoriškai kastruoti(sterilizuoti) savo šunis nėra populiariu).

2.3.4. Šunų savininkų švietimas

Šunų šeiminių švietimas – dar viena reikšminga valkataujančių gyvūnų skaičiaus mažinimo priemonė. Šiame darbo poskyryje bus įvertinta trijų ES šalių (Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos) beglobių šunų populiacijos mažinimo politika šiuo aspektu.

„**Švedijoje** egzistuoja abipusis visuomenės ir atsakingų institucijų susitarimas dėl griežtos šunų kontrolės ir įspūdingos šunų savininkų atsakomybės laipsnis. Šioje šalyje Šunų klubas įgyvendina augintinių savininkų švietimo programas, teikdamas pasiūlymus atsakingam augintinių laikymui, aiškina visuomenei šunų laikymo taisykles ir reikalavimus, aprūpina būsimus šunų šeiminius su specifine šuns veiksmo susijusia informacija“¹.

„**Olandijoje** jau ilgus metus veikia įvairios organizacijos, skleidžiančios visuomenei informaciją apie gyvūnų gerovės svarbą“²:

- Olandijos gyvūnų apsaugos agentūra.
- Olandijos šunų apsaugos organizacija.
- Sofijos asociacija.
- Gyvūnų prieglaudos.
- Olandų politinė partija „Partija gyvūnams“.
- Gyvūnų greitoji pagalba.
- Asociacijos ir gyvūnų gerovės organizacijos.

Visos šios iniciatyvos visapusiškai informuoja visuomenę apie atsakomybės už gyvūnus prisiėmimo svarbą“.

„**Slovėnijoje** šunų savininkų švietimas jų atsakingo elgesio su šunimis aspektu organizuojamas gyvūnų gerovės organizacijų savanorių iniciatyva. Valstybės dotacijos šiuo požiūriu yra mažos ir todėl valstybiniu mastu toks švietimas nėra organizuojamas“³.

„Didelį vaidmenį Slovėnijoje naujų šunų šeiminių švietime vaidina šunų prieglaudos. Pagal įstatymą jų pareiga yra informuoti savininkus apie pareigas savo naujiems augintiniams. Prieglaudos iš

¹ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

² Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

³ Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practice%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20].

naujųjų šunų savininkų reikalauja pasirašyti sutartį, kurioje jie įsipareigoja pasirūpinti savo naujuoju augintiniu ir užtikrinti jo gerovę. Be to, naujieji šeimininkai prieglaudai įsipareigoja grąžinti priglaustą augintinį, jei nebegali juo pasirūpinti. Praktikoje taip dažnai nutinka¹.

Lietuvoje esamų ir potencialių šunų savininkų švietimo organizavimas vykdomas epizodiškai, regioniniu mastu. Didžiąja dalimi šiuo reikalu užsiima šalies beglobių gyvūnų prieglaudos ir kitos gyvūnų gerovės organizacijos. Entuziastingiausiai gyvūnų teisių propagavime reiškiasi gyvūnų gerovės tarnyba „Pifas“.

Siekiant įgyvendinti potencialių ir esamų šunų šeimininkų efektyvų švietimą gyvūnų priežiūros, beglobių gyvūnų populiacijos kontrolės klausimais, Lietuvoje organizuojamos įvairios paskaitos (pvz., Elgesio problemos ir sprendimo būdai“, „Atsakingas augintinio įsigijimas“), švietėjiškais tikslais rengiamos televizijos ir radijo laidos, organizuojamos gerumo pamokėlės mokyklose, taip pat mokyklose organizuojami įvairūs švietėjiški su gyvūnų teisių apsauga susiję renginiai¹. Pasaulinės gyvūnų sterilizacijos dienos minėjimo proga konkrečios Lietuvos veterinarijos klinikos vasario-kovo mėnesiais siūlo ženkliai nuolaidas gyvūnų sterilizacijai².

Lietuvoje taip pat veikia visuomeninis judėjimas „Žmonės už gyvūnus“, apimantis daug žinomų visuomenės veikėjų. Šio judėjimo iniciatyva buvo parengtas ir 2012 m. priimtas patobulintas LR Gyvūnų gerovės įstatymas, laikytinas vienu pažangiausių šiandieninėje ES. Šio judėjimo dalyviai taip pat pasiūlė įtraukti į mokinių ugdymą ir temas, susijusias su gyvūnų augintinių laikymu ir globa. LR Švietimo ir mokslo ministras šiai iniciatyvai pritarė. Žmonės už gyvūnus“ taip pat vykdo projektą su nevyriausybine organizacija „Gelbėkit vaikus“, kurio metu vykdomi švietėjiški susitikimai su vaikų globos namų auklėtiniais ir vaikais iš dienos centrų gyvūnų auginimo, priežiūros, auklėjimo klausimais²

20 lentelėje pristatomas Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje šunų savininkams organizuojamo švietimo mastas ir šį procesą įgyvendinančios institucijos. Kaip galima pastebėti iš minėtos lentelės, visos keturios analizuojamos šalys šunų šeimininkų švietimą organizuoja ne nacionaliniu, o regioniniu lygiu. Olandija pasižymi plačiausiu informacijos apie gyvūnų apsaugą srautu. Kita vertus, atsižvelgiant į tai, kad Slovėnijoje nemažai šunų šeimininkų savo naujuosius augintinius pasiima iš šunų prieglaudų, o būtent jos šioje šalyje yra pagrindiniai šunų savininkų informatoriai apie gyvūnų gerbūvį, galima daryti prielaidą, kad šios šalies visuomenei skleidžiama informacija apie gyvūnus nors ir ne plati, bet tikslinga.

¹ Gyvūnų globos tarnyba Pifas. Švietimas, apmokymai, konferencijos, 2013, <http://www.pifas.org/lt/naujienos/svietimas_apmokymai_konferencijos/offset.40>, [2013-03-07].

² Lietuvos kinologų draugija. Žmonės už gyvūnus, 2013, <http://www.kinologija.lt/?p=3152>, [2013-03-06].

Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje šunų savininkams organizuojamo švietimo mastas ir ši procesą įgyvendinančios institucijos

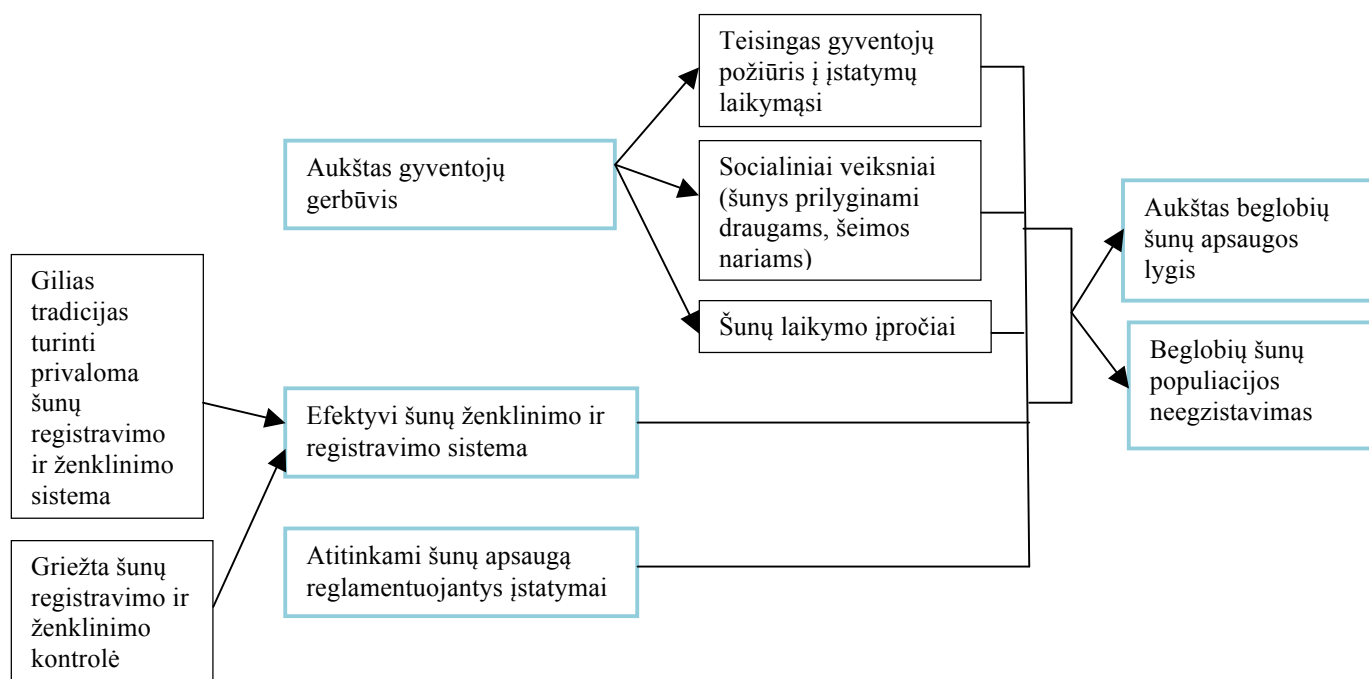
	Švietimo organizavimo mastas	Atsakingos institucijos
<i>Lietuva</i>	Regioninis	Gyvūnų gerovės organizacijos, savivaldybės.
<i>Švedija</i>	Regioninis	Šunų klubas, gyvūnų gerovės organizacijos.
<i>Olandija</i>	Regioninis	Olandijos gyvūnų apsaugos agentūra, Olandijos šunų apsaugos organizacija, Sofijos asociacija, gyvūnų prieglaudos, Olandų politinė partija „Partija gyvūnams“, gyvūnų greitoji pagalba, asociacijos ir gyvūnų gerovės organizacijos.
<i>Slovėnija</i>	Regioninis	Gyvūnų prieglaudos, gyvūnų gerovės organizacijos.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007, <http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practices%20in%20Europe%202006_2007.pdf>, [2012-09-20]; Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].

Taigi, visose tirtose ES šalyse yra didesniu ar mažesniu mastu organizuojamas visuomenės švietimas apie gyvūnų apsaugos svarbą. Plačiausiai savo šalies visuomenę apie gyvūnų gerovės svarbą informuoja Olandijos suinteresuotos organizacijos, asociacijos ir kt., mažiausiai - Švedijos.

3. BEGLOBIŲ ŠUNŲ APSAUGOS LIETUVOJE SITUACIJOS GERINIMAS ŠVEDIJOS, OLANDIJOS IR SLOVĖNIJOS ŠALIŲ PATIRTIES PAGRINDU

Atilikus Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos beglobių šunų padėties ir jų populiacijos mažinimo palyginamąją analizę padaryta išvada, kad efektyviausiai su beglobių šunų teisėmis ir jų skaičiaus mažinimo problemomis kovoja Švedija ir Olandija, prasčiausiai – Lietuva. Švedija ir Olandija savo šalyse sugebėjo sukurti tokią sistemą, kurios pagrindu šiose šalyse visiškai neliko beglobių šunų. Pagrindiniai šių šalių beglobių gyvūnų teisių ir jų populiacijos kontrolės sistemos elementai pateikiami 18 ir 19 paveiksluose.

18 pav. **Pagrindiniai veiksniai, nulėmę Švedijos beglobių šunų apsaugos ir jų populiacijos kontrolės užtikrinimą**

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

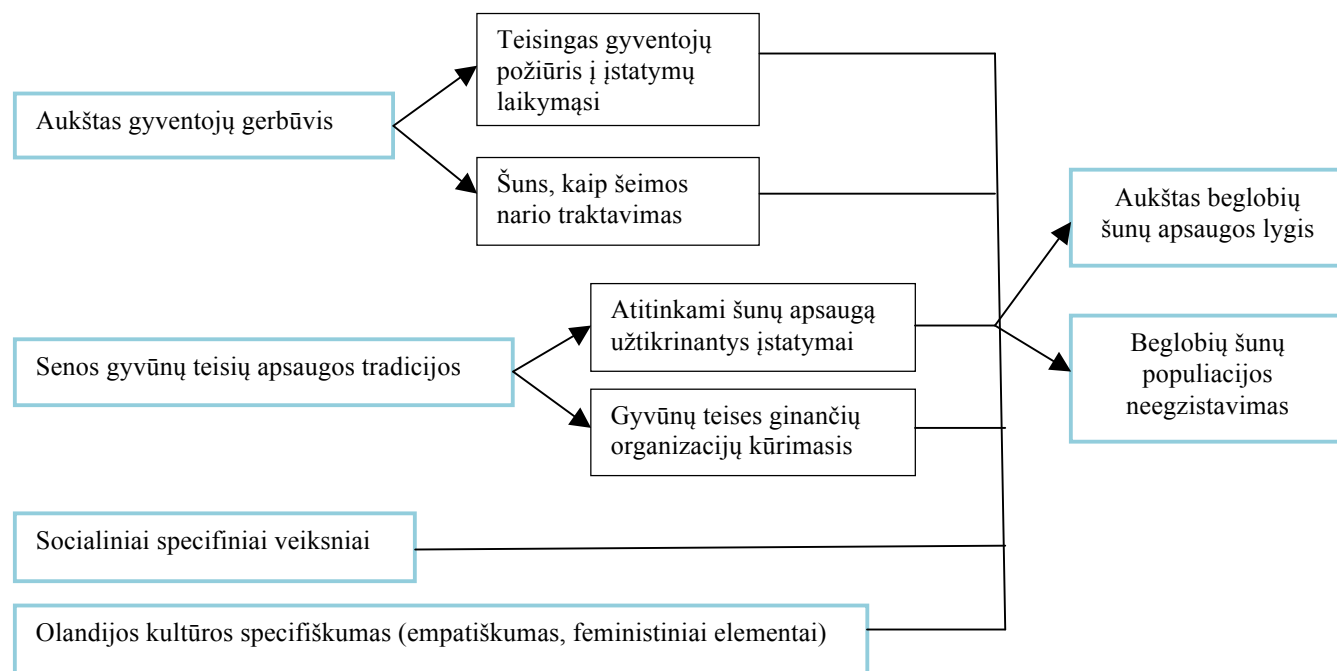
Kaip galima pastebėti iš 18 paveikslo, pagrindinės veiksnių grupės, nulėmusios Švedijos aukštą beglobių gyvūnų apsaugos lygį – aukštas gyventojų gerbūvio lygis, efektyvi šunų ženklavimo ir registravimo sistema, atitinkami šunų apsaugą reglamentuojantys įstatymai. Švedijos beglobių šunų apsaugos sistema yra sena, turinti galias tradicijas. Be to, paremta aukštu šalies gyventojų gerbūvio lygiu, nulėmusiu teisingą šios visuomenės požiūrį į įstatymų laikymąsi, šuns vaidmenį visuomenėje, šunų laikymo įpročius.

Norint pakelti Lietuvos beglobių šunų apsaugos lygį Švedijos beglobių šunų apsaugos sistemos pagrindu, pirmiausiai mūsų šalyje reikėtų pakelti visuomenės gerbūvio lygį. Aukštesnis Lietuvos gyventojų pragyvenimo lygis savaime formuotų jų palankesnę požiūrį į savo augintinių teises, keistų jų priežiūros įpročius.

Lygiagrečiai keliant Lietuvos gyventojų gerbūvį vertėtų ir nuosekliai, iš lėto formuoti efektyvią privalomo šunų registravimo ir ženklinimo sistemą, turinčią griežtus šio proceso kontrolės su šuns savininko finansine atsakomybe, pamatus.

Atitinkami gyvūnų apsaugą reglamentuojantys įstatymai ir Lietuvoje, ir Švedijoje yra jau priimti. Tik Švedijoje yra kontroliuojamas jų laikymasis ir visuomenė įpratusi laikytis visuotinai priimtų teisinių dokumentų, o Lietuvoje nors ir yra priimti humaniški ir šiuolaikines išsivysčiusių šalių tendencijas atitinkantys gyvūnų apsaugą reglamentuojantys įstatymai, visuomenėje vis dar nepriimta jų laikytis, neveikia ir efektyvi šių įstatymų laikymosi kontrolės ir baudų sistema.

Olandijos beglobių šunų apsaugos sistema ir šių šunų populiacijos kontrolės priemonės labai panašios į Olandijos, t.y. ji turi senas tradicijas, ją įtakojo specifiniai socialiniai ir kultūriniai veiksniai, aukštas gyventojų pragyvenimo lygis (žr. 19 pav.).

19 pav. **Pagrindiniai veiksniai, nulėmę Olandijos beglobių šunų apsaugos ir jų populiacijos kontrolės užtikrinimą**

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Be abejo, norint gerinti Lietuvos beglobių šunų padėtį, Olandijos kultūros specifiškumo ir specifinių šios kultūros socialinių veiksnių negalėtume perkelti į Lietuvą, tačiau mūsų šalyje įmanoma truputį kelti gyventojų gerbūvį, kuris, savo ruožtu, laikui bėgant formuotų teigiamą gyventojų požiūrį į įstatymų laikymąsi (tame tarpe ir gyvūnų apsaugos įstatymų) bei didintų laikomų augintinių vertę ir jų socialinę padėtį šeimoje. To pasekoje padidėtų šunų apsaugos Lietuvoje lygis ir mažėtų beglobių gyvūnų.

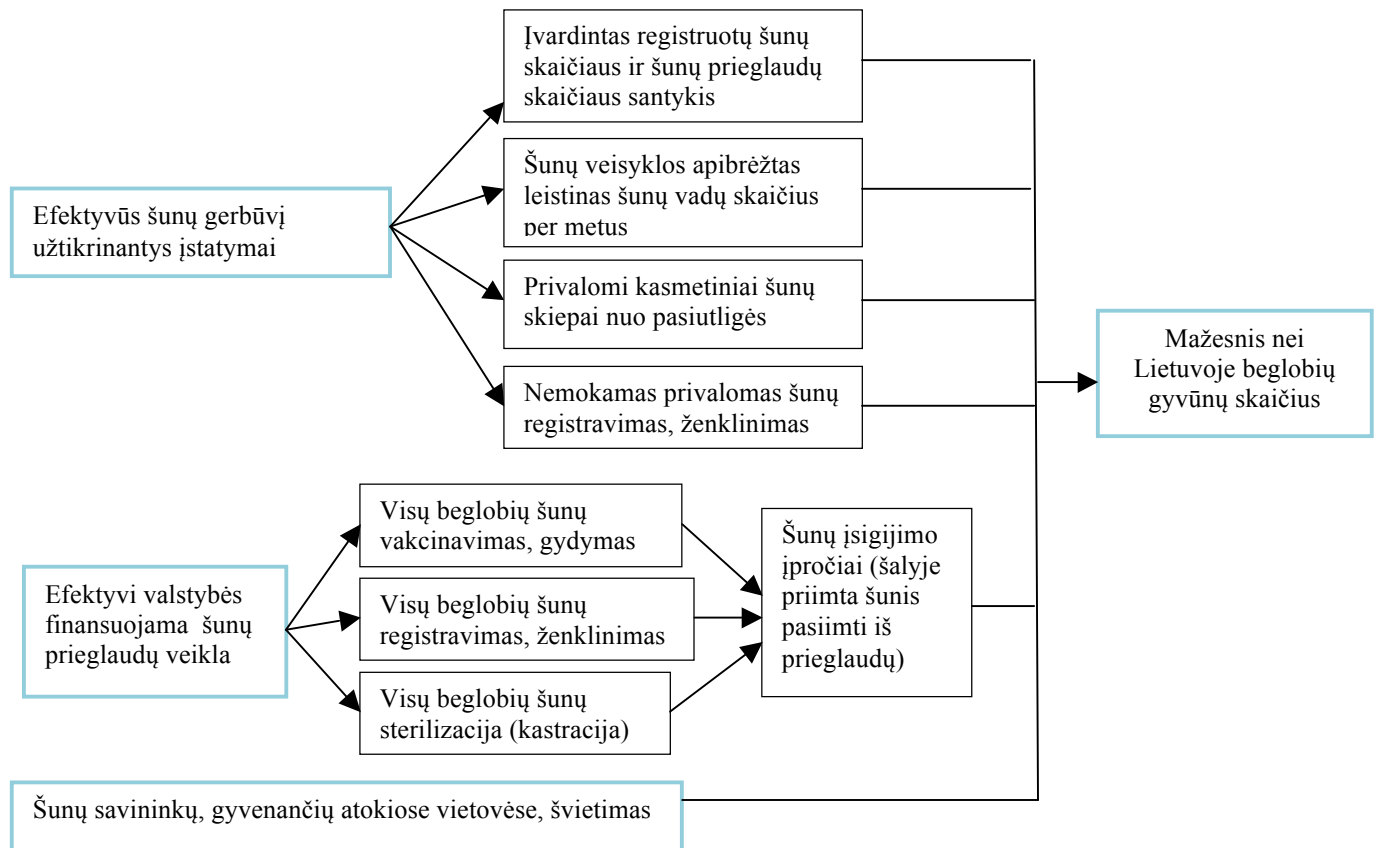
Kaip galima pastebėti iš 19 paveikslo, Olandijos beglobių šunų nebuvimą vienas iš pagrindinių nulėmusių veiksnių – senos gyvūnų teisių apsaugos tradicijos. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje vis labiau domimasi gyvūnų teisėmis ir apsauga, tikėtina, kad laikui bėgant mūsų šalyje taip pat, kaip ir Olandijoje, tvirtės beglobių gyvūnų teisių apsaugos tradicijos, ateityje įtakosiančios mažesnį beglobių šunų skaičių.

Apžvelgus esminius Švedijos ir Olandijos aukštą beglobių gyvūnų apsaugą ir minimalų beglobių gyvūnų skaičių nulėmusius veiksniai, galinčius pasitarnauti ir Lietuvos beglobių šunų populiacijai mažinti ir jų teisių apsaugai didinti, 20 paveiksle pateikiamas dar vienos šalies – Slovėnijos – beglobių šunų populiacijos kontrolės modelis, kurio atskirus elementus kaip pavyzdį taip pat galėtume pritaikyti ir Lietuvos beglobių šunų populiacijai mažinti ir jų teisių apsaugai didinti.

Kaip galima pastebėti iš 20 paveikslo, Slovėnijoje beglobių gyvūnų skaičiaus kontrolės modelį nulėmė kiti veiksniai nei Švedijoje ir Olandijoje (išskyrus efektyvius šunų gerbūvį užtikrinančius įstatymus): efektyvi valstybės finansuojama šunų prieglaudų veikla ir šunų šeiminių, gyvenančių atokiose vietovėse, švietimas. Siekiant Lietuvoje mažinti beglobių gyvūnų skaičių ir šios rūšies šunų teisių apsaugą, rekomenduotina būtent šiuos du aspektus įdiegti ir Lietuvos beglobių šunų teisių apsaugos modelyje.

Kita vertus, netgi jei Slovėnijoje, taip pat, kaip ir Švedijoje bei Olandijoje, beglobių gyvūnų teise reglamentuoja efektyvūs įstatymai, Slovėnijoje jie yra labiau detalizuoti ir orientuoti į beglobių gyvūnų skaičiaus kontrolę. Šios šalies įstatymuose yra nurodoma, kad visi šunys (ir turintys savininkus, ir beglobiai) privalo būti registruojami ir ženklinami, reguliariai vakcinuojami nuo pasiutligės, apibrėžtos griežtos šunų veisimo taisyklės ir įvardintas konkretus šunų prieglaudų skaičius, galintis kisti priklausomai nuo gyventojų laikomų šunų skaičiaus.

Slovėnijos teisėje nustatyta, kad visi šunys privalo būti registruojami ir ženklinami ir šiuos veiksmus finansiškai remia valstybė, t.y. šunų savininkai šiems privalomiems veiksams atlikti nepatiria savo asmeninių sąnaudų. Tačiau šioje šalyje vykdant šio įstatymo laikymosi kontrolę, neregistruotų ir neženklinėtų šunų savininkai yra griežtai baudžiami.

20 pav. **Slovėnijos beglobių šunų apsaugos ir jų populiacijos kontrolės pagrindinės priemonės**

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Slovėnijoje taip pat veikia efektyvi beglobių šunų prieglaudų veikla. Šios šalies įstatymais remiantis, į prieglaudas patekę visi beglobiai šunys yra registruojami ir ženklunami, vakcinuojami nuo pasiutligės, sterilizuojami (kastruojami). Atsižvelgiant į šiuos veiksnius šalyje susiformavo atitinkami šunų įsigijimo įpročiai: dėl nemažų galimų finansinių išlaidų, susijusių su šuns įsigijimu, vakcinavimu nuo pasiutligės, sterilizavimu(kastravimu), gydymu nuo parazitų ir pan., Slovėnijoje yra įprasta pasiimti šunis iš prieglaudų, nes jiems visos minėtos procedūros jau būna atliktos nemokamai.

Lietuva savo šalies beglobių šunų teisių apsaugos didinimui ir šios rūšies gyvūnų populiacijos kontrolei iš Slovėnijos beglobių šunų apsaugos modelio taip pat gali „pasiskolinti“ ir specifinį šunų savininkų, gyvenančių atokiose vietovėse, švietimo pobūdį: šioje šalyje įprasta kelis kartus per metus reguliariai mobilioms veterinarijos klinikoms važinėti po atokias kaimiškas vietoves ir organizuoti jose gyvenančių šunų savininkų švietimą, propaguoti šunų vakcinacijos nuo pasiutligės, registravimo ir ženklavimo, sterilizacijos(kastracijos) naudą. Įtikinus tokius šeiminius, kad vertėtų jų augintinius sterilizuoti (kastruoti), registruoti, ženklinti ir vakcinuoti nuo pasiutligės, šios procedūros yra atliekamas iš karto minėtose mobiliose veterinarijos klinikose. Be to, tokios šviečiamojo pobūdžio veiklos pagalba taip pat yra kontroliuojamas neregistruotų ir neženklintų šunų skaičius.

Taigi, apžvelgus pagrindinius veiksnius, lemiančius beglobių šunų teisių apsaugą ir jų populiacijos mažėjimą Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje, remiantis šių šalių patirtimi 21 paveiksle sudarytas beglobių šunų teisių apsaugos didinimo ir beglobių šunų populiacijos mažinimo galimų veiksmų modelis. Kaip galima pastebėti iš minėto paveikslo, pagrindiniai tokie veiksmai būtų: šalies gyventojų gerbūvio lygio didinimas („pasiskolinta“ iš Švedijos ir Olandijos), efektyvios šunų registravimo ir ženklavimo sistemos sukūrimas („pasiskolinta“ iš Švedijos, Olandijos, Slovėnijos), šunų prieglaudų veiklos efektyvumo didinimas („pasiskolinta“ iš Slovėnijos), esamų ir potencialių šunų savininkų švietimas šunų gerbūvio aspektu (pasiskolinta“ iš Slovėnijos), privalomo kasmetinio šuns skiepavimo nuo pasiutligės reikalavimo registruotiems šunims įvedimas (pasiskolinta“ iš Slovėnijos).

Siekiant sukurti efektyvią šunų registravimo ir ženklavimo sistemą Lietuvoje, šalia galiojančių šalies įstatymų, reikalaujančių privalomai registruoti ir ženklinti savo šunis, Slovėnijos pavyzdžiu rekomenduojama šunis registruoti ir ženklinti ne šunų savininkų, o valstybės lėšomis, ir sukurti griežtą neregistruotų ir neženklintų šunų kontrolės ir baudų sistemą. Bijodami didelių asmeninių išlaidų šunų savininkai būtų labiau motyvuoti nemokamai užregistruoti ir paženklininti savo augintinius nei rizikuoti būti nubaustiems.

Siekiant tobulinti Lietuvos beglobių šunų prieglaudų veiklą taip pat rekomenduojama pasinaudoti Slovėnijos beglobių šunų skaičiaus mažinimo ir jų teisių didinimo modeliu. T.y. Lietuvai rekomenduojama valstybiniu lygmeniu didinti beglobių šunų prieglaudų veiklos finansavimą, ko pasekoje būtų įmanoma užregistruoti ir paženklininti, sterilizuoti (kastruoti) visus į prieglaudą patekusius šunis (ne tik tuos, kuriuos susirado buvę jų šeimininkai ar išsirikto naujieji). Tokie veiksmai (rinkoje vyraujant pakankamai didelėms šunų sterilizacijos(kastracijos sąnaudoms bei didelėms baudoms už neženklintus ir neregistruotus šunis) turėtų formuoti naujus Lietuvos gyventojų, pageidaujančių įsigyti šunį, įpročius. T.y. jie būtų labiau motyvuoti įsigyti šunį iš gyvūnų prieglaudos nei pirkti naują.

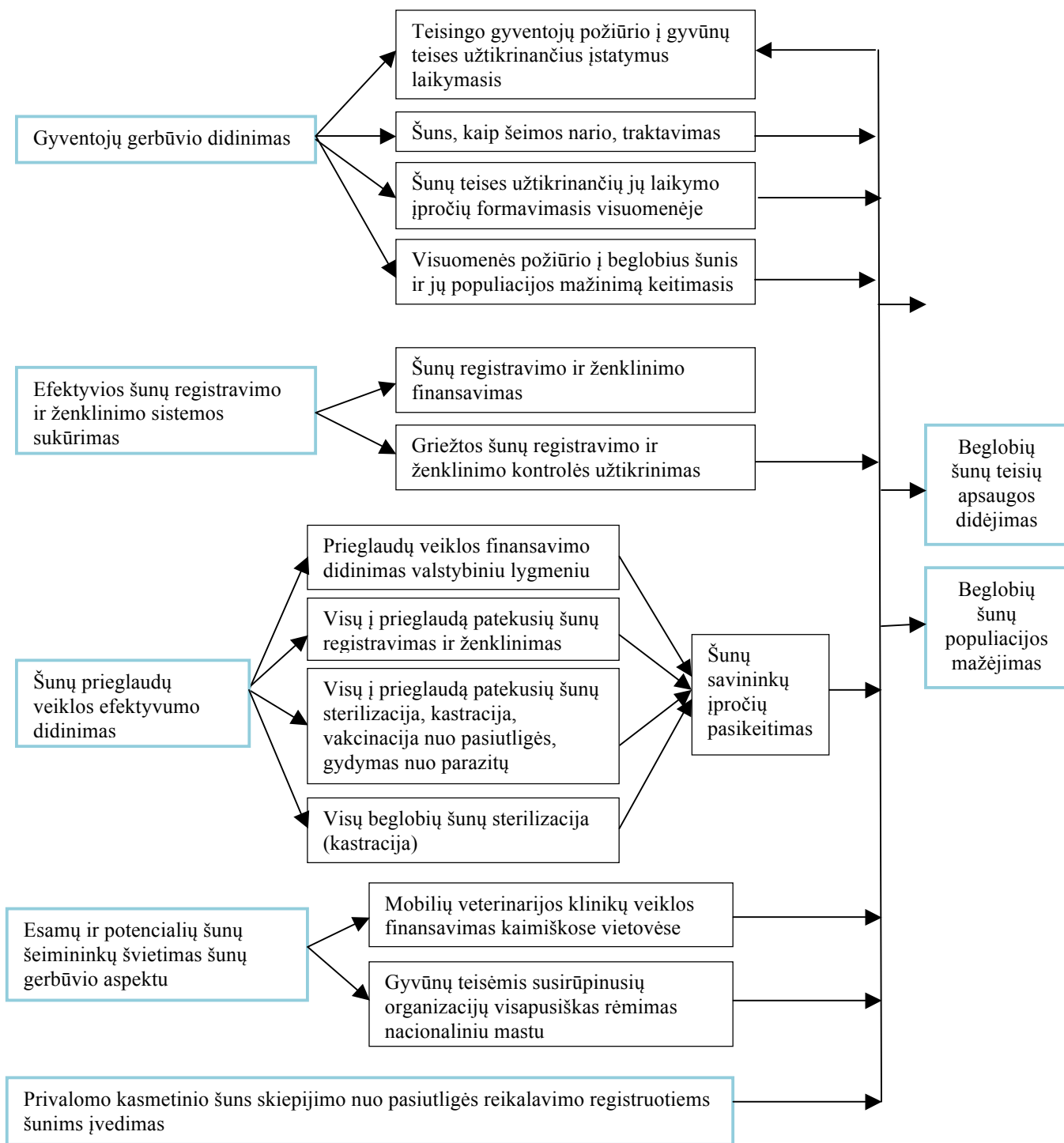
Be to, taip pat Slovėnijos pavyzdžiu, Lietuvos beglobių gyvūnų prieglaudoms atiduodant beglobį šunį naujiems jo savininkams rekomenduotina pasirašyti sutartį, kad, susiklosčius nepalankioms aplinkybėms, privertusiems naujuosius šeimininkus atsisakyti savo naujojo augintinio, jie sugrąžins jį atgal į prieglaudą, o ne paleis valkatauti. Antraip, jiems teks susimokėti nemažą baudą. Atsižvelgiant į tai, kad naujesiems savininkams atiduotas šuo jau bus užregistruotas ir paženklintas, nesilaikant sutarties sąlygų ir paleidžiant šunį vėl valkatauti, buvusius jo savininkus būtų įmanoma surasti ir nubausti.

Slovėnijos pavyzdžiu Lietuvoje pritaikius dar vieną jau egzistuojančio esamų ir potencialių šunų savininkų švietimo rūšį Slovėnijos pavyzdžiu – mobiliųjų veterinarijos klinikų veiklą – būtų įmanoma

didinti šunų teisių apsaugą ir beglobių šunų skaičiaus kontrolę atokiose šalies vietovėse, kaimuose, kur šunų padėtis jų teisių laikymosi požiūriu, lyginant su didžiais miestais, yra gerokai prastesnė.

Taip pat Slovėnijos pavyzdžiu Lietuvai rekomenduojama įvesti privaloma visų registruotų šunų vakcinavimą nuo pasiutligės. Tokie veiksmai galėtų padidinti visuomenės narių saugumą nesusirgti šia pavojinga liga (jei šuo registruotas ir paženklintas, vadinasi, tikimybė, kad jis gali sirgti pasiutlige, nuline), didinti šunų savininkų ir jų augintinių skaičiaus ir teisių apsaugos kontrolę (kasmet privalomai skiepijant šunis, veterinarai gali stebėti situacijos pokyčius bendrose suvestinėse), pildyti šalies biudžetą (jei pirma vakcinacija būtų nemokama, tai visos sekančios privalomos vakcinos, už kurias sumokėtų šunų šeimininkai, papildytų valstybės biudžetą, kurio dalį galima būtų skirti šunų teisių apsaugos ir jų gerbūvio didinimui).

Ir, galiausiai, Švedijos ir Olandijos pavyzdžiu ėmus didėti Lietuvos gyventojų pragyvenimo lygiui, keistūsi ir šunų teisių apsaugos lygis, ir jų socialinė padėtis visuomenėje. Visų pirma, tinkamai reguliuojama šalies gyventojų politika turėtų padidinti gyventojų pasitikėjimą valdžia, jų išleidžiamais teisiniais dokumentais. Pasitikėjimas valdžia ir jos priimtinais įstatymais turėtų padidinti ir piliečių suinteresuotumą ir motyvaciją jų laikytis. Ne išimtis ir įstatymai, susiję su gyvūnų teisėmis. Be to, didėjantis gyventojų gerbūvis sudarytų sąlygas didesnes išlaidas skirti savo augintiniui, t.y. gerinti jo egzistavimo sąlygas, maitinimo įpročius ir pan., mažintų gyventojų motyvaciją atsakyti savo augintinio dėl prastos jų finansinės padėties.

21 pav. Beglobių šunų apsaugos ir jų populiacijos mažinimo Lietuvoje galimybės Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos pavyzdžiu

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Taigi, apibendrinant šį poskyrį galima daryti išvadą, kad, remiantis Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos beglobių gyvūnų teisių apsaugos ir beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo sistemų pagrindiniais aspektais, Lietuvos beglobių šunų teisių apsaugą stiprinti ir beglobių šunų skaičių mažinti galima būtų penkiomis pagrindinėmis kryptimis: šalies gyventojų gerbūvio didinimas, efektyvios šunų registravimo ir ženklinimo sistemos sukūrimas, šunų prieglaudų veiklos efektyvumo didinimas, esamų ir potencialių šunų šeiminkų švietimas šunų gerbūvio aspektu, privalomo kasmetinio šunų skiepijimo nuo pasiutligės reikalavimo registruotiems šunims įvedimas.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Teoriniu aspektu aptarus beglobių gyvūnų apsaugą ES, pateikiamos tokios išvados:

- Gyvūnai – viena iš sudėtinių gamtos dalių, o benamiai (beglobiai) gyvūnai – viena iš gyvūnų rūšių. Išskiriamos trys beglobių gyvūnų rūšys: apleisti/savo buvusių šeimininkų nepageidaujami gyvūnai, valkataujantys gyvūnai, laukiniai gyvūnai.
- ES deklaruojamų beglobių gyvūnų skaičius nėra tikslus. Dažniausiai šalyse skelbiama statistinė informacija, susijusi su beglobių šunų ir kačių skaičiumi. Europoje 2012 m. gyvena apie 100 mln. beglobių šunų; beglobių kačių priskaičiuojama dar daugiau. Daugiausiai tarp ES šalių narių šunų ir kačių laikoma Jungtinėje Karalystėje, Lenkijoje ir Vokietijoje. Daugiausiai beglobių gyvūnų klajoja Portugalijoje, Vengrijoje, Italijoje. Visiškai beglobių gyvūnų nėra Belgijoje, Danijoje, Vokietijoje, Olandijoje, Švedijoje.
- Skirtingose šalyse skiriasi naminių gyvūnų laikymo priežastys, tačiau jų atsisakymo priežastys išlieka panašios: per didelės šių gyvūnų išlaikymo sąnaudos, persikraustymas, būsto savininkų reikalavimai, netikėtos aplinkybės ir pan. Lietuvoje specifinė priežastis, dažnai skatinanti atsisakyti augintinių ir skirianti ją nuo kitų šalių – emigracija. Dažniausiai savo augintinių atsisako baltieji, aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą įgiję, 25-49 m. amžiaus vyrai. Dažniausiai atsisakoma senų ir labai jaunų, neveislinių augintinių, šeimininkams paprastai nieko nekainavusių.
- Pagrindiniai ES dokumentai, reglamentuojantys beglobių gyvūnų apsaugą: EK rekomendacija 860, Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos, Amsterdamo sutartis, Lisabonos sutartis, Rašytinis susitarimas 0026/2011 dėl šunų populiacijos valdymo Europos Sąjungoje.
- Atskirų ES šalių narių beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinės sistemos nėra tapačios. Pagrindiniai Lietuvos beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinės sistemos dalyviai ES kontekste yra: Europos Taryba, Europos Parlamentas, Europos Komisijos Aplinkos direktoratas, Europos Aplinkos agentūra, LRS, LR Valstybinės Maisto ir veterinarijos tarnybos Gyvūnų sveikatingumo ir gerovės skyrius, teisėsauga, NVO, atskirų šalies miestų savivaldybių specializuoti skyriai ar atsakingi asmenys, gyvūnų globos namai.
- Pagrindiniai pasaulyje naudojami beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo būdai: šeimininkų šiems gyvūnams suradimas, eutanazija ir nužudymas, savininkų švietimas. Beglobiams gyvūnams šeimininkų paprastai ieško konkrečioje šalyje veikiantys gyvūnų globos namai. Eutanazija sveikiems

gyvūnams nėra įteisinta visose ES šalyse narėse. Populiariausia eutanazijos priemonė – barbitūratai. Beglobių gyvūnų nužudymas jiems sukeliant skausmą ir stresą ES šalyse narėse yra netoleruotinas.

- Gyvūnų registracija ir sterilizacija/kastracija – vieni pagrindinių beglobių gyvūnų populiacijos kontrolės būdų. Ne visose ES šalyse narėse gyvūnai yra registruojami privalomai. ES šalyse gyvūnų ženklavimui naudojami identifikaciniai ženklai - mikroschemos, tatuiruotės, antkaklis su pakabuku, kuriame nurodyti pagrindinė informacija apie gyvūną ir jo šeimnininką. Kai kurios ES šalys siekdamos mažinti beglobių gyvūnų populiaciją finansuoja beglobių gyvūnų sterilizaciją/kastraciją.

2. Išanalizavus ir palyginus beglobių šunų apsaugos pagrindinius bruožus keturiose ES valstybėse narėse (Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje, Slovėnijoje) prieita tokių išvadų:

- Lyginant Lietuvą, Švediją, Olandiją ir Slovėniją jose gyvenančių šeimnininkus turinčių šunų aspektu nustatyta, kad daugiausiai tokių šunų gyvena Olandijoje, mažiausiai – Slovėnijoje. Visose šalyse šunis įsigyjantių asmenų skaičius didėja. Beglobių šunų skaičius didžiausias Lietuvoje, o Švedijoje ir Olandijoje jų iš viso nėra. Tikėtina, kad kelių metų perspektyvoje Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje šios tendencijos nesikeis, o Lietuvoje beglobių šunų skaičius ims mažėti.
- Visose keturiose analizuojamose ES šalyse teisiškai yra apibrėžta gyvūnų, tame tarpe ir beglobių gyvūnų, teisinė apsauga. Olandija turi seniausias gyvūnų apsaugos teisines tradicijas, lyginant su Švedija, Slovėnija ir Lietuva. Slovėnijoje ir Lietuvoje teisiškai reglamentuotas ženkliai didesnis skaičius gyvūnų teisių elementų nei Švedijoje ir Olandijoje. Tai sietina su beglobių šunų šiose valstybėse nebuvimu, taigi ir su jais susijusių problemų, kurias reikėtų apibrėžti teisiškai, neegzistavimu. Visose keturiose analizuojamose valstybėse teisiškai draudžiama šeimnininkams savo šunis paversti valkataujančiais, nacionaliniu lygmeniu reglamentuota beglobių šunų eutanazija.
- Lietuvoje, Švedijoje ir Slovėnijoje veikia privaloma šunų registravimo ir identifikavimo sistema (priešingai nei Olandijoje). Šiose šalyse šunims identifikuoti naudojamos mikroschemos. Švedijoje ir Lietuvoje šunų registracija ir identifikacija yra mokamos procedūros, o Slovėnijoje – kompensuojamos iš valstybės biudžeto. Ir Švedijoje, ir Slovėnijoje naudojamos šunų registravimo ir identifikavimo sistemos padėjo sumažinti beglobių šunų skaičių, o Lietuvoje – ne.
- Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje be priežiūros viešosiose vietose esantys šunys yra gaudomi ir pristatomi į gyvūnų prieglaudą. Olandijoje ir Švedijoje beveik visi gyvūnų prieglaudose atsidūrę šunys grįžta pas savo šeimnininkus. Iš analizuotų keturių ES šalių daugiausiai gyvūnų prieglaudų yra įsteigta Slovėnijoje. Vertinant šias šalis pagal jose veikiančių privačių ir viešųjų gyvūnų gerovės organizacijų pagrindu gyvūnų prieglaudų pasiskirstymą, Švedijoje visos šios

organizacijos yra privačios; Slovėnijoje daugiausiai yra viešųjų gyvūnų prieglaudų. Ilgiausias gyvūnų prieglaudoje laikomo šuns terminas numatytas Slovėnijoje ir Lietuvoje, trumpiausias – Švedijoje. Lyginant Lietuvą, Švediją ir Olandiją pagal šiose šalyse gyvūnų prieglaudose radusius naujus ar senus šeiminius skaičius, lyderiauja Olandijoje (šioje šalyje visi į prieglaudas patekę šunys randa šeiminius); mažiausia dalis šunų šeiminius suranda Lietuvoje.

- Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje yra sterilizuotų (kastuotų) šunų. Tarp keturių analizuotų šalių ši procedūra populiariausia Olandijoje, mažiausiai populiari Švedijoje. Olandijoje ir Švedijoje visi pageidaujantys sterilizuoti (kastuoti) savo šunis tai daro savo iniciatyva ir lėšomis. Slovėnijoje ir Lietuvoje šunys kastuojami(sterilizuojami) dviem būdais: šeiminių iniciatyva (neprivalomai, patiemis susimokant už paslaugas) ir privalomai (Slovėnijoje valstybės lėšomis atliekant šią procedūrą visiems į prieglaudą patekusiems beglobiams šunims; Lietuvoje – tik į kai kurias gyvūnų prieglaudas patekusiems šunims). Ir Lietuvoje, ir Slovėnijoje savanoriškai kastuoti(sterilizuoti) savo šunis nėra populiariu).
- Visose tirtose ES šalyse yra didesniu ar mažesniu mastu organizuojamas visuomenės švietimas apie gyvūnų apsaugos svarbą. Plačiausiai savo šalies visuomenę apie gyvūnų gerovės svarbą informuoja Olandijos suinteresuotos organizacijos, asociacijos ir kt., mažiausiai - Švedijos.

3. Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos beglobių šunų apsaugos praktikos pagrindu pateiktos penkios pagrindinės Lietuvos beglobių šunų apsaugos gerinimo ir jų skaičiaus mažinimo galimybių kryptys:

- Šalies gyventojų gerbūvio didinimas.
- Efektyvios šunų registravimo ir ženklinimo sistemos sukūrimas.
- Šunų prieglaudų veiklos efektyvumo didinimas.
- Esamų ir potencialių šunų šeiminių švietimas šunų gerbūvio aspektu.
- Privalomo kasmetinio šunų skiepavimo nuo pasiutligės reikalavimo registruotiems šunims įvedimas.

LITERATŪRA

1. *Apie REGIVET*, 2012, <<http://www.regivet.lt/>>, [2012-10-04].
2. *Aplinkos generalinis direktoratas*, 2012, <http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/env/lt.pdf>, [2012-10-03].
3. *Atsakingi administracijos skyriai už paslaugos teikimą*, 2012, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=71>, [2012-10-02].
4. *Beglubių gyvūnų gaudymo ir globos paslaugos. Poreikio analizė/Kauno m. savivaldybės atvejis*, 2013, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=65>, [2013-03-12].
5. Egnevall A. ir kt. Survey of the Swedish dog population: age, gender, breed, location and enrolment in animal insurance. *Acta Veterinaria Ssandinavica*, 1999, 40(3): 231 – 240.
6. *Europe's homeless animals* . 2012, <http://www.occupyforanimals.org/europes-homeless-animals.html>, [2012-09-25].
7. *Europe's homeless animals*, 2012, <<http://www.occupyforanimals.org/europes-homeless-animals.html>>, [2012-09-06].
8. European Society of Dog and Animal Welfare (ESDAW). *Abandoned companion animals (stray animals) by country & year*, 2007, <<http://www.esdaw.eu/strayanimalsbycountry.htm>>, [2012-07-18].
9. *Europos Aplinkos agentūra (EAA)*, 2012, <http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/eea/index_lt.htm>, [2012-10-03].
10. *Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos*. 1987, <http://www.infolex.lt/lite/ta/14338>>, [2012-10-01].
11. *Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos. Valstybės žinios*, 2004, Nr. 80-2839.
12. *Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos. Valstybės žinios*, 2004, Nr.80-2839.
13. *Exploring the Surplus Cat and Dog Problem: Highlights of Five Research Publications Regarding Relinquishment of Pets*, 2012, <<http://www.petpopulation.org/exploring.pdf>>, [2012-08-12].
14. *Gyvūnų apsaugą reglamentuojantys teisės aktai*, 2012, <http://gyvunugloba.vynmedis.lt/?page_id=88>, [2012-10-03].
15. *Gyvūnų augintinių ženklinimo taisyklės*, <<http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=gyv%C5%ABn%C5%B3%20augintini%C5%B3%20%C5%BEenklinimo%20ir%20registravimo%20taisykl%C4%97s&source=web&cd=2&cad=rja&ve>>

d=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.regivet.lt%2Fdownload%2Findex.php%3Ffile%3D
ta4.doc&ei=C19tUJuCBI_BswbAn4DoAQ&usg=AFQjCNGJII8DIq0XKBD7TB4-
YIYk0VAwdA>, [žiūrėta 2012-10-04].

16. *Gyvūnų gerovė*, 2012, <http://europa.eu/legislation_summaries/food_safety/animal_welfare/index_lt.htm>, [2012-10-01].
17. Gyvūnų globos tarnyba Pifas. *Rekomendacijos benamių gyvūnų populiacijos mažinimo ir kontrolės strategijai*, 2008, <http://www.pifas.org/uploads/documents/pifo_rekomendacijos.pdf>, [2013-03-07].
18. Gyvūnų globos tarnyba Pifas. *Švietimas, apmokymai, konferencijos*, 2013, <http://www.pifas.org/lt/naujienos/svietimas_apmokymai_konferencijos/offset.40>, [2013-03-07].
19. Gyvūnų registracijos centras (2013). *Užregistruota gyvūnų*, <<http://www.registracija.lt/>>, [2013-03-05].
20. Gyvūnų registravimo centras. *Užregistruota gyvūnų*, 2012, <<http://www.registracija.lt/>>, [2012-10-04].
21. *Humane dog population management guidance: International Companion Animal Management Coalition*. 2008, <http://www.wsava.org/PDF/2008/Misc/AWC_ICAM_Coalition.pdf>, [2012-10-01].
22. *Įsibėgėja Lietuvos ir užsienio organizacijų beglobių gyvūnų sterilizacijos akcija*, 2012, <<http://pilietis.delfi.lt/news/isibegeja-lietuvos-ir-uzsienio-organizaciju-beglobiu-gyvunu-sterilizacijos-akcija.d?id=59583571>>, [2012-10-05].
23. Kass Ph.H. at al. Understanding Animal Companion Surplus in the United States: Relinquishment of Nonadoptables to Animal Shelters for Euthanasia. *Journal of applied animal welfare science*, 2001, 4(4), p.237-248.
24. *Keisti gyvūnai*, <http://gamta.page.tl/>, [žiūrėta 2012-09-21].
25. Lesė. „Pagauk-Sterilizuok-Paleisk“ tvarka Vilniuje, 2012, <<http://www.lese.lt/lt/pagauk-sterilizuok-paleisk-vilnius/>>, [2012-10-05].
26. Lietuvos kinologų draugija. *Žmonės už gyvūnus*, 2013, <http://www.kinologija.lt/?p=3152>, [2013-03-06].
27. *Lietuvos prieglaudų gyvūnų statistika*, 2012, <http://www.lese.lt/lt/naudinga_statistika/>, [2012-07-22].

28. Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.
29. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės Žinios*, 1992, Nr.33-1014.
30. LR Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Žinios*, 1985, Nr.1-1.
31. LR Aplinkos apsaugos įstatymas. *Žinios*, 1992, Nr.5-75.
32. LR Baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr.89-2741.
33. LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.
34. LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas, 2010, http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=47947&p_query=&p_tr2=&p_org=13&p_fix=y, [2012-10-03].
35. LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas. *Žinios*, 1997, Nr.108-2728.
36. LR Veterinarijos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1992, Nr.2-15.
37. *Naminių gyvūnų sterilizacija ir kastracija*, 2007, <<http://suxonia.blogas.lt/naminiu-gyvunu-sterilizacija-ir-kastracija-6.html>>, [2012-10-04].
38. New J.C.Jr. at al. Characteristics of Shelter-relinquished Animals and Their Owners Compared With Animals and Their Owners in U.S. Pet-Owning Households. *Journal of applied animal welfare science*, 2000, 3(3), p.179-201.
39. *Rašytinis pareiškimas 0026/2011 dėl šunų populiacijos valdymo Europos Sąjungoje*. 2011, <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=deklaracija%200026%2F2011&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Feurogroupforanimals.org%2Ffiles%2Fnews%2Fdownloads%2F245%2FIt.doc&ei=3eVqULuvI5DOswbxnIGoAg&usg=AFQjCNF8bpWpCKNBkmAnL4XgcpEzcBvipg>, [2012-10-01].
40. Sallander M. ir kt. Demographic data of a population of insured Swedish dogs measured in a questionnaire study. *Acta Veterinaria Ssnandinavica*, 2001. 42(1), p.71 – 80.
41. Scarlett J.M. at al. Reasons for Relinquishment of Companion Animals in US Animal Shelters: Selected Health and Personal Issues. *Journal of applied animal welfare science*, 1999, 2(1), p.41-57.
42. Sternheim I. *How Holland became free of Stray dogs*, 2012. Amsterdam: Isis, <http://www.dogresearch.nl/nederlands/DR_Dutch-Straydogs.pdf>, [2013-02-15].
43. Tasker L. *Stray Animal Control Practices (Europe): A report into the strategies for controlling stray dog and cat populations adopted in thirty-one countries*, 2007,

- http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20strategy%20control%20practices%20in%20Europe%202006_2007.pdf], [2012-09-20].
44. Valentinovič A. *Benamių gyvūnų globa ir teisės Europos Sąjungoje ir Lietuvoje*: Magistro baigiamasis darbas, 2010, Vilnius: MRU.
45. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. *Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos struktūra*, 2012, <<http://vmvt.lt/lt/top/struktura.ir.kontaktai/grafines.schemas/>>, [2012-10-03].
46. Veidas.lt. *Naminiai gyvūnai Lietuvoje: pamažu civilizuotėjame*, 2012, <<http://www.veidas.lt/naminiai-gyvunai-lietuvoje-pamazu-civilizuotejame>>, [2013-03-06].
47. Veterinarijos reikalavimai gyvūnų globos namams. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 179-6654.
48. *Vilniuje ir Kaune tęsiama beglobių gyvūnų sterilizacija*, 2012, <<http://grynas.delfi.lt/gyvenimas/vilniuje-ir-kaune-tesيامa-beglobiu-gyvunu-sterilizacija.d?id=56712683>>,[2012-10-05].
49. Voslarov E., Passantino A. (2012). Stray dog and cat laws and enforcement in Czech Republic and in Italy. *Ann Ist Super Sanita*. Nr.48(1), p.97-104, http://www.iss.it/binary/publ/cont/Ann_12_01_16_1_.pdf, [2013-02-13].
50. World Society for the Protection of Animals (WSPA). *Global Companion Animal Ownership and Trade: Project Summary*, 2008, <http://www.wspa.org.uk/Images/Pet%20ownership%20and%20trade%20-%20Global%20report_tcm9-10875.pdf>, [2012-08-12].

Kalinauskaitė M. Beglobių gyvūnų apsauga ES ir Lietuvoje / Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. habil. dr. V. K. Paulikas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, Politikos mokslų institutas, 2013. – 75 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuoti gyvūnų teisių apsaugos ES teoriniai aspektai, atlikta beglobių šunų apsaugos keturiose ES šalyse (Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje) palyginamoji analizė, pristatytos Lietuvos beglobių šunų teisių gerinimo ir jų skaičiaus mažinimo galimybės.

Pirmojoje darbo dalyje aptariant beglobių gyvūnų apsaugos teorinį aspektą atliktas beglobių gyvūnų apsaugos ES padėties vertinimas (pateikta beglobių gyvūnų samprata, beglobių gyvūnų skaičiaus ES statistinė analizė, gyvūnų atsakymo ES priežastys), aptarti pagrindiniai beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės ES pagrindiniai bruožai (gyvūnų apsaugos ES teisiniai aspektai, beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinė struktūra, beglobių gyvūnų skaičiaus mažinimo priemonės).

Antrojoje darbo dalyje atlikta beglobių šunų apsaugos įgyvendinimo keturiose ES šalyse (Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje ir Slovėnijoje) palyginamoji analizė: atlikta šių šalių beglobių šunų populiacijos, gyvūnų gerovės teisinio reglamentavimo ir beglobių šunų skaičiaus kontrolės (beglobių šunų registracijos, prieglaudų skaičiaus, požiūrio į eutanaziją, sterilizacijos, šunų šeiminių švietimo) palyginamosios analizės.

Antrojoje darbo dalyje išanalizavus Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos beglobių gyvūnų teisių ir jų populiacijos kontrolės sistemų pagrindinius bruožus ir palyginus juos su Lietuvos situacija, trečiojoje darbo dalyje minėtų sistemų pagrindu pateikti pasiūlymai Lietuvos beglobių šunų teisių apsaugos didinimui ir jų skaičiaus mažinimui.

Pagrindiniai žodžiai: beglobiai gyvūnai, beglobių gyvūnų teisių apsauga, beglobių gyvūnų skaičiaus kontrolė, beglobių gyvūnų prieglaudos, beglobių gyvūnų registracija, eutanazija.

Kalinauskaitė M. Protection of Stray Animals in European Union and Lithuania / Master's Work in European Union Politics and Administration. Supervisor prof. habil. dr. V. K. Paulikas. – Vilnius: Faculty of Politics and Management, Institute of Political Sciences, Mykolas Romeris University, 2013. – 75 p.

ANNOTATION

In the master's work there are analysed theoretical aspects of animal rights protection in EU, comparative analysis of the protection of stray dogs in four ES countries had been conducted (Lithuania, Sweden, the Netherlands and Slovenia), the possibilities of improvement of Lithuanian stray dogs' rights and reduction of their number have been presented.

In the first part of the work evaluation of homeless animal's rights in the EU has been conducted (providing the notion of homeless animals, statistical analysis of the number of homeless animals in EU, the causes of the refusing of animals), discussing on the theoretical aspect of homeless animals' protection, the main features of the protection and control of homeless animals in EU (legal aspects of animal rights in EU, the administrative structure of homeless animals' protection and control, the means of reducing the number of homeless animals).

In the second part of the work there is conducted comparative analysis of homeless dogs' protection in four EU countries (Lithuania, Sweden, the Netherlands, and Slovenia), which consists of: comparative analysis of these homeless dogs' population, animal welfare legal regulation and control of the number of homeless dogs (registration of homeless dogs, the number of shelters, attitudes towards euthanasia, sterilisation, dog owner education).

Having analysed the main features of Sweden, the Netherlands and Slovenia's homeless animal rights and population control systems and compared them with the situation in Lithuania, in the third part of the work there are proposals put forward for the increase of homeless dog's rights and the reduction of their number based on those (other countries) systems.

Key words: stray animals, stray animals' rights, control of the number of stray animals, animal shelters, animals' registration, euthanasia.

SANTRAUKA

Beglobiai gyvūnai – aktuali problema visoje ES, kelianti nemažai problemų. Jų skaičius skirtingose valstybėse ženkliai skiriasi. Darbe analizuota problema: Kodėl beglobių gyvūnų skaičiaus problema aktuali ne visose ES valstybėse? Kokių priemonių kitų šalių pavyzdžiu gali imtis Lietuva, siekdama patobulinti joje gyvenančių beglobių gyvūnų teisių apsaugą ir sumažinti beglobių gyvūnų skaičių?

Darbo tikslas – išanalizuoti beglobių gyvūnų apsaugos ES ir Lietuvoje pagrindinius aspektus. Darbo tikslui pasiekti iškelti 3 uždaviniai: 1) teoriniu aspektu aptarti beglobių gyvūnų apsaugą ES; 2) išanalizuoti ir palyginti beglobių šunų apsaugos pagrindinius bruožus keturiose ES valstybėse narėse (Lietuvoje, Švedijoje, Olandijoje, Slovėnijoje); 3) Švedijos, Olandijos, Slovėnijos beglobių gyvūnų apsaugos praktikos pagrindu pateikti pasiūlymus Lietuvos beglobių šunų apsaugos gerinimui ir šios rūšies šunų skaičiaus mažinimui. Darbe taikyti tyrimo metodai: teisės aktų ir kitų dokumentų analizė, statistinių duomenų analizė, lyginamoji analizė, atvejo analizė.

Atlikus analizę paaiškėjo, kad ES 2012 m. gyveno apie 100 mln. beglobių šunų ir dar daugiau kačių. Atskirų ES šalių beglobių gyvūnų apsaugos ir kontrolės administracinės sistemos nėra tapačios.

Atlikus Lietuvos, Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos beglobių šunų apsaugos ir jų skaičiaus kontrolės metodų palyginamąją analizę nustatyta, kad pažangiausios beglobių šunų apsaugos sistemos Švedijoje ir Olandijoje, mažiausiai pažangi – Lietuvoje. Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos patirties pagrindu tobulinant Lietuvos beglobių šunų apsaugos ir jų skaičiaus kontrolės priemones rekomenduojama tai įgyvendinti šiomis kryptimis: didinti šalies gyventojų gerbūvį, sukurti efektyvią šunų registravimo ir ženklavimo sistemą, didinti šunų prieglaudų veiklos efektyvumą, įgyvendinti esamų ir potencialių šunų šeiminių švietimą šunų gerbūvio aspektu, įvesti privalomą kasmetinį šunų skiepimą nuo pasiutligės reikalavimą registruotiems šunims.

Darbas susideda iš trijų pagrindinių dalių: pirmoje - aptarti beglobių gyvūnų apsaugos ES teoriniai aspektai; antroje – atlikta beglobių šunų apsaugos įgyvendinimo keturiose ES šalyse palyginamoji analizė; trečiojoje – Švedijos, Olandijos ir Slovėnijos patirties pagrindu pateikti pasiūlymai Lietuvos beglobių šunų apsaugos situacijos gerinimui.

SUMMARY

Stray animals is a common issue in all EU which is posing many problems. The number of those animals in various countries is significantly different. The issue that is discussed in the work is: Why the homeless animal number issue is not common in all EU countries? What kind of measures can Lithuania take in order to improve its homeless animals rights' protection and reduce the number of homeless animals?

The aim of the work is the analysis of the main aspects of homeless animals' protection in EU and Lithuania. Three objectives are raised in order to achieve the aim: 1) theoretical discussion on the protection of homeless animals in EU; 2) analysis and comparison of the main aspects of homeless animal's protection in the four members of EU (Lithuania, Sweden, the Netherlands, Slovenia); 3) Suggestions are based on the basis of Sweden, the Netherlands and Slovenia's practice of the animals' rights protection in order to improve the state of stray dog's protection and reduce the number of stray dogs in Lithuania. The methods that were applied in the work are: analysis of legislatures and other documents, statistical analysis, comparative analysis, case study.

The analysis shows that in 2012 there were 100 mln. stray dogs and even more cats in EU. Individual EU countries administrative systems of homeless animals protection and control are not identical.

After comparing Lithuania, Sweden, the Netherlands and Slovenia's stray dog's protection and their methods of control comparative analysis it has been concluded that the most advanced homeless dog's protection systems are in Sweden and the Netherlands and the least advanced is in Lithuania. It is recommended to improve Lithuania's stray dogs' protection and the measures of their number control based on the experience of Sweden, the Netherlands and Slovenia's in the following areas: the improvement of well-being of the population, the creation of an effective dog registration and labeling system, the increase of dog shelter's efficiency), implementation of obligatory existing and potential dog owners education on dog's welfare point of view, introduction of compulsory annual vaccination of dogs against rabies requirement for registered dogs.

The work consists of three main parts: the first one is a discussion of theoretical aspects of EU homeless animals' protection; the second one is a comparative analysis of homeless animals' protection in four EU countries (Sweden, the Netherlands, Slovenia, Lithuania); the third one is suggestions for improvement of Lithuania's homeless dogs' protection based on Sweden, the Netherlands and Slovenia's experience.

PRIEDAI

Lietuvos gyvūnų globos namai

Regionas	Gyvūnų prieglaudos	Miestas	Nuosavybės forma
<i>Vilniaus regionas</i>	Grinda	Vilnius	Valstybinė
	Gyvūnų namai	Vilnius	Privati
	Lesė	Vilnius	Privati
	LGGD Vilniaus skyrius	Vilnius	Privati
	SOS gyvūnai	Vilnius	Privati
	Ukmergės medžiotojų ir žvejų draugija	Ukmergė	Valstybinė
	Vier Pforten	Vilnius	Privati
<i>Kauno regionas</i>	Kėdainių medžioklės ir žvejų draugija	Kėdainiai	Valstybinė
	Lesė	Kaunas, Jonava	Privati
	Minduaja	Prienai	Valstybinė
	Nuaras	Kaunas, Kaišiadorys	Valstybinė
	Penkta koja	Kaunas	Privati
	Pifas	Kaunas, Vilnius	Privati
	Raseinių komunalinės paslaugos	Raseiniai	Valstybinė
<i>Klaipėdos regionas</i>	5 pėdutės	Klaipėda	Privati
	Aumura	Klaipėda	Valstybinė
	Būk mano draugas	Klaipėda	Privati
	ETN	Klaipėda	Privati
	Nuaras	Klaipėda, Kretinga	Valstybinė
	Plungės naminių gyvūnų globos ir kontrolės tarnyba	Skuodas	Valstybinė
	Vier Pforten	Klaipėda	Privati
<i>Šiaulių regionas</i>	Joniškio komunalinis ūkis	Joniškis	Valstybinė
	Kuršėnų komunalinis ūkis	Šiauliai	Valstybinė
	LGGD Šiaulių skyrius	Šiauliai	Privati
	Vier Pforten	Šiauliai	Privati
<i>Panevėžio regionas</i>	Biržų komunalinis ūkis	Biržai	Valstybinė
	Kaštonė	Panevėžys	Privati
	Nuaras	Kupiškis	Valstybinė
	Panevėžio gyvūnų globos draugija	Panevėžys	Privati
	Panevėžio specialus autotransportas	Panevėžys	Valstybinė
<i>Marijampolės regionas</i>	Nuaras	Vilkaviškis	Valstybinė
	Mindroja	Marijampolė	Valstybinė
<i>Alytaus regionas</i>	Esebuva	Druskininkai	Valstybinė
	Nuaras	Alytus	Valstybinė
	Šansas	Alytus	Privati
<i>Telšių regionas</i>	Kometa	Mažeikiai, Telšiai	Valstybinė
	Plungės naminių gyvūnų globos ir kontrolės tarnyba	Plungė	Valstybinė
<i>Utenos regionas</i>	Anykščių komunalinis ūkis	Anykščiai	Valstybinė
	Molėtų švara	Molėtai	Valstybinė
	Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugija	Utena	Valstybinė
	Visagino gyvūnų globos draugija	Visaginas	Privati
	LGGD Zarasų skyrius	Zarasai	Privati
<i>Tauragė</i>	Jurbarko komunalininkas	Jurbarkas	Valstybinė
	Penkta koja	Jurbarkas	Privati
	Tauroveta	Tauragė	Valstybinė

Šaltinis: sudaryta remiantis *Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011, 2012*, http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf], [2013-02-11].

Lietuvos gyvūnų prieglaudų pasiskirstymas pagal juose apgyvendintų beglobių gyvūnų skaičių, 2011 m.

Regionas	Gyvūnų prieglaudos	Gyvūnų skaičius
<i>Vilniaus regionas</i>	Grinda	977
	Gyvūnų namai	5
	Lesė	661
	LGGD Vilniaus skyrius	755
	SOS gyvūnai	N
	Ukmergės medžiotojų ir žvejų draugija	N
	Vier Pforten	0
<i>Kauno regionas</i>	Kėdainių medžioklės ir žvejų draugija	N
	Lesė	181
	Minduaja	N
	Nuaras	N
	Penkta koja	324
	Pifas	108
	Raseinių komunalinės paslaugos	21
<i>Klaipėdos regionas</i>	5 pėdutės	365
	Aumura	N
	Būk mano draugas	N
	ETN	0
	Nuaras	N
	Plungės naminių gyvūnų globos ir kontrolės tarnyba	N
	Vier Pforten	0
<i>Šiaulių regionas</i>	Joniškio komunalinis ūkis	182
	Kuršėnų komunalinis ūkis	N
	LGGD Šiaulių skyrius	N
	Vier Pforten	0
<i>Panevėžio regionas</i>	Biržų komunalinis ūkis	510
	Kaštonė	N
	Nuaras	N
	Panevėžio gyvūnų globos draugija	672
	Panevėžio specialusis autotransportas	500
<i>Marijampolės regionas</i>	Nuaras	N
	Mindroja	N
<i>Alytaus regionas</i>	Esebia	N
	Nuaras	N
	Šansas	N
<i>Telšių regionas</i>	Kometa	1108
	Plungės naminių gyvūnų globos ir kontrolės tarnyba	N
<i>Utenos regionas</i>	Anykščių komunalinis ūkis	38
	Molėtų švara	N
	Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugija	687
	Visagino gyvūnų globos draugija	242
	LGGD Zarasų skyrius	4
<i>Tauragė</i>	Jurbarko komunalininkas	365
	Penkta koja	57
	Tauroveta	10

Pastaba: N – nėra duomenų.

Šaltinis: sudaryta remiantis *Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011*, 2012, http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf, [2013-02-11].

Lietuvos gyvūnų prieglaudų pasiskirstymas pagal juose apgyvendintų beglobių gyvūnų, radusių namus, procentą (2011 m.)

Regionas	Gyvūnų prieglauda	Gyvūnų, radusių namus, proc.
<i>Vilniaus regionas</i>	Grinda	64
	Gyvūnų namai	80
	Lesė	88
	LGGD Vilniaus skyrius	N
	SOS gyvūnai	N
	Ukmergės medžiotojų ir žvejų draugija	0
	Vier Pfoten	N
<i>Kauno regionas</i>	Kėdainių medžioklės ir žvejų draugija	91
	Lesė	N
	Mindujaja	N
	Nuaras	97
	Penkta koja	95
	Pifas	33
	Raseinių komunalinės paslaugos	92
<i>Klaipėdos regionas</i>	5 pėdutės	N
	Aumura	N
	Būk mano draugas	0
	ETN	N
	Nuaras	N
	Plungės naminių gyvūnų globos ir kontrolės tarnyba	0
	Vier Pfoten	6
<i>Šiaulių regionas</i>	Joniškio komunalinis ūkis	N
	Kuršėnų komunalinis ūkis	N
	LGGD Šiaulių skyrius	0
	Vier Pfoten	0
<i>Panevėžio regionas</i>	Biržų komunalinis ūkis	N
	Kaštonė	N
	Nuaras	97
	Panevėžio gyvūnų globos draugija	0
	Panevėžio specialus autotransportas	N
<i>Marijampolės regionas</i>	Nuaras	N
	Mindroja	N
<i>Alytaus regionas</i>	Esebia	N
	Nuaras	N
	Šansas	2
<i>Telšių regionas</i>	Kometa	N
	Plungės naminių gyvūnų globos ir kontrolės tarnyba	3
<i>Utenos regionas</i>	Anykščių komunalinis ūkis	N
	Molėtų švara	72
	Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugija	69
	Visagino gyvūnų globos draugija	100
	LGGD Zarasų skyrius	18
<i>Tauragė</i>	Jurbarko komunalininkas	100
	Penkta koja	0
	Tauroveta	0

Pastaba: N – nėra duomenų.

Šaltinis: sudaryta remiantis *Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011*, 2012, http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf, [2013-02-11].

Lietuvos gyvūnų prieglaudų pasiskirstymas pagal juose apgyvendintų beglobių gyvūnų, radusių namus ir juose mirusių gyvūnų, skaičių (2011 m.)

Regionas	Gyvūnų prieglauda	Gyvūnų, radusių namus, skaičius	Mirusių gyvūnų skaičius	Radusių namus gyvūnų dalis, proc.
<i>Vilniaus regionas</i>	Grinda	630	347	64
	Gyvūnų namai	4	1	80
	Lesė	579	82	88
	LGGD Vilniaus skyrius	663	92	88
	SOS gyvūnai	N	N	N
	Ukmergės medžiotojų ir žvejų draugija	0	N	N
	Vier Pforten	0	0	0
<i>Kauno regionas</i>	Kėdainių medžioklės ir žvejų draugija	N	N	N
	Lesė	165	16	91
	Mindujaja	N	N	N
	Nuaras	N	N	N
	Penkta koja	313	11	97
	Pifas	103	5	95
	Raseinių komunalinės paslaugos	7	14	33
<i>Klaipėdos regionas</i>	5 pėdutės	337	28	92
	Aumura	N	N	N
	Būk mano draugas	N	N	N
	ETN	0	0	0
	Nuaras	N	N	N
	Plungės naminių gyvūnų globos ir kontrolės tarnyba	N	N	N
<i>Šiaulių regionas</i>	Vier Pforten	0	0	0
	Joniškio komunalinis ūkis	11	171	6
	Kuršėnų komunalinis ūkis	N	N	N
	LGGD Šiaulių skyrius	N	N	N
<i>Panevėžio regionas</i>	Vier Pforten	0	0	0
	Biržų komunalinis ūkis	0	510	0
	Kaštonė	N	N	N
	Nuaras	N	N	N
	Panevėžio gyvūnų globos draugija	654	18	97
<i>Marijampolės regionas</i>	Panevėžio specialus autotransportas	0	500	0
	Nuaras	N	N	N
<i>Marijampolės regionas</i>	Mindroja	N	N	N
	Nuaras	N	N	N
<i>Alytaus regionas</i>	Šansas	N	N	N
	Esebia	N	N	N
	Nuaras	N	N	N
<i>Telšių regionas</i>	Šansas	N	N	N
	Kometa	21	1087	2
<i>Utenos regionas</i>	Plungės naminių gyvūnų globos ir kontrolės tarnyba	N	N	N
	Anykščių komunalinis ūkis	1	37	3
	Molėtų švara	N	N	N
	Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugija	494	193	72
	Visagino gyvūnų globos draugija	167	75	69
<i>Tauragė</i>	LGGD Zarasų skyrius	4	0	100
	Jurbarko komunalininkas	65	300	18
	Penkta koja	57	0	100
	Tauroveta	0	10	0

Pastaba: N – nėra duomenų.

Šaltinis: sudaryta remiantis *Lietuvos gyvūnų prieglaudų statistika 2005-2011*, 2012, http://www.ggf.lt/upload/page/72/2005-2011_Lietuvos_Gyvunu_prieglaudu_statistika_GGF_20120826.pdf, [2013-02-11].